

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2019/20:45 till finansutskottet

Skrivelser

2019/20:40 till civilutskottet

2019/20:46 och 48 till arbetsmarknadsutskottet

EU-dokument

COM(2019) 581 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 4 februari 2020*.

§ 2 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Utbildningsutskottets betänkanden

2019/20:UbU4 Etikprovning av forskning – tydligare regler och skärpta straff

2019/20:UbU5 Behandling av personuppgifter vid hantering av oredlighet i forskning

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2019/20:MJU5 Förbättrat genomförande av avfallsdirektivet

§ 3 Ändringar i kostnadsutjämnings för kommuner och landsting

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU18

Ändringar i kostnadsutjämnings för kommuner och landsting (prop.
2019/20:11)
föredrogs.

Anf. 1 JAN ERICSON (M):

Fru talman! God morgon, allihop! De svenska kommunerna är alltid den sista försvarslinjen mot samhällsproblemen när staten sviker.

Det är kommuner med redan stor bostadsbrist som tvingas försöka lösa boende till nyanlända med mycket kort framförhållning och som tvingas hantera den misslyckade migrations- och integrationspolitiken och försörja nyanlända med försörjningsstöd när de inte kommer i arbete.

Det är kommuner som får ta över ansvaret för de arbetslösa när regeringen panikslaktar Arbetsförmedlingen utan att ha något alternativ att erbjuda de arbetslösa. Och det är kommuner som får försöka skapa trygghet med ordningsvakter och andra åtgärder när det statliga rättssamhället sviker.

Listan kan göras längre. Kommunerna är alltid de som står för den grundläggande välfärden och försöker garantera tryggheten för sina invånare. Det är också de som med olika stöd försöker bevara en viss omfattning av samhällsservice när mindre orter avfolkas och urbaniseringen går i en rasande fart. Detta ansvar tvingas man ta, alldeles oavsett om staten är med och betalar eller inte. För många kommuner är i dag situationen helt ohållbar.

Och situationen har försämrats dramatiskt sedan 2015, när dagens regering tog över ansvaret. SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, redovisade i en rapport 2016 hur det under Alliansens regeringstid rådde balans mellan skatteintäkter och utgifter för kommunsektorn och att kommunsektorn då också redovisade stabila överskott, även under krisåren. Men de senaste åren har obalanserna ökat.

I dag debatterar vi en förändring av kostnadsutjämnings systemet mellan kommunerna. Det är en viktig fråga. Men i längden löser vi inte kommunernas ekonomiska problem bara genom att flytta runt svartepetter mellan kommunerna och lindra en kommuns ekonomiska problem genom att försämra ekonomin för en annan kommun. Det finns bara en långsiktigt hållbar väg, och det är att vi har en god tillväxt i hela landet och att vi får fler företag och fler jobb i privat sektor. Staten måste samtidigt sköta sina åtaganden och dessutom tillföra kommunerna mer pengar för att de ska kunna hantera den ökande belastning på ekonomin som tidigare statliga beslut medfört, bland annat när det gäller migrationen.

Vi moderater har lyssnat på SKL, och vi har lyssnat på landets kommunpolitiker, oavsett politisk färg. I vår budgetmotion tillför vi betydligt mer pengar till kommunsektorn än vad regeringen och samarbetspartierna gör. Vi tillför hela 7,5 miljarder mot regeringens 5 miljarder nästa år, och därefter ökar vi tillskotten ytterligare. Vi minskar också detaljstyrningen av hur kommuner och regioner får använda pengarna genom att minska andelen riktade statsbidrag och öka de generella. Detta frigör ytterligare resurser.

Låt oss samtidigt konstatera att det inte räcker att bara tillföra mer pengar. De lokala kommun- och regionpolitikerna har också ett stort ansvar för att tydligt prioritera det som är viktigast.

Ytterligare en fråga är effektiviteten. Det är en myt att kvaliteten i välfärden endast avgörs av hur mycket pengar man förbrukar. I en analys av tidningen Dagens Samhälle för några år sedan visade man att kvaliteten och nöjdheten inom äldreomsorg och hemtjänst helt saknade koppling till kostnadsnivån. Det var minst lika högt betyg till den verksamhet som bedrevs av de kommuner som hade lägst kostnad som av kommunerna med högst kostnad. Här finns mycket som kommunerna kan lära av varandra.

Fru talman! Sverige är ett till ytan stort land med mycket varierande förutsättningar. Det gäller även våra kommuner, som ser helt olika ut. I dag skiljer sig exempelvis kommunalskatten med upp till 6 kronor per hundralapp mellan den kommun som har lägst skatt och den som har högst. Att det sker viss omfördelning av resurser mellan kommunerna är därför högst rimligt. Det viktiga är att detta görs på ett sätt som skapar förtroende och legitimitet både hos de kommuner som bidrar till utjämningsystemet och hos dem som gynnas av detta, liksom att effekterna av utjämningsystemen inte slår mot landets samlade tillväxt.

Förslaget till ändringar i lagen om kommunalekonomisk utjämning avser den del av utjämningsystemet som rör kostnadsutjämning. Detta är den mindre delen av utjämningsystemet, vars viktigaste del ju är inkomstutjämnings. Men det är ändå viktigt att uppdatera systemet för kostnadsutjämnings för att även i framtiden jämma ut de ekonomiska förutsättningarna mellan kommuner och landsting. Det nya systemet bygger i allt väsentligt på det gamla men med en del justeringar i beräkningsmodellerna för att systemet i högre grad ska fylla sitt syfte.

Vi moderater anser att regeringens förslag om förändring av kostnadsutjämningsystemet innehåller en del relevanta uppdateringar, men vi är kritiska till regeringens förslag på i huvudsak fyra punkter.

För det första finns det delar i förslaget som påverkar förutsättningarna för tillväxt i hela landet negativt. Det är positivt att utredningen tar hänsyn till de speciella behov som kommuner i glesbygden har. Däremot beaktar utredningen inte storstädernas och tillväxtkommunernas speciella utmaningar.

För det andra är Moderaterna kritiska till att kommunerna ges så kort tid för att anpassa sig till förändringarna. Lagändringarna, som ännu inte är beslutade, föreslås träda i kraft redan den 1 januari 2020 – om bara en dryg månad. De fulla effekterna av förslaget blev kända först i september i år och innebär i många fall stora förändringar jämfört med de siffror som finns i den utredning som ligger till grund för regeringens förslag. Detta ger kommunerna svåra planeringsförutsättningar, eftersom budgetprocessen för 2020 är långt framskriden. Många remissinstanser har också påpekat att tiden för anpassning blir för kort. Exempelvis bedömer regeringens egen myndighet SCB att införandet redan den 1 januari 2020 inte kan ske på ett kvalitetssäkrat sätt.

För det tredje ges kommuner och landsting inte tillräcklig kompensation för de försämringar som ett stort antal kommuner drabbas av till följd av förslagen i propositionen. Förslagen innebär att omfördelningen i systemet ökar avsevärt. Effekterna är stora och slår mycket ojämnt, trots att regeringen har föreslagit ett särskilt införandebidrag för att begränsa den

negativa effekter för enskilda kommuner och landsting. Men detta införande bidrag finansieras helt av kommunerna själva och innebär inte några tillkommande statliga medel.

För det fjärde har regeringen valt att inte ta ett helhetsgrepp på utjämningsystemet utan utelämnar helt inkomstutjämningsystemet. Inkomstutjämningsystemet är ju den klart viktigaste delen och den del där de skadliga tillväxteffekterna av utjämningsystemet är som störst. Vidare ger systemet i dag oönskade marginaleffekter, exempelvis för kommuner som lyckas få människor från bidrag till arbete. Även detta behöver ses över.

Fru talman! Vi moderater har fyra konkreta förslag till förändringar och tillägg till regeringens liggande förslag.

För det första anser vi att den nya lagstiftningen ska träda i kraft ett år senare än vad som föreslås i propositionen, den 1 januari 2021, detta för att kommunerna redan har beslutat om sina budgetar för nästa år och inte har en rimlig chans att anpassa sin ekonomi med bara någon månads varsel.

För det andra måste regeringen under tiden fram till ikraftträdandet justera lagförslaget, så att kostnadsutjämningsystemet inte försämrar förutsättningarna för kommuner och landsting med snabb befolkningstillväxt.

För det tredje måste statens ekonomiska stöd till kommunerna öka. Staten måste skjuta till mer pengar, så att ingen kommun och inget landsting får sammanlagt mindre resurser till följd av den nya kostnadsutjämningsystemet. Moderaternas linje är kortfattat att vi accepterar förbättringen för alla de kommuner och landsting som tjänar på förändringen men att vi vill att staten kompenserar dem som förlorar genom höjda generella statsbidrag, och vi har satt av pengar i vår budget för detta.

För det fjärde behövs en översyn av hela utjämningsystemet. Det gäller inte minst hur systemet påverkar kommunernas tillväxtförutsättningar. Kostnadsutjämningsystemet som vi debatterar nu är den lilla delen i systemet, och inkomstutjämningsystemet är den stora, viktiga delen. Även detta system måste utformas på ett sätt som skapar legitimitet i både bidragande och mottagande kommuner och där betydelsen för landets samlade tillväxt också beaktas.

Fru talman! Med anledning av att vi i grunden är positiva till att många kommuner får en förbättring av det liggande lagförslaget men samtidigt konstaterar att våra fyra avgörande moderata krav inte beaktats kommer vi att avstå vid voteringen om punkt 1. Samtidigt yrkar jag härmed bifall till reservation 2, som avser våra moderata förslag till förändringar av liggande lagförslag. Vi står självklart också bakom reservation 3 om den framtida utformningen av det kommunala utjämningsystemet, som vi har tillsammans med Kristdemokraterna, men för att inte dra ut på voteringen alltför mycket yrkar vi inte bifall till denna reservation.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag upprepa det jag inledde detta anförande med. De svenska kommunerna och vår välfärd kommer aldrig att kunna tryggas bara genom att kostnader omfördelas mellan kommunerna och landstingen. Ett rimligt och legitimt utjämningsystem behövs, men att bara flytta runt svartepetter mellan kommunerna löser i grunden inga problem.

Det helt avgörande är att vi får fler företag och fler jobb i privat sektor i hela landet. Det är den privata sektorn som med sina skattemedel skapar alla resurser till välfärd och annan offentlig verksamhet. Detta tillsammans

med kloka kommunpolitiker som prioriterar det som är viktigast är nyckeln till starka och framgångsrika kommuner med ett rimligt skatteuttag.

Samtidigt har staten ett stort och viktigt ansvar att sköta sina uppgifter och inte lägga över ansvaret på kommunerna. I stället behöver statsbidragen öka mer än i regeringens budget. Regeringen måste också se till att hela landets behov beaktas och inte med sin politik vare sig försvåra livet för boende på landsbygden och i glesbygd eller sätta käppar i hjulen för våra tillväxtkommuner. Förutom en mycket mer tillväxtfrämjande politik totalt sett är det viktigt med ett kommunalt utjämningsystem som utformas på ett sätt som skapar legitimitet hos både de kommuner som bidrar till systemet och de som får del av det.

Vi moderater driver på riktigt en politik för alla delar av vårt land och vill inte ställa kommuner mot varandra. Vi är alla en del av Sverige.

Anf. 2 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det är trevligt att få göra ett gästspel i mitt gamla utskott, finansutskottet, särskilt i dag när vi fattar ett så viktigt beslut som det om att öka utjämnningen mellan kommuner som är städer och kommuner som har mycket landsbygd. Just olikheterna i Sverige är nämligen grunden för vårt kommunala utjämningsystem. Trots våra olikheter runt om i landet ska vi kunna erbjuda likvärdig välfärd oavsett var vi bor.

Tyvärr, fru talman, är det inte så i dag. Skillnaden mellan de kommuner där man betalar minst i kommunalskatt och den kommun där man betalar mest är i dag ungefär 6 kronor på en intjänad hundralapp. Riksdagens utredningstjänst har för Vänsterpartiets räkning utrett frågan och konstaterat att skillnaden mellan de kommuner som har lägst respektive högst kommunalskatt det senaste decenniet har ökat.

De stora skillnaderna i kommunalskatt innebär att en undersköterska som bor i Sollefteå och har en inkomst på 25 000 kronor i månaden betalar ungefär 1 000 kronor mer i skatt per månad jämfört med en undersköterska med lika lön som bor i Österåker.

Kan det vara så att en del kommuner helt enkelt är mer effektiva eller erbjuder mer kommunal service än andra? Det enkla svaret är nej. Forskaren Lars-Fredrik Andersson finner att stödet för att så skulle vara fallet generellt sett är svagt. Därför behövs det kommunala utjämningsystemet för att jämna ut de faktiska skillnader som finns.

Regeringens proposition bygger på den statliga utredningen *Lite mer lika*. Vänsterpartiet menar att regeringens förslag är ett steg i rätt riktning men att det inte är tillräckligt. Därför stöder vi regeringens proposition men har samtidigt en reservation och ett särskilt yttrande.

Vår åsikt får också stöd av Riksrevisionen, som menar att större omfördelning behövs inom det kommunala utjämningsystemet. Riksrevisionens granskning visar bland annat att systemet inte fullt ut kompenserar för alla kostnadsskillnader som beror på olikheter när det gäller befolkningsammansättning eller geografiska förutsättningar. Kommuner med stor yta, få invånare och liten andel som bor i tätort underkompenseras inom samtliga verksamhetsområden som omfattas av kostnadsutjämnningen. Av landets 290 kommuner är 241 underkompenserade, menar Riksrevisionen.

Prot. 2019/20:35

20 november

-----

*Ändringar i kostnads-
utjämnningen för
kommuner och
landsting*

Riksrevisionen konstaterar att regeringens förslag ökar omfördelningen, men enligt deras beräkningar är detta inte tillräckligt för att åtgärda de stora skillnader i kostnader som stor yta, få invånare och liten andel i tätort ger upphov till. Det rör sig om en systematisk underskattning.

Detta gör att frågan om kommunal utjämning ofta blir en fråga om stad gentemot landsbygd – städerna vill inte ta ansvar för en positiv utveckling på Sveriges landsbygd. Därför var det inte konstigt att vi när jag satt i den parlamentariska landsbygdskommittén tittade på just kommunal utjämning. Landsbygdskommittén försökte analysera utjämningsystemet ur ett landsbygdsperspektiv.

Det vi kom fram till i kommittén tydde på att det kommunala utjämningsystemet delvis byggde på inaktuella uppgifter och att en del saker saknades, till exempel mottagande av nyanlända, som landsbygden har tagit ett större ansvar för än städerna. Landsbygdskommittén ansåg därför, i enighet mellan alla partier, att det kommunala utjämningsystemet fortlöpande bör följas upp och att de politiska partierna bör medverka i ett sådant uppföljningsarbete.

Vänsterpartiet anser därför att mer behöver göras. Redan när regeringen meddelade att man skulle utreda kritiserade vi att man bara valde kostnadsutjämningsen och inte tog med inkomstutjämningsen. Det kommunala utjämningsystemet består nämligen av två tydliga ben. Att då bara titta på det ena är inte att ta helhetsansvar, och för staten är det att smita undan sitt ansvar för att säkerställa välfärdens finansiering långsiktigt.

Vänsterpartiet menar att en parlamentarisk utredning skyndsamt bör tillsättas och få i uppdrag att förutsättningslöst utreda hela det kommunala utjämningsystemet i syfte att göra det mer rättvist. Det kommunala utjämningsystemet bör också ses över mer löpande så att komponenterna i utjämningsystemet är uppdaterade och följer aktuella förutsättningar. Därför är Landsbygdskommitténs idé om en mer fast parlamentarisk kommitté intressant och något som regeringen på allvar borde fundera över.

Vänsterpartiet är också kritiskt till propositionens förslag om att ta bort försörjningsstöd som en variabel för att förklara skillnader mellan kommuner. Kommuner arbetar för invånarnas bästa, och beslut om ekonomiskt bistånd fattas i enlighet med socialtjänstlagen. Det rör sig inte om en påverkbar kostnad för kommunens kostnadsutjämningsen.

Vänsterpartiet är också kritiskt till att systemet utjämnar för skillnader i lönekostnader som är påverkbara och därför borde ha tagits bort eller setts över.

Så till den borgerliga kritik som finns mot regeringens förslag. På olika sätt försöker man driva tesen att tillväxt har med saken att göra – att en del kommuner skulle bli hämmade och inte fatta aktiva beslut på grund av utjämningsystemet. Men den saken har redan utretts av Utjämningskommittén.08, som 2011 konstaterade att man inte funnit några belägg för att utjämningsen i sig skulle vara tillväxthämmande.

Annat borgerlig kritik kommer nu från större kommuner som min egen, Karlstads kommun, med det moderata kommunalrådet Per-Samuel Nisser. För att sammanfatta kritiken är man sur för att man som kommun får betala lite mer.

Att städer antar detta snäva perspektiv och bara ser till den egna kommunens ekonomi blir tydligt i fallet med Karlstads kommun. Av Värmlands totalt 16 kommuner är det en, Karlstads kommun, som behöver be-

tala mer medan 15 kommuner blir vinnare och får tillbaka mer av systemet. Samtidigt är också Region Värmland en av systemets vinnare när det gäller omfördelning mellan landsting.

Man kan anta att Karlstadsborna genom en ökad likvärdighet i systemet får bättre sjukvård och att välfärden blir bättre i grannkommunerna, vilket troligtvis underlättar den regionala kommunsamverkan om olika välfärdsuppdrag. Men man tittar bara snävt på den egna kommunens ekonomi i stället för att se helheten och hur vi ska ta ansvar för hela Sverige.

Att göra förutsättningarna för olika kommuner mer jämlika ökar alltså jämlikheten och stärker hela Sverige, såväl landsbygden som städerna. Därför bör vi i dag bifalla förslaget till ny kommunal utjämning. Jag yrkar bifall till reservation 4.

Anf. 3 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! I kommunerna bygger vi Sverige, som Birger Ekstedt sa. Men Sveriges kommuner och regioner är hårt pressade. Den demografiska utvecklingen tillsammans med en annalkande konjunkturavmattning riskerar att skapa större budgethål, underskott och välfärdsbehov som inte möts.

Finansieringsgapet i kommunsektorn, alltså skillnaden mellan kostnads- och intäktsutveckling, kommer 2023 att uppgå till 43 miljarder kronor, enligt prognoser från Sveriges Kommuner och Regioner, SKR. Prioriteringar krävs, såväl lokalt som nationellt.

I detta läge för regeringen en politik som vänder kommuner och regioner ryggen. Budgeten för nästa år är, den tilltagande kommunkrisen till trots, förbluffande svag när det gäller tillskott till kommunsektorn. I stället prioriteras januaripartiernas olika prestigeprojekt som de tvingat på varandra.

Den bristande förståelsen för kommunernas situation märks också i den dåliga hanteringen av kostnadsutjämningsförslaget, vilket riksdagen beslutar om i dag och som är tänkt att träda i kraft vid årsskiftet.

Förvisso tar regeringen vidare i sin budget en del satsningar från KD-M-budgeten. Det generella tillskottet ligger kvar, kömiljarden likaså. Men de resurser och reformer man själv presenterat är otillräckliga. Regeringen har till och med skurit ned på resurserna till äldreboenden, trots den stora brist som väntar. När dammet lagt sig efter interna budgetstrider var det annat som fick förtur. Annat fick förtur framför de 120 000 patienter som väntat olagligt länge på vård och de 26 000 äldreboendeplatser som måste byggas till 2026.

Regeringen ansåg sig ha 25 miljarder i reformutrymme men lyckades knappt tillföra några ytterligare resurser till kommunsektorn och välfärden utöver det som redan var aviserat i M-KD-budgeten.

Statsministern och finansministern höll pressträff om äldresatsningar, men det var bara omfördelning av befintliga medel. Samtidigt låg nedskärningarna från i våras fast. Utbildningsministern höll pressträff om miljardsatsningar på skolan. Det visade sig vara ett nettotillskott på 100 miljoner.

Så har det låtit när budgeten har presenterats.

Då är det förstås förståeligt att regeringen med andra metoder försöker göra någonting åt kommunkrisen. Nu har man lagt fram en proposition om ändrad kostnadsutjämning som ett delsvar på dessa problem. Förslaget kommer till del att underlätta för vissa kommuner och regioner att klara

sitt uppdrag. Men samtidigt innebär regeringens bristfälliga upplägg stora bekymmer för andra. När propositionen presenterades i mitten av hösten hade många kommuner och regioner nämligen redan fattat beslut om sina budgetar för 2020 eller var i färd med att göra det.

Förslaget har inneburit att man har varit tvungen att ändra. Stora belopp har fått prioriteras ned i kommuner och regioner bara månader eller veckor före budgetårets start. Att förslaget läggs fram så sent vittnar om att regeringen inte riktigt tar kommuners och regioners situation på allvar.

Vi kristdemokrater föreslår ett mer ordnat införande, där staten tar ett större ekonomiskt ansvar på grund av att införandet nu sker i hast.

I vårt alternativ genomför vi förändringarna i kostnadsutjämningsen enligt propositionen. De förändringar som nu föreslås anser vi i allt väsentligt i sig är rimliga. En del beräkningsfaktorer har inte uppdaterats på flera år. Verkligheten har sedan länge sprungit förbi dem. Andra har bytts ut till faktorer med något högre träffsäkerhet. Som ett exempel kan nämnas att hemtjänstkostnader i glesbygd tidigare bara räknades för personer över 80 år, medan det nya även inkluderar gruppen mellan 65 och 79 år. Det är en bra förändring. Men de negativa effekter som uppstår för vissa kommuner och regioner i det nya systemet måste enligt vår uppfattning dämpas. Det är inte rimligt att genomföra förslaget i den hast som nu sker.

I vårt förslag ligger införandebidraget kvar på den högsta nivån i tre år i stället för ett år. Framför allt skjuter staten till medel till de kommuner och regioner som får en försämring när den nya utjämningsen införs. Det handlar om drygt 90 kommuner och sju regioner som har en negativ förändring i propositionen.

Vi tar ansvar och har i vårt budgetalternativ därför satt av 2 miljarder extra 2020 och 2021. Detta gör vi utöver specifika satsningar på välfärd i kommunsektorn på över 5 miljarder kronor för vardera året.

Med vårt förslag får kommuner och regioner med positivt utfall i förslaget sina ökade resurser vid årsskiftet i enlighet med propositionen samtidigt som effekterna för de kommuner som har en negativ bidrags- eller avgiftsförändring begränsas till ett minimum.

Vårt förslag matchar till delar regeringens, men eftersom det också är en budgetfråga där vi tillför resurser till de kommuner som drabbas med regeringens förslag kommer vi att avstå i huvudvoteringen med hänvisning till vårt budgetalternativ och därefter rösta på våra egna förslag.

Fru talman! Vi kristdemokrater står bakom idén om att utjämningsen behövs. Det finns skilda förutsättningar som är svåra för den enskilda kommunen och regionen att påverka. Att exempelvis glesare bygder kompenseras för att långa avstånd kostar mer är befogat om landet ska hålla samman. Det blir dock alltmer uppenbart att det skulle behövas en helhetsöversyn av utjämningsystemet. Vi föreslår en sådan.

Den utredning som ligger till grund för propositionen hade enbart i uppdrag att föreslå ändringar i kostnadsutjämningsen, vilket utgör ungefär en tiondel av hela systemet. Övriga delar är inte berörda. Men precis som det nya förslaget väger upp för gleshetsfaktorer som innebär kostnader behöver utjämningsen även ta bättre hänsyn till tillväxt. Det handlar om de utmaningar som följer av att växa snabbt när det gäller exempelvis infrastruktur, skola och sjukvård. Risken med en utjämningsen som inte tar tillräcklig hänsyn till detta är att drivkrafterna för tillväxt i kommuner och regioner försvagas, till skada för hela landets tillväxt.

Även möjligheterna till en mer regional modell bör analyseras. Ofta ligger ju boendekommuner och jobbkommuner geografiskt nära varandra och drar nytta av varandra. Inom utjämningsystemet behandlas de dock som separata entiteter och får olika profiler trots att det i hög grad kan vara så att personer som bor i den ena kommunen arbetar i den andra. Här skulle ett mer regionalt perspektiv kunna bidra till en mer rimlig omfördelning.

Jag yrkar bifall till reservation 3, där vi kräver en bred översyn av hela utjämningsystemet för att stärka möjligheterna för kommuner och regioner och för att stärka systemets legitimitet.

Fru talman! En svår tid väntar för landets kommuner och regioner. För att säkra välfärden behövs en politik som nu prioriterar kommunsektorn och ser behoven hos alla landets kommuner och regioner. Utjämningsen är bara en liten del av den politik som behövs. Den här propositionen förändrar inte de stora behov som finns. Det behövs långt mer politik, långt större resurser och långt fler reformer för att vi ska kunna möta kommunkrisen i dess helhet.

Anf. 4 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Denna debatt blir lite märklig. Jag tillåter mig att hävda att det inte finns något parti – och kanske ingen riksdagspolitiker – som inte vill ha ett utjämningsystem i Sverige. Jag som stockholmare och som en person som ofta träffar väljare från vår huvudstad har heller aldrig någonsin träffat någon väljare under min tid som politiskt aktiv som inte tycker att hela landet ska leva och som inte tycker att det ska finnas en grundläggande välfärd i hela landet. Det är inte det som är konflikten. En sådan konflikt finns inte, fru talman.

Konflikten här handlar i stället om att förslaget som sådant är slarvigt framskrivet och genomarbetat. Det leder till ökad splittring och polarisering i hela landet. Det svarar inte på de problem som Sverige och våra kommuner står inför, och det kommer att genomföras på ett hafsigt sätt.

Först och främst är det uppenbart att regeringen har misslyckats med sin ambition att göra en ordentlig uppdatering av utjämningsystemet. Det är verkligen så. Även om man tycker att kostnadsutjämningsen behöver ses över – jag kan hålla med om det; det finns faktorer som vi behöver uppdatera – behöver man ta ett samlat grepp om hela systemet. Det är orimligt att börja skruva på *en* mutter i ett sådant här stort och ganska komplext system utan att titta på andra muttrar. Vi behöver titta på inkomstutjämningsen. Framför allt behöver vi öka statens ansvarstagande när det gäller finansieringen av systemet.

Det finns något märkligt, fru talman, i att Socialdemokraterna gärna pratar om att kommuner ska få bestämma själva och om att kommuner behöver få ett stort inflytande över politiken i den egna kommunen samtidigt som de ignorerar att kommunala beslut också påverkar vilken situation kommunen befinner sig i. Om man tycker att kommuner ska ha en hög grad av självbestämmande – jag tycker det – bör man också se att det får konsekvenser när kommuner får bestämma mycket själva.

Det finns en konsekvens som är uppenbar i det här systemet. Om vi inte reformerar inkomstutjämningsen och skapar incitament för kommuner att driva på tillväxt och driva på för att fler ska driva företag och fler ska jobba har vi inte ett system som hänger ihop.

Om man tycker att kommuner ska ha rätt att bestämma själva borde man också tycka att kommuner har en del i ansvaret för vad som händer i den egna kommunen.

Jag tror det. Jag tror att kommunpolitik gör skillnad. Jag tror att det som fritidspolitiker gör runt om i landet gör skillnad för den egna kommunen. Jag tror att man genom kommunala och regionala beslut kan påverka vilken tillväxt man har och vilka förutsättningar för jobb och företagande som finns. Därför behöver vi reformera inkomstutjämningsen på ett sätt som gör att alla får goda incitament att sköta sig och att driva på för ännu mer tillväxt.

Fru talman! Det här förslaget är också en chock för alla Sveriges kommuner och regioner. Det införs snabbt, hastigt och slarvigt, och det slår mot tillväxtmotorer. Det slår inte bara mot Stockholm; det är inte det som är problemet. Problemet med det här förslaget är att det slår mot tillväxtmotorer runt om i hela landet. Det slår mot kommuner som driver utvecklingen i sina respektive regioner runt om i landet.

Jag har talat med otaliga kommunpolitiker i kommuner som inte själva missgynnas av systemet men som ser att den ofta stora kommunen i regionen som driver den regionala tillväxten kommer att få en chock i det här systemet. Den chocken kommer samtidigt som vi ser och vet att Sverige är på väg in i en ekonomisk svacka. Vi rör oss mot lågkonjunktur. Bördan på våra kommuner ökar. Då kommer den här chocken. Då utdelar regeringen detta dråpslag mot tillväxt runt om i hela landet.

Fru talman! Det är också så att det kommunala utjämningsystemet misslyckas med att möta de problem som finns i tillväxtkommuner. Det inte bara slår mot tillväxtkommuner, utan det misslyckas med att möta de problem som kommer av att man är stor och växer, alltså som en följd av skala.

Förslaget misslyckas med att möta de ökade behoven av finansiering av infrastrukturutbyggnad, av skolutbyggnad och av utbyggnad av sjukvård och omsorg. Förslaget missar att det faktiskt finns problem både med att vara liten och ha en gles befolkningsstruktur och med att vara stor och ha en tät befolkningsstruktur.

Jag kan ta ett exempel från verkligheten. Det är tyvärr inte så ofta vi pratar om sådana här i riksdagen. Förra mandatperioden, när de flesta andra som är uppe i den här talarstolen i dag redan var riksdagsledamöter, var jag fritidspolitiker i stadsdelsnämnden Rinkeby-Kista utanför Stockholm. Vi hanterade ett av de mest utsatta områdena i Stockholm, och vi var minst sagt svikna av regeringen.

De problem som vi hade i Rinkeby-Kista och de problem som finns i förorter runt om i landet är problem som kommer av skala. De kommer av att man är många. Det är enklare att hantera social och socioekonomisk utsatthet om det är lite färre som är utsatta än om det är fler.

Regeringen misslyckades under den förra mandatperioden med att se till att det fanns poliser och trygghetsåtgärder hos oss. Man misslyckades med att tillskjuta tillräckligt med medel till skolsystemet. Resultatet var att vi som var aktiva lokalt i vår utsatta förort själva var tvungna att ta pengar och anställa trygghetsvakter, rusta skolor och så vidare.

Om man har ett system som ska utjämna skillnaderna mellan olika delar av landet och missar att se att det finns problem med att man har både

en gles befolkningsstruktur och en tät befolkningsstruktur är det klart att man inte har ett system som är hållbart över tid eller som träffar målet.

Fru talman! När man lyssnar på regeringen låter det som om det här är ett förslag som syftar till att ena landet, se till att vi håller ihop, se till att vi kan lösa de problem som Sverige står inför. Men det är precis tvärtom. Det här är ett förslag som sliter isär Sverige, som ställer kommuner mot varandra och som inte svarar på de problem som Sverige har.

Jag tycker att vi här i riksdagen borde ha en seriös diskussion om de gemensamma utmaningar som finns i bruksorter och förorter liksom om de gemensamma utmaningar och möjligheter som finns i skärgårdskommuner och fjällkommuner. Jag skulle önska att vi kunde ha en seriös diskussion om hur vi ska få hela Sverige att leva och hur vi kan se de problem som finns med välfärden och de problem som hela Sveriges kommuner står inför.

I stället väljer regeringen att gå fram med ett förslag som ställer kommuner mot varandra, som ignorerar vikten av att öka tillväxten genom skarpare incitament genom att reformera inkomstutjämnings- och som inte tar ett tillräckligt stort statligt ansvar för kommunernas börda.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till Liberalernas reservation och därmed avslag på hela det här haveriet till förslag. Vi kan inte ta den allvarliga situation som Sveriges kommuner, landsting och regioner står inför så här oseriöst. Det är slarvigt och hafsigt!

Anf. 5 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Joar Forssell från Liberalerna inleder med att det här är en märklig debatt och att det inte borde finnas någon konflikt. Sedan ägnar han en stor del av sitt anförande åt att just måla upp den konflikt som det ändå blir pengamässigt mellan stad och land – samtidigt som han säger att den inte finns.

När jag läste in mig på det här betänkandet var det en sak som jag reagerade ganska kraftigt på i Liberalernas reservation. Det står så här: ”Dessutom slår förslaget i flera fall mot regionala tillväxtmotorer som residensstäder och medelstora kommuner.”

Det här är ju ett typexempel på hur man talar om att det finns tillväxtmotorer och platser som utvecklas – och så finns det något annat. Det är ett typexempel på en diskussion där vi pratar om närande och tärande delar av vårt land. Det är ett typexempel på en retorik som faktiskt drar isär vårt land i stället för att skapa ett helt Sverige som utvecklas och växer.

Det vi ser i praktiken och i verkligheten är både städer som går bra och städer som går dåligt. Vi ser landsbygdskommuner som går superbra och landsbygdskommuner som går lite dåligt. Men genom att på förhand bestämma sig för att det finns regionala tillväxtmotorer kryper man in i en modell där man bara ser närande och tärande.

Jag funderar på om det är så Liberalerna ser på Sverige. Anser Joar Forssell att det finns ett närande och ett tärande Sverige?

Vi hör många vackra ord från Liberalerna. Jag satt faktiskt i den parlamentariska landsbygdskommittén, och ska man utvärdera Liberalernas roll i Landsbygdskommittén var det få förslag och låg aktivitet. Liberalerna var det enda parti som reserverade sig och såg därmed till att det inte blev en hel enighet. Det tycker jag är ett ganska dåligt betyg till ett parti som säger sig vilja arbeta för att hela Sverige ska leva.

Prot. 2019/20:35

20 november

-----

*Ändringar i kostnads-
utjämnings-
kommuner och
landsting*

Så kommer vi till förortsutmaningarna, där jag håller med Joar Forssell om ganska mycket. Men då kan Joar Forssell kanske svara på varför man från Liberalernas sida såg till att ta bort de rättvisemiljarder som Vänsterpartiet drev igenom och som faktiskt gav extrapengar både till förorten och till Sveriges landsbygder.

Anf. 6 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att svara på det sista. Där Liberalerna styr ser vi till att införa trygghetsvakter, vi ser till att stärka skolorna och vi ser till att satsa på de delar av våra kommuner som faktiskt behöver allra mest stöd. I det här fallet tänker jag att det handlar om våra utsatta förorter.

Det här är inte en diskussion som handlar om stad och land. Jag tycker inte att det finns en konflikt mellan stad och land. Alla i Sverige som jag har träffat – både medborgare, väljare och politiker – tycker att hela Sverige ska leva. De tycker att det ska finnas grundläggande välfärd i hela Sverige och att vi tillsammans ska ta ansvar för att varenda del av det här landet ska vara bra att leva i. Det ska finnas en skola, det ska finnas omsorg och det ska finnas ett närvarande rättsväsen.

Det finns ingen konflikt. Det här är tramsig retorik, fru talman. Jag tycker att det är populism från Vänsterpartiet när man försöker driva fram den här polariseringen för att få igenom sina socialistiska förslag.

Finns det närande och tärande kommuner? Nej, det gör det inte. Det som däremot finns är ett utjämningsystem med en inkomstutjämningsdel som leder till att kommuner får lägre incitament att driva på för ett bättre näringsliv, för mer företagande, för mer tillväxt. Och det som händer med det här förslaget är just att de kommuner som i dag är tillväxtmotorer och kan skapa välstånd i sina regioner får en chock. Det är ett dråpslag mot tillväxten. Det betyder inte att de är de enda som är drivande för tillväxt i sina delar av landet. Tvärtom innebär detta att alla kommuner i nästa led kan vara drivande för tillväxt i hela landet.

Det är skrämmande, fru talman, hur Vänsterpartiet orerar om att man vill ställa stad mot land.

Anf. 7 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag börjar med att konstatera att jag tycker att det är bra att Liberalerna inte ser kostnadsutjämningsen som närande och tärande. Det man skriver och säger ligger nära den typen av retorik.

Det är ändå tydligt att det någonstans finns en konflikt mellan stad och land som vi behöver se och prata om i Sveriges riksdag. Det handlar mycket om vilken syn vi har och var vi landar i den politik vi för.

Vi sitter i en kammare där majoriteten bor i Sveriges städer kontra Sveriges landsbygder. Ett sådant exempel var när Landsbygdskommittén presenterade sitt förslag. De mothugg jag fick runt om i landet gällde att Stockholm skulle bli lidande om man fick lite mindre i reseersättning eller om landsbygden fick lite mer av någonting och vidare att man utifrån ett stadsperspektiv skulle lida när landsbygden fick lite mer av kakan.

Det är intressant att jämföra med debatten i Norge. Där finns ett tydligt hela-landet-perspektiv, men det finns inte i den svenska debatten. Jag tror att det beror på att städerna har en mycket mer dominerande ställning i svensk debatt.

Den kommunala utjämningsen är inte socialism, Joar Forssell. Den gör dock Sverige lite mer rättvist. Och den ger likvärdiga förutsättningar – det är därför utredningen hette *Lite mer lika* – i fråga om faktiska skillnader i olika kommuner, beroende på geografi, befolkning och avstånd.

Borgerligheten tar om och om igen fram argumentet att utjämningsen är tillväxthämmande, trots att man i sin egen tillsatta utredning 2011 konstaterade att inkomstutjämningsen inte är tillväxthämmande. Det är viktigt att slå fast att man redan har tillsatt en sådan utredning. Vi kan tillsätta ytterligare en utredning som arbetar många år och som kommer fram till samma slutsats igen. Men vad sjutton är nyttan? Är det så vi ska använda våra resurser? Jag är tveksam till det.

Därför tycker jag att det är bra att vi har tagit ett kliv i rätt riktning, men jag skulle vilja ta fler kliv. Kanske det en dag leder fram till socialism. Det tror inte jag, men det blir i vart fall lite mer lika mellan olika kommuner.

Anf. 8 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det är som att Svenneling från Vänsterpartiet har skrivit sina talepunkter före debatten. Jag har inte sagt att utjämningsystemet leder till socialism. Tvärtom sa jag i mitt inledningsanförande att alla här är för ett utjämningsystem. Däremot är ledamotens förslag angränsande till socialism. Det är klart att de är det, och det är inget fel i det. Det är därför ledamoten är invald i Sveriges riksdag.

Liberalerna är ett parti som går fram med ett förslag som innebär att ge mer statliga pengar till det system som diskuteras för att få ett högre statligt finansierande av utjämningsystemet. Liberalerna är ett parti som vill se ett differentierat reseavdrag så att man i till exempel Stockholm, där det finns bra tillgång till kollektivtrafik, kan få mindre reseavdrag än i kommuner som är mer glesbefolkade. Jag tycker att det är oseriöst att hävda att Liberalerna skulle vara ett parti som inte bryr sig om att hela landet ska leva. Tvärtom har vi en seriös politik för detta.

Däremot, fru talman, tycker jag att det är märkligt när Vänsterpartiet så offensivt går fram med en politik som sliter isär landet och ställer kommuner mot varandra, i stället för att se att det finns gemensamma utmaningar, att se att det finns stora socioekonomiska likheter mellan Sveriges bruksorter och förorter, där arbetslösheten är hög, där utbildningsnivån ofta – tyvärr – är låg och där det behövs stora insatser, och i stället för att lyfta fram att det finns stora likheter mellan skärgårdskommuner och fjällkommuner, där bostadspriserna ofta drivs upp av att personer som kommer utifrån köper hus så att personerna som kommer därifrån inte får en chans att köpa en bostad eller där arbetet är säsongsbetonat så att det är svårt att få en stabil ekonomisk struktur. Det är utmaningar som landet och våra storstadsregioner delar. Låt oss prata om det som förenar Sverige, och låt oss ha ett utjämningsystem som på allvar möter problemen.

Anf. 9 INGEMAR NILSSON (S):

Fru talman! En jämlik välfärd som kommer alla landets invånare till del är en förutsättning för ett Sverige som håller ihop och ett Sverige som växer.

Sveriges kommuner och regioner är våra välfärdsproducenter. Det är där, hos kommuner och regioner, som ansvaret ligger för att leverera en

bra skola, en vård och omsorg med hög kvalitet samt en god hälso- och sjukvård. Därför är det nödvändigt att våra kommuner och regioner ges så lika möjligheter som möjligt att leverera välfärd till medborgarna oavsett var i landet de bor. Ett av de absolut viktigaste instrumenten för att uppnå detta är det system för inkomst- och kostnadsutjämnings som vi har, och har haft, i Sverige under lång tid.

Dagens debatt handlar om en del av detta, nämligen kostnadsutjämnings mellan kommuner och mellan regioner – det som de flesta känner som landstingen. Jag vill därför här och nu, fru talman, yrka bifall till förslaget i finansutskottets betänkande nr 18, *Ändringar i kostnadsutjämnings för kommuner och landsting*, och avslag på reservationerna.

Fru talman! Förutsättningarna för våra kommuner och regioner i Sverige skiljer sig åt på ett ganska dramatiskt sätt, med befolkningsunderlag som numerärt varierar från den minsta kommunen, Bjurholm i Västerbotten, med färre än 2 500 invånare, till den största, Stockholm, med drygt 962 000 invånare. Skillnaderna i invånarantal innebär att befolkningstätheten varierar från 0,2 – ja, 0,2 – invånare per kvadratkilometer i Arjeplog till 5 818 invånare per kvadratkilometer i Sundbyberg. När det gäller våra regioner handlar det om att antalet invånare varierar från drygt 59 000 för den minsta, Gotland, till drygt 2,3 miljoner i den största och folkrikaste, nämligen Stockholms län.

I det ljuset förstår nog de allra flesta att det krävs någon form av utjämnings system för att på ett rimligt sätt ge likvärdiga förutsättningar för att bedriva en kvalitativt god hemtjänst, en bra förskola och skola samt en högkvalitativ hälso- och sjukvård i hela landet.

Fru talman! Kostnadsutjämningsens uppgift är att utjämna strukturella, opåverkbara förhållanden för den verksamhet som är obligatorisk i våra kommuner och regioner. Systemet ska alltså inte kompensera för skillnader i ambitionsnivå. Kostnadsutjämnings är solidariskt finansierad inom sektorn. Det är alltså ett inomkommunalt system. Men trots inkomst- och kostnadsutjämnings finns ändå mycket stora skillnader i kommunalskatt. Skillnaden är i det närmaste 6 kronor, med Dorotea på drygt 35 kronor och Österåker på drygt 29 kronor i topp och botten. Och tro mig; det finns inget linjärt samband mellan kommunal skattesats och utbudet av service och välfärd. Snarare gäller nog det motsatta.

Detta betyder att utmaningarna är stora och att systemet för kostnadsutjämnings behöver uppdateras och förbättras här och nu, men vi måste också i övrigt prioritera satsningar på våra kommuner och regioner. Det är fråga om satsningar som måste gå före framtida ofinansierade skattesänkningar.

Fru talman! Ett viktigt underlag till regeringens proposition är den utredning som för drygt ett år sedan lämnade sitt betänkande med det ganska träffande namnet *Lite mer lika*. Utredningens uppdrag var bland annat att undersöka om nuvarande system i tillräcklig omfattning fångar upp större samhällsförändringar, exempelvis förändringar i befolkningssammansättning och demografiska förändringar. En del av utredningens slutsats var att det nuvarande systemet definitivt har brister. Dels saknas automatik i uppdateringar, vilket gör att förändringarna blir onödigt stora efter varje utredning. Utredningarna kommer med ungefär fem års mellanrum. Uppdateringar svarar för ungefär 60 procent av de förändringar som det nu liggande förslaget innebär. Dels är en del av det statistiska underlaget i

systemet oerhört ålderstiget. Det finns statistik som är sedan 90-talet i systemet. Det är naturligtvis helt otillfredsställande.

Men det viktigaste som utredningen konstaterade var att det nuvarande systemet inte i tillräcklig omfattning kompenserar för två saker – två mycket viktiga saker – nämligen betydelsen av gles bebyggelse och av socioekonomisk bakgrund. Den slutsatsen från utredningen präglar också på ett påtagligt sätt regeringens proposition.

Det nu liggande förslaget ger bättre och rättvisare förutsättningar för kommuner med stor andel glesbebyggelse och stor andel invånare med svagare socioekonomisk bakgrund.

Fru talman! Vi ser i dag att en allt större andel av befolkningen blir allt äldre. Det är i mångt och mycket ett positivt resultat av en klok generell välfärdspolitik och även ett positivt resultat av medicinsk utveckling. Men det är också en utveckling som innebär utmaningar. Det är framför allt i glesbygdskommuner som andelen äldre beräknas växa som mest de kommande åren. Samtidigt sker det en omfattande urbanisering från dessa kommuner. Utmaningarna växer.

Med regeringens förslag kompenseras de kommuner och regioner som har de största utmaningarna och de tuffaste förutsättningarna att leverera välfärd till sina medborgare. Vi stärker de kommuner där hemtjänsten behöver åka långt, ibland väldigt långt, för att nå sina äldre och där skolskjutsar måste till i större omfattning eftersom den glesa bebyggelsen leder till stora avstånd till närmaste skola. Vi stärker de regioner som har svårare att rekrytera personal bland annat på grund av sitt geografiska läge. Samtidigt kompenseras kommuner och regioner i högre grad för socioekonomiska utmaningar. Det är rättvis politik som håller ihop Sverige.

För att upprätthålla standarden i välfärden kommer det att behövas betydande resurstillskott framöver. En uppdaterad kostnadsutjämning är en relativt liten men mycket viktig del i att tillgodose välfärdens behov i hela landet. Många kommuner och regioner är i dag i en utsatt situation. På sina håll är läget närmast akut. Så kan vi inte ha det. Därför behövs förändringen här och nu.

Vi socialdemokrater värnar alltid en jämlik och rättvis välfärd för alla medborgare, fru talman. Därför yrkar jag än en gång bifall till förslaget i betänkandet och därmed till regeringens proposition och avslag på reservationerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anna-Caren Säterberg (S).

Anf. 10 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna talar mycket om behovet av mer pengar till kommunerna och hur viktiga kommunerna är för välfärden. Men deras politik prioriterar faktiskt något helt annat. I JÖK-budgeten, som vi kallar den, fick ju kommunsektorn stå tillbaka till förmån för annat.

Vi moderater gör tvärtom och tillför kommunsektorn 50 procent mer i nya pengar än vad regeringen gör i sin budget. Hur har vi råd med detta? Jo, tack vare att vi prioriterar bort annat.

Vi effektiviserar och lägger ned myndigheter. Vi justerar ned biståndet till FN:s rekommenderade mål. Vi slopar meningslösa byggsubventioner, ineffektiv klimatpolitik, meningslös arbetsmarknadspolitik, friår, familje-

Prot. 2019/20:35

20 november

-----

*Ändringar i kostnads-
utjämnings-
kommuner och
landsting*

vecka och elcykelpremier. Vi stramar upp migrations- och integrationspolitiken och inför bidragstak, kvalificering för nyanlända i bidragssystemen och villkor i försörjningsstödet.

Vi gör en massa saker som frigör pengar, och det ger oss utrymme att satsa mycket mer på välfärden och kommunerna och på polisen och rättsväsendet, som också är jätteviktiga för vår landsbygd. Vi kan sänka skatten för både löntagare och pensionärer och sänka bensinskatten, vilket gynnar människor på landsbygden. Samtidigt har vi större överskott i statsfinanserna än regeringen och stödpartierna.

Vi kan konstatera att med vår moderata politik blir det mer pengar till välfärden, och med Socialdemokraternas politik får kommunerna och välfärden stå tillbaka.

Jag vill ställa en fråga till Ingemar Nilsson. Jag kan köpa mycket av retoriken och argumenten i hans anförande, men hur tänker sig Ingemar Nilsson att Socialdemokraterna ska klara att tillföra kommunsektorn mer pengar när man bevisligen prioriterar helt andra saker i sin egen budget?

Anf. 11 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jag måste konstatera att det är imponerande att höra Jan Ericson framstå som alla goda gåvors givare. Det är imponerande om man försöker se åtminstone lite grann till den historik som Jan Ericson och det parti han företräder i Sveriges riksdag har att stå till svars för.

Under den sistlidna mandatperioden, det vill säga perioden 2014–2018, tillförde den socialdemokratiskt ledda regeringen 35 miljarder i nya pengar till den svenska välfärden i form av ökning av de generella statsbidragen. Nu ökar vi de generella statsbidragen med ytterligare 5 miljarder. De noteras ibland som redan utlovade. Ja, det var de. Det är väl en styrka om man kan leverera det man lovar och utgår från i en valrörelse.

Det är intressant vad Jan Ericson tar upp att Moderaterna gör för att kunna leverera mer. Man avskaffar byggsubventioner och onödig arbetsmarknadspolitik, och man inför bidragstak.

Vad Jan Ericsons och Moderaternas politik leder till är en kraftig övervältring av kostnader på Sveriges kommuner. Sveriges kommuner får ta ansvaret för en bostadsmarknad som fungerar oerhört olika runt om i Sverige. Det ska de klara. Man övervältrar också ansvaret för arbetsmarknadspolitik på kommunerna. Man aviserar ett återinförande av stupstocken i sjukförsäkringen – ytterligare ett sätt att övervältra kostnader på kommunerna.

Socialdemokraterna och regeringen tar ansvar för helheten. Vi ser till att ha system som fungerar i våra kommuner och regioner. Därför är insatserna när det gäller att rätta till kostnadsutjämningsystemet en viktig del i det hela. Det är inte hela lösningen. Men det gläder mig, Jan Ericson, att det tydligen kommer att finnas ett mycket brett parlamentariskt stöd för ökade resurser till Sveriges kommuner.

(Applåder)

Anf. 12 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Alla goda gåvors givare – ja, det kan man ju tycka. Jag kallar det prioriteringar. Vi har en viss mängd pengar. Om vi prioriterar rätt och använder pengarna till rätt saker kan vi tillföra kommunerna och välfärden mer pengar. Vi har bevisat det i vår budget. Jag tycker att det är

solklart; det är bara att läsa innantill. Vad gäller om det är gåvor eller vad det ska kallas tycker jag inte att det är en gåva att använda skattepengarna på ett klokt sätt. Det är pengar som människor har jobbat ihop och betalat in i vårt system, och då ska de också användas till rätt saker.

Ingemar Nilsson skryter om alla nysatsningar som Socialdemokraterna har gjort. Nu är det ju så att många av de satsningarna fanns dels i alliansbudgeten 2015 och dels i M-KD-budgeten nu senast. Det är mycket av de pengarna som ni fortsätter vårda. Det tycker jag är bra, men det var ju faktiskt vi som tillförde dem och gjorde utrymme för dem.

Pratar vi bostadssubventioner vet vi ju att de gav väldigt lite effekt, så att spara in på dem är inget större bekymmer för kommunsektorn.

Att påstå att våra något nedjusterade arbetsmarknadsåtgärder i en högkonjunktur skulle övervältra bekymmer på kommunerna tycker jag är lite magstarkt med tanke på att ni själva i princip ägnar er åt panikslakt av hela Arbetsförmedlingen. *Det* är ett bekymmer för kommunerna. Att minska lite på åtgärderna i en högkonjunktur är *inte* ett bekymmer för kommunerna.

Jag kan bara konstatera att det är ett faktum att Socialdemokraterna satsar mindre på kommunerna och välfärden än vad Moderaterna gör. Det är bara att läsa innantill. Vi satsar 50 procent mer i nya pengar, 7 ½ miljard jämfört med regeringens 5 miljarder – och de 5 miljarderna är dessutom till stor del pengar som fanns redan i M-KD-budgeten. Den sanningen är säkert en obehaglig sanning för Socialdemokraterna, men det är likväl en sanning.

(Applåder)

Anf. 13 INGEMAR NILSSON (S) replik:

Fru talman! Vi kan diskutera vem som gjort vad, Jan Ericson, men vi kan konstatera att exempelvis bostadsbyggandet under den regeringsperiod då Alliansen styrde var det lägsta i modern tid. Det ledde fram till att vi när vi tog över regeringsmakten 2014 hade en situation runt om i Sveriges kommuner där bostadsbristen var alarmerande.

Man kan ha synpunkter på om nyproduktionssubventioner, stöd till att bygga nya bostäder, är det optimala. Men i den situation som var, med den extrema bostadsbristen i väldigt många av Sveriges kommuner, var detta det enda medel som fanns tillgängligt. Det står vi upp för varje dag, och vi avser att fortsätta den utvecklingen.

Man kan fundera på vad som är övervältring på kommunerna. Men det är alldeles klart att Jan Ericson blandar ihop begreppen, och det är naturligtvis ingen slump.

Det som pågår med att reformera en myndighet som heter Arbetsförmedlingen är en sak. Det som Jan Ericson och M-KD-budgeten gjorde med kirurgisk precision var att slakta det arbetsmarknadspolitiska innehållet, det vill säga möjligheten att ge människor utbildning och kompetensutveckling för att de ska kunna ta de jobb som faktiskt finns. Det är det som är det allvarliga i M-KD-budgeten. Det är det man övervältrar på Sveriges kommuner att ta ansvar för.

Ansvarsfull politik? Ja, nu vet inte jag exakt i detalj vad det är Jan Ericson menar med att införa ett bidragstak. Min fråga – retorisk eftersom Jan Ericson inte har någon replikrätt, fru talman – är om bidragstaket är det som ska se till att avdrag fördelas rättvisare eller minskar över Sverige.

För var är det RUT- och ROT-avdragen är maximala? Jo, det är i kommunerna med de absolut högsta inkomsterna där man har den absolut största möjligheten att betala detta själv. Det är där vi har problemet med den moderata skattepolitiken och den moderata synen på ekonomisk fördelning.

Fru talman! Jag skulle välkomna ett förslag på en sådan begränsning från Jan Ericson och Moderaterna.
(Applåder)

Anf. 14 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Fru talman! Kommunerna och regionerna kommer att vara i den absoluta frontlinjen de kommande åren när det gäller kampen för att upprätthålla och bibehålla den svenska välfärden. Det är där vi märker av den demografiska förändringen, det är där det kommer att behöva byggas såväl nya förskolor som äldreboenden och det är framför allt där som kampen för att erbjuda en säker, trygg och tillgänglig vård i hela landet förs.

Från denna kammare kan vi göra ett flertal saker för att underlätta det arbetet. En viktig del är givetvis pengar i form av ökade generella statsbidrag. Den budget som just nu diskuteras, som kommer att beslutas och sedan träda i kraft vid årsskiftet, innehåller viktiga förstärkningar till kommunsektorn. Det är emellertid uppenbart redan nu att dessa inte kommer att räcka.

Den trappa vi lägger ut i budgeten, som nu diskuteras, om ytterligare tillskott på 5 miljarder årligen under mandatperioden är ett bra första steg. Men vi kommer att behöva följa upp detta i kommande budgetprocesser, för det behövs helt enkelt ett nationellt stöd till våra kommuner och regioner.

Ökade nationella bidrag kommer dock inte att lösa hela välfärdsbehovet i det svenska välfärdssamhället på kommunal och regional nivå. Vi kommer också att behöva jobba tufft med prioriteringar. Det handlar om att öka produktivitetens utvecklingen, att få ut mer välfärd för varje skattekrona och att fundera igenom på alla nivåer – lokalt, regionalt och nationellt – om det som i dag görs inom det offentliga verkligen är lika viktigt som välfärdens absoluta kärna. Jag tror inte det, utan jag tror att vi de kommande åren kommer att behöva jobba med ökade statliga generella bidrag till kommunsektorn. Vi kommer att behöva jobba med prioriteringar och verkligen värna de välfärdstjänster som vi håller allra närmast hjärtat, samtidigt som vi försöker att få upp effektiviteten och produktiviteten och leverera mesta möjliga välfärd för våra skattekronor. Så behöver vi möta såväl den demografiska som den ekonomiska utveckling som prognoserna ger vid handen.

Utredningen som ligger till grund för justeringarna i kostnadsutjämningsheter heter *Lite mer lika*. Det är lätt att instämma i ansatsen i rubriken *Lite mer lika*. Om man ska ha någon synpunkt är det väl på det första ordet, för frågan är om det räcker med lite mer. Sannolikt kommer vi de kommande åren att behöva ta mått och steg för att det blir rejält mycket mer lika, för det är inte en jämlik kommunsektor och jämlika förhållanden mellan landets olika regioner i dagsläget.

Vi ser oacceptabla skillnader i kommunala skattesatser mellan de kommuner som tvingas att ha högst skatt i landet och de kommuner som har allra lägst. Delvis försöker vi möta detta i den budget som börjar gälla vid

årsskiftet genom en riktad skattesänkning i de områden där kommunerna har allra högst skatt. Det är ett bra första steg, men vi måste också jobba långsiktigt. Vi måste jobba strukturellt och se till att landets kommuner får bättre möjligheter än i dag att leverera en godtagbar välfärd för ungefär samma skatteuttag på den kommunala sidan. Det duger inte att det skiljer fem sex kronor per intjänad hundralapp mellan den kommun som har högst och den kommun som har lägst skatt i vårt land.

Det är dessutom så att de kommuner som betalar allra högst kommunalskatt nyttjar mindre av det statliga offentliga åtagandet. Det är sämre infrastruktur, och jag tror att vi alla är fullt medvetna om att det är betydligt mindre statlig kulturpolitik i en kommun som Sorsele än i Sundsvall eller Stockholm. Det ger vid handen att orättvisan att man betalar mer skatt för samma välfärdserbjudande snarare är ännu större, eftersom stora delar av det offentliga åtagandet över huvud taget inte finns tillgängligt på de platser där man betalar allra högst skatt. Skillnaderna är alltså oacceptabla. Arbetet för att säkra och trygga kommuners och regioners möjligheter att leverera välfärd för en rimlig skattepeng måste fortsätta.

Icke desto mindre innehåller propositionen, som kom på plats efter utredningen *Lite mer lika*, några steg i rätt riktning. Vi tycker att det är kloka överväganden som ligger till grund för de nya beräkningsgrunderna när det gäller gleshet och vissa socioekonomiska faktorer. På det stora hela får vi ett något mer välbalanserat system. Generellt kan man säga att de stora vinnarna i det här systemet är mindre kommuner i något mer glesbefolkade områden i landet.

Vi har här diskuterat såväl propositionens innehåll som tidsplanen, och jag tycker att båda är viktiga att ha med sig. När det gäller själva innehållet tycker vi att systemet i grunden är något bättre balanserat i det nya förslaget. Vi kan ju konstatera att det bara är ett av riksdagens partier som kommer att rösta emot propositionen under punkt 1 i betänkandet. Men tidsplanen är inte oviktig, för de kommuner som gynnas av det här förslaget är kommuner som är i en oerhört utsatt situation just nu. Det diskuteras att ett införande nu eller om ett år inte spelar så stor roll. Men skillnaden om detta inte införs vid årsskiftet utan någon gång i framtiden är att de aktuella kommunerna kommer att tvingas skära bort småskolor, äldreboenden och välfärdstjänster om de inte får det tillskott som propositionen innebär.

Jag och Centerpartiet ställer oss därför bakom såväl innehåll som tidsplan, för de negativa konsekvenserna om vi säger nej till eller skjuter på införandet är så pass stora att jag inte är villig att ha dem på mitt samvete.

Innebär det här att det inte finns några som helst problem med förslaget? Absolut inte. En utjämning är just en balans och ett nollsummespel; om någon vinner förlorar någon annan. Och självklart upplever vissa kommuner och regioner problem med att de får förändrade förutsättningar. Det är rättmätiga synpunkter, och dem måste vi ta med oss. Men jag menar att helheten i det nya förslaget är bättre än att ingenting händer.

Flera talare har redan diskuterat problemet med att det här bara handlar om en del, kostnadsutjämnings, och att det finns andra delar i systemet. De har frågat om det inte är dags för en större översyn. Jag tror faktiskt att dessa debattörer har rätt. Det här ärendet handlar om ett antal justeringar i kostnadsutjämnings.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på samtliga reservationer. Men den här frågan kommer att fortsätta leva.

Riksrevisionen har granskat systemet och kommit fram till att det behöver göras ytterligare justeringar. Det kommer att behandlas i finansutskottet och i denna kammare i närtid. Jag tror att det är läge att göra en mer grundläggande översyn. Centerpartiet kommer att medverka till en sådan grundläggande översyn. Även om det är svårt behöver vi hitta en ny balans mellan tillväxtkommuners rättmätiga krav på att kunna leverera välfärd i en tillväxtfas, samtidigt som vi måste kunna tillgodose landsbygdskommuner och mindre, mer glesbebyggda kommuners rättmätiga önskemål och behov av att kunna leverera välfärd även i den typen av situation.

Det här är i mångt och mycket ett nollsummespel. Det är inte lätt att hitta en balans. Men vi måste göra ett försök, för det går att hitta ett nytt och bättre system än det som vi i dag i mångt och mycket lappar och laggar i.

Vi tar alltså ett steg i rätt riktning med denna proposition. Därför yrkar Centerpartiet bifall till förslaget i dess helhet. Men det är dags att ta ett helhetsgrepp, och det kommer vi att driva vidare i processer i absolut närtid.

(Applåder)

Anf. 15 KAROLINA SKOG (MP):

Fru talman! Att hålla ett land samman är en av de viktigaste uppgifterna för ett parlament. Vi har uppgiften att hålla samman ett land med stora avstånd och stora skillnader, ett land som också genomgår stora förändringar.

Vår befolkning förändras, och vi lever längre, vilket sätter vår välfärd och våra gemensamma trygghetssystem under stor press.

Befolkningen kommer att öka framöver, och därför är det en viktig uppgift för oss allihop att värna och upprätthålla kvaliteten i välfärden för alla som bor i Sverige, var än man bor och oavsett under vilka förutsättningar man lever.

Sverige har också en stark urbanisering, precis som hela västvärlden. Detta skapar stora förändringar för kommuners och regioners möjlighet att leverera välfärd – skola, hemtjänst, vård etcetera – runt om i landet.

Detta är bakgrunden till att vi nu reviderar kostnadsutjämnings. Men som det har sagts i talarstolen är det här ett av många steg som riksdagen behöver ta för att upprätthålla välfärden i hela Sverige. Det är ett viktigt och nödvändigt steg som är baserat i faktiska förändringar.

När vi diskuterar kostnadsutjämnings är det viktigt att ha vissa grundläggande fakta klara för sig, fakta som ofta försvinner i debatten. Systemet handlar om att skapa liknande förutsättningar för kommuner och regioner att leverera välfärd till sina medborgare. Man tar fasta på faktorer som kommunerna inte kan påverka, till exempel avstånd, gleshet och täthet samt befolkningens sammansättning. Även om det finns sådana som börjar luta åt att vilja ha det har vi i Sverige gudskelov inte ett system där kommunerna får välja sina medborgare, utan de har en mängd medborgare som ska tillhandahållas välfärd.

När befolkningen åldras påverkar det olika kommuner olika mycket. Vi ser en tydlig tendens att mängden äldre relaterat till människor i arbetsför ålder ökar, framför allt i glesbygden. Eftersom denna grupp har stora

behov av stark välfärd är det viktigt att vi ser till att dessa kommuner har rätt förutsättningar för att leverera det.

Dagens proposition och beslut är ett steg mot detta.

För att upprätthålla välfärden kommer vi att behöva göra ytterligare satsningar framöver. Men det också viktigt att vi ser till att det investeras i hela landet, att staten investerar i hela landet och att kommunerna ges förutsättningar att investera. Det är en annan del av det viktiga arbetet.

Fru talman! Låt mig kommentera det som sägs om tillväxtmotorer och olika kommuners bidrag till svensk ekonomi. Jag ska också försöka krossa en myt.

Att bygga en kommun med en stor befolkning i arbetsför ålder som betalar skatt är inte svårt. Det är inte heller nödvändigtvis tillväxtskapande. I Sverige skattar man nämligen där man bor och inte där man arbetar. Att bygga villor för att få in en stark medelklass är inte svårt för en kommunpolitiker. Jag vet det, för jag har varit byggkommunalråd. Det som är svårt är att bygga en framtidstro och göra satsningar framåt och skapa jobb. Men det är något annat, och det finns inget direkt samband mellan arbetade timmar och detta system.

Därför har det vid utvärderingar om och om igen konstaterats att varken systemet med kostnadsutjämning eller inkomstutjämning hämmar tillväxten i Sverige. Tvärtom är välfärden och att människor litat på samhället en grund för att skapa tillväxt och ekonomisk utveckling i Sverige. Därför är kostnadsutjämningen ett av de viktiga verktygen för att hålla Sverige och vår ekonomiska utveckling samman.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 16 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! När jag lyssnar på Karolina Skog slås jag av att Miljöpartiet numera är ett parti som har totalt fokus på plakatpolitik och är helt tondövt för verkligheten för människor på den svenska landsbygden.

Trots att Karolina Skog talar sig varm för hur viktigt det är att hela Sverige ska leva – att det är ett bekymmer med stora avstånd på landsbygden och så vidare – och för de gröna näringarna, skogen, livsmedelsproduktion och lokal energiförsörjning med mera glömmar hon att den egna politiken på ett effektivt sätt slår undan benen på dem som faktiskt försöker bo och leva på den svenska landsbygden, driva de gröna näringarna och motverka den urbanisering som Karolina Skog talar om i sitt anförande.

Miljöpartiets egen miljö- och klimatminister flyger mest utrikes av alla ministrar, inklusive statsministern. Dessutom har hon ofta dyra biljetter i business class. Samtidigt skuldbelägger Miljöpartiet de människor som är helt beroende av inrikesflyget, dem som måste ta bilen till allt för att kollektivtrafik saknas och dem som driver verksamheter på vår landsbygd och som är helt beroende av lastbilstransporter.

Till detta kommer stigande bränsleskatter, höjda elskatter och nätkostnader, undermålig kapacitet i elförsörjningen och hot om nedläggning av små lokala flygplatser. Jag kan också lägga till sådant som Miljöpartiet driver om begränsningar av skogsbruk, begränsningar av byggande, jaktregler, vapenlagar och en massa annat.

Prot. 2019/20:35

20 november

-----

*Ändringar i kostnads-
utjämnings-
kommuner och
landsting*

Inser inte Karolina Skog att Miljöpartiets politik, utöver hyckleriet, allvarligt skadar möjligheten att bo och leva på den svenska landsbygden och framför allt möjligheten att driva de gröna näringar som Miljöpartiet talar sig så varmt för?

Anf. 17 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att det här är en debatt om kostnadsutjämningsen.

Anf. 18 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Jag tänker svara på denna replik med en kommentar om kostnadsutjämningsen, även om jag inte hörde något i repliken och frågan till mig som handlade om det. Det var i stället ovanligt långt därifrån.

Miljöpartiet och regeringen har en bred politik för möjligheten att driva näringar, inklusive gröna näringar, i hela Sverige. Vi arbetar aktivt för att stötta möjligheten att bo och verka i hela Sverige.

En sak vi gör i vår budget är att sänka skatten i de kommuner som har högst kommunalskatt, eftersom vi anser att den stora skillnaden är ett stort problem.

En annan sak vi gör är att uppdatera kostnadsutjämningsen när Sverige förändras. Detta motsätter sig Moderaterna och gör politik av, vilket jag beklagar.

Givetvis måste vi ha en politik som hänger samman. Kostnadsutjämningsen i sig trollar inte fram goda förutsättningar i hela Sverige, men det är ett viktigt verktyg.

Men som jag sa i mitt anförande är det lika viktigt att det investeras i hela landet. En metod är vår miljö- och klimatpolitik, som skapar investeringar i hela Sverige. Att det ges möjlighet att tanka fossilfritt i hela Sverige är en viktig förutsättning för att företag och människor ska kunna delta i omställningen till ett fossilfritt samhälle. Bensinpriserna i världen kommer att öka, och vi kan stå passiva och vänta eller skapa möjlighet att transportera människor och gods fossilfritt i hela Sverige. Detta har vi en aktiv politik för.

Anf. 19 JAN ERICSON (M) replik:

Fru talman! Låt mig konstatera att kostnadsutjämningsen är *en* bit och att dess syfte är att stärka kommunernas ekonomi och jämna ut skillnaderna över landet. Att då i en riksdagsdebatt påpeka att man driver annan politik som motverkar detta tycker jag är helt på sin plats. Min poäng är att Miljöpartiets politik i övrigt, som utarmar landsbygd och glesbygd, aldrig kan kompenseras av kostnadsutjämningsen mellan Sveriges kommuner. Det behövs en helt annan politik.

Eftersom Miljöpartiet står bakom regeringens budget står man också bakom betydligt mindre satsningar på kommunsektorn än vad vi moderater står för, vilket jag redovisade i ett tidigare replikskifte.

Miljöpartiets politik är ett dråpslag mot svensk landsbygd, och det kan som sagt aldrig kompenseras av kostnadsutjämningsen. Man behöver förstå att hela politiken måste hänga ihop. Karolina Skog talar om att hela politiken ska hänga ihop, men problemet är att den inte gör det.

Anf. 20 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Vi har ett stort antal kommuner och regioner i Sverige där man verkligen slåss med de ekonomiska förutsättningarna och där situationen är mycket allvarlig. De behöver snabba och tydliga besked om att de från årsskiftet får bättre möjligheter. Med dagens beslut ger vi dem ett sådant besked. Vi inför detta snabbt, och det är ett uppdaterat, modernt kostnadsutjämningsystem. Jag har väldigt svårt att se vad som är problemet med att vi anpassar systemet efter verkligheten.

Samtidigt har vi en regering som ser till att vi satsar på hela Sverige. Den politik som man hävdar utarmar Sveriges glesbygd är alltså sänkt skatt i de kommuner som har högst kommunskatt i glesbygden. Detta innebär också att vi får biogasmackar i Ronneby, Sölvesborg och Mark. Man kallar detta för ett problem och en politik som utarmar Sverige. Jag ser en politik som satsar på hela Sverige, där vi ställer om tillsammans.

Anf. 21 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Ledamoten Skog talade i sitt anförande om hur mycket erfarenhet hon har som kommunalråd. Jag vill ställa en fråga till ledamoten Skog, som har varit kommunalråd i Malmö.

I mitt inledningsanförande pratade jag om hur förorter har stora problem. Man kan se liknande problem i Malmö som vi hade i Rinkeby-Kista när jag satt i stadsdelsnämnden där. Det lät i ledamoten Skogs anförande som att hon inte tycker att det går att påverka möjligheterna i ens kommun, fru talman, men när jag satt i stadsdelsnämnden i Rinkeby-Kista såg vi till att minska bidragsberoendet, öka näringslivets livskraft och få fler att komma i arbete.

Det som hände samtidigt var däremot att den regering där ledamoten Skog då satt som statsråd misslyckades med att säkerställa att vi var trygga och hade poliser och att rättsväsendet fungerade, så i min kommun fick vi själva, med våra pengar, betala för egna trygghetsvakter när staten svek.

Fru talman! Jag undrar: Står det tidigare kommunalrådet från Malmö – den tidigare ministern i den regering som var ansvarig för att vi i min del av Sverige inte fick det stöd vi behövde från staten utan var tvungna att finansiera det själva – fast vid att det inte går att påverka näringslivets livskraft på den egna kommunala nivån? Står Skog dessutom fast vid att utjämningsystemet i tillräcklig grad också tar hänsyn till urbana utmaningar?

Anf. 22 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Jag talade om att det finns faktorer som en kommun inte kan påverka, och dessa ryms i kostnadsutjämningsen. Det är faktorer som avstånd – jag har barnböcker hemma om sådana där krympningsmaskiner, men de finns inte – och demografi. Det är viktigt att vi kommer ihåg att det är detta som kostnadsutjämningsen handlar om.

Tvärt emot vad ledamoten sa talade jag i mitt anförande om faktorer som kommuner verkligen kan påverka och om möjligheten att driva företag och skapa jobb. Man kan också i viss mån påverka vilka som flyttar in genom bebyggelseplanering. Vi har ett antal kommuner som gör detta väldigt effektivt. Om man ser till att det byggs mest villor får man in en skatte-stark grupp människor. Detta har ingenting att göra med tillväxt, och det gäller inte minst pendlingskommuner. Där pendlar man ofta till en annan

kommun som har skapat jobben åt dem. Denna situation är väldigt tydlig i den region kring Malmö som jag kan. Tillväxten sker inte i Vellinge eller Staffanstorps, utan den sker i Malmö. Det är där jobben skapas. Men ändå är förutsättningarna i Malmö tuffare, av socioekonomiska skäl. Det är precis de faktorer som ledamoten tog upp. En annan poäng med kostnadsutjämningsen är att den också tar in detta, för att skapa motsvarande förutsättningar för olika kommuner.

Systemet är komplext. Jag kommer aldrig att påstå att det är perfekt, men det är ett viktigt verktyg. Det vi nu gör är att uppdatera det när verkligheten har förändrats, så att vi tar bättre hänsyn till exempelvis de demografiska skillnader som finns i olika delar av landet.

Anf. 23 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag vill att hela Sverige ska leva. Jag vill att det ska gå att leva ett bra liv i hela Sverige och att det ska finnas grundläggande välfärd, trygghet och ett rättssystem som är närvarande i hela landet.

Jag tycker att kommuner ska få ett stort självbestämmande, men jag inser också att kommunala beslut påverkar vilka möjligheter man har och hur det går för kommunen. Det påverkade i min stadsdel, där jag satt i stadsdelsnämnden, när vi tog beslut och när regeringen svek – den regering som ledamoten Skog satt i – genom att inte ge oss polis och garantera oss trygghet. Då tog vi våra egna pengar och anställde trygghetsvakter.

Jag förstår att det var våra beslut, där vi tog näringslivet på allvar, som såg till att vi kunde lyfta människor ur bidragsberoende och bryta mycket av den negativa trend som fanns i mitt område i Rinkeby-Kista under den mandatperioden.

Fru talman! Det låter fortfarande på ledamoten Skog som att kommuner själva inte kan påverka vilket näringsliv man har, vilken livskraft näringslivet har eller vilka ekonomiska förutsättningar man har, för det är precis detta som det handlar om. Jag menar att hela Sverige ska vara ett möjligheternas land där det går att leva, där det går att verka, där vi får ett blomstrande näringsliv och där alla delar av landet är bra platser att leva på. Då, fru talman, kan man inte hafsa fram ett utjämningsystem på det sätt som denna regering nu har gjort. Systemet tar inte hänsyn till att det finns liknande utmaningar i förorter och bruksorter eller i fjällkommuner och skärgårdskommuner, och det ignorerar att det finns problem i hela landet som behöver lösas med mer statlig finansiering i systemet.

Anf. 24 KAROLINA SKOG (MP) replik:

Fru talman! Detta blir något absurt. Jag kan ännu en gång, för tredje gången, upprepa att man som kommunpolitiker – jag vet allt om detta – kan påverka väldigt mycket när det gäller kommunens förutsättningar för ekonomisk utveckling. Man kan också påverka den grupp i samhället, den del av befolkningen och den demografi som rör på sig. Det är lätt att bygga villor och få in en massa skattekraft på det sättet, men vi har gudskelov inte möjligheten att minska den äldre befolkningen och tvinga ut dem ur kommunen. Detta är kostnader som kommuner står i. Detta system handlar om att ge dem möjligheter att möta de utmaningar vi har när befolkningen ändras och vi har en stark urbanisering i Sverige. Detta är väldigt tydligt.

Jag kan sammanfatta debatten med att vi faktiskt verkar vara överens om att vi behöver göra mer för att stärka kommuners och regioners möjligheter att leverera en högkvalitativ välfärd till sina medborgare i hela Sverige. Jag ser fram emot denna diskussion framöver här i riksdagen.

Anf. 25 LARS THOMSSON (C):

Fru talman! Kostnadsutjämning och skatteutjämning är en hjärtefråga för Centerpartiet eftersom vi brinner för att hela Sverige ska leva. Det ligger liksom i vårt DNA.

Den utredning som är grunden för propositionen heter *Lite mer lika*. Det är faktiskt ett väldigt träffande namn, för perfekt jämlikhet och rättvisa kommer man aldrig att få. Lite mer lika är precis vad det handlar om.

Kostnadsutjämningsdelen är den lilla delen av skatteutjämningsdelen och står för ungefär 10 procent, som vi har hört i debatten. Man behöver påpeka att alla länder har en utjämningsdel mellan olika landsdelar. Detta är inget unikt för Sverige utan faktiskt något helt normalt, men det hör man inte alltid i debatten.

Det är också viktigt, tycker jag, att slå fast att detta handlar om strukturella faktorer som inte går att påverka. När man hör debatten tror man att det är ambitionsnivåer, effektivitet, bra eller dåligt eller höger- eller vänsterpolitiker, men så är det faktiskt inte. Det är strukturella faktorer vi pratar om i denna del, och detta är viktigt att ha med sig.

Två stora förändringar är gleshet och sociala faktorer, som har uppgraderats, plus en uppdatering av grunddata, vilket är helt rimligt.

Det finns i debatten en diskussion om att staten skulle ta mer av dessa kostnader. Jag tror faktiskt att den tanken leder mycket fel, eftersom detta är en utjämningsdel mellan kommunerna. Om staten skulle gå in och ta denna kostnad, vad händer då? Jo, det innebär att staten lägger pengar på att vi ska ha en fortsatt stor skillnad mellan högsta och lägsta skattesats i landet. Då skulle man alltså lägga statliga pengar för att behålla ett stort skattegap. Det tror jag är feltänkt.

Jag ska ta upp ett verkligt fall för att påvisa vad detta innebär. Jag talar alltid om Gotland, som ni vet. Det är min roll i livet. Gotland är liksom Guds gåva till mänskligheten vad gäller bostadsort. Det förstår alla. Alla vill bo på Gotland. Det innebär att vi har väldigt många ungdomar, och antalet familjer med ungdomar har ökat kraftigt. När våra unga gotlänningar blir 20–25 år lånar vi ut dem till Stockholm, så att de kan jobba där under sin arbetsföra ålder. Ibland känns det som att vi gör det för att Stockholmspolitikerna ska kunna säga att Stockholm är en tillväxtmotor. Vi lånar ut dessa gotlänningar när de är ungefär mellan 20 och 55 år. När dessa människor börjar bli äldre och vill ta det lite lugnare flyttar de tillbaka till Gotland och bosätter sig där igen. Detta innebär att Gotland har väldigt många ungdomar och väldigt många gamla men relativt få i arbetsför ålder. Detta måste man givetvis justera för.

Alternativet till ett kostnadsutjämningsystem, där man utjämnar mellan kommuner, är ett övergångssystem – ett transfersystem – precis som man har i till exempel hockey. Då ska vi ta betalt för varenda färdigutbildad gotlänning som vi lånar ut till stockholmarna. När vi tar tillbaka den utlånade gotlänningen till Gotland, som kommer tillbaka från Stockholm efter 30 år, ska vi ta ut en övergångssumma.

Prot. 2019/20:35
20 november

-----
*Ändringar i kostnads-
utjämnings-
kommuner och
landsting*

Alla inser att detta nog inte funkar. Därför behöver vi detta system. Vi tycker också att utfallet av detta system blir lite bättre. Det är med stor glädje som Gotland konstaterar att detta utfall ger sjukvården 92 miljoner mer årligen till Region Gotland. Det är mycket behövt.

Till sist ska jag säga att jag instämmer i det som Emil Källström sa om att det behövs en större översyn av hela systemet. Det som vi diskuterar är bara en liten del.

Om jag talar om Gotland igen har vi behov av en ny faktor för att klara vår sjukvård framgent. Detta är en bit på vägen, men det kommer definitivt att behövas fler effekter framöver. Jag tycker att det föreliggande förslaget är alldeles utmärkt.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 16.)

*Brott mot förtroende-
valda*

§ 4 Brott mot förtroendevalda

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU6
Brott mot förtroendevalda (prop. 2018/19:154)
föredrogs.

Anf. 26 JOAKIM SANDELL (S):

Fru talman! Vi ska nu behandla justitieutskottets betänkande om brott mot förtroendevalda. Jag vill inleda med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Fru talman! En natt i september 2016 vaknar den dåvarande kommunstyrelseordföranden i Skurup, Pierre Esbjörnsson, av att hans bil brinner. Bilen står i anslutning till hemmet, och det finns en risk att branden ska spridas till huset. I huset befinner sig även Pierres två barn.

Branden spred sig lyckligtvis inte till huset, men på husväggen påträffades nazistiskt klotter.

Tiden efter branden får Pierre skyddat boende och får bära larm. I december 2016 meddelar Pierre att han lämnar sina uppdrag, trots att det var ett tungt beslut att fatta, trots att han trivdes med uppdraget och trots att han brann för sitt uppdrag. Pierre lämnade sina uppdrag på grund av hot mot honom och hans familj. Han valde att sätta familjen först.

Jag har full respekt och förståelse för Pierres beslut. Jag har dock ingen respekt eller förståelse för dem som låg bakom detta.

Händelserna bakom Pierres avgång får stå som exempel på de hot som kan drabba förtroendevalda, för Pierre är på intet sätt ensam. Bara i förra veckan kunde vi läsa om hot mot Uppsalapolitikern Ylva Stadell. Och hängda dockor påträffades utanför tre kommunhus i södra Sverige.

Fru talman! Av politikernas trygghetsundersökning 2017 framkom att var fjärde förtroendevald utsattes för trakasserier, hot eller våld i samband med sitt politiska förtroendeuppdrag under 2016.

Nästan var fjärde förtroendevald har påverkats i sitt uppdrag, antingen till överväganden eller till faktiska handlingar, på grund av utsatthet eller oro för att utsättas. Den vanligaste konsekvensen är att den förtroendevalda har undvikit att engagera sig eller att uttala sig i en specifik fråga.

Från mitt perspektiv som ordförande för Socialdemokraterna i Malmö är det tydligt att vissa förtroendevalda drabbas hårdare än andra. Kvinnliga förtroendevalda drabbas oftare än deras manliga kollegor. Förtroendevalda med utländsk bakgrund drabbas oftare än de som inte har utländsk bakgrund. Och förtroendevalda med muslimsk trostillhörighet drabbas oftare än de som har annan trostillhörighet.

Fru talman! Det förekommer nu brott mot förtroendevalda i en sådan omfattning att de får anses utgöra ett hot mot den representativa demokratin. Det är också oroväckande att utsattheten för förtroendevalda ökar. De generella åtgärder som har vidtagits är inte tillräckliga för att motverka denna utveckling. Det behövs därför ett förstärkt straffrättsligt skydd för förtroendevalda.

Mot denna bakgrund föreslås det nu att en särskild straffskärpningsgrund införs i brottsbalken för brott som har begåtts mot en person på grund av att han, hon eller någon närstående innehått ett uppdrag som förtroendevald i stat, kommun, landsting, Sametinget eller Europaparlamentet.

Det gläder mig att vi i kammaren är överens i denna fråga och att vi gemensamt står upp för den representativa demokratin.

Fru talman! Utskottet föreslår även ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden. Utskottet anser att frågan om ett förstärkt straffrättsligt skydd även för andra för det demokratiska systemet särskilt betydelsefulla yrkesgrupper, exempelvis journalister, bör utredas.

I måndags kunde vi till exempel läsa i Kvällsposten om Spegeln, en lokaltidning i Staffanstorps kommun. De uppger att personal utsätts för hot så fort de ställer kritiska frågor till kommunledningen. Enligt tidningens chefredaktör Stefan Svensson, som jobbat på orten i 22 år, har han aldrig tidigare upplevt något liknande.

Granskande journalistik är en förutsättning för en levande demokrati, men journalistiken är i dag hårt ansatt. Enligt en undersökning vid Göteborgs universitet har nästan sex av tio av landets journalister varit utsatta för trakasserier, hot eller våld i samband med sitt yrkesutövande. Vidare uppger många hotade journalister att deras arbete har påverkats och att de har valt bort att bevaka känsliga ämnen, personer och frågor.

Fru talman! Mot bakgrund av detta är det en styrka att vi gemensamt ställer oss bakom utskottets tillkännagivande. Men, fru talman, jag tycker att vårt ställningstagande i dag förpliktar. Det brukar sägas att pennan är mäktigare än svärdet. Och vissa pennor är mäktigare än andra pennor. Då gäller det också att man tar ansvar för det som man skriver. För din penna kan mycket väl bli din hatsvans svärd. På detta område har vissa förtroendevalda en längre resa att göra än andra.

(Applåder)

Anf. 27 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

I den proposition vi nu debatterar, *Brott mot förtroendevalda*, föreslås en ny särskild straffskärpningsgrund i brottsbalken för brott som begåtts mot förtroendevalda eller närstående till en förtroendevald. Brott som riktar mot förtroendevalda just för att de är förtroendevalda blir nämligen ett brott även mot demokratin.

Politikernas trygghetsundersökning, vilken görs av Brå, visar att var tredje politiker uppger att de utsattes för hot, våld eller trakasserier under förra året. Vårt parlamentariska styrelseskick bygger på att människor kandiderar – och *vill* kandidera – i allmänna val för att axla förtroendeuppdrag. Syftet med den här straffskärpningsgrunden är alltså att skydda demokratin och markera hur allvarligt samhället ser på brott som syftar till att tysta röster i det demokratiska systemet.

Det är dock mycket viktigt att betona att denna straffskärpningsgrund endast gäller när det är tydligt att brott har begåtts mot en person just för att denna har haft ett förtroendeuppdrag. Det kan vara att hota en förtroendevald till tystnad, till att lämna sitt uppdrag eller till att fatta ett anorlunda beslut. Straffskärpningsgrunden ska alltså inte ligga till grund om en förtroendevald fått sin cykel stulen eller blir utsatt för brott som inte har med förtroendeuppdraget att göra.

Fru talman! Utöver personkategorin förtroendevalda finns det andra personkategorier som är viktiga för vårt parlamentariska och demokratiska styrelseskick. Det kan handla om personer som inte är förtroendevalda i dag men som kandiderar för att bli det, exempelvis till riksdagen. Om en person förmår en kandidat att dra tillbaka sin kandidatur genom hot och våld har personen verkligen begått ett brott, inte bara mot den utsatta utan även mot demokratin.

En annan viktig grupp som utsätts för våld och hat är journalister och redaktioner. Som tidigare nämndes här i talarstolen visar en undersökning gjord vid Göteborgs universitet att nästan sex av tio av landets journalister har varit utsatta för trakasserier, hot eller våld i samband med sitt yrkesutövande. För att markera hur allvarligt samhället ser på brott med motivet att tysta röster i det demokratiska systemet tillkännager riksdagen till regeringen i och med dagens omröstning att regeringen ska utreda förutsättningarna för skydd även för andra yrkesgrupper som är viktiga för det demokratiska systemet, såsom journalister.

(Applåder)

Anf. 28 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar egentligen inte det här betänkandet, för det finns en stor enighet i utskottet om att detta är viktiga frågor som bör beläggas med bred enighet. Vi är många i den här församlingen som är eller har varit utsatta för hat och hot. Vi vet hur det känns när man som förtroendevald gör sin plikt och företräder sina väljare men som konsekvens blir utsatt för väldigt obehagliga hot och för hat.

Eftersom vi inte debatterar detta betänkande vill jag ta tillfället i akt att uppmana alla människor i det här landet som är politiskt intresserade att hålla sig borta från att hata och hota folkvalda politiker. Det är ovärdigt vårt land, som är en fin demokrati i grunden. Vi har alla möjligheter att påverka genom att ha en god ton i debatten. Ta den möjligheten! Det förtjänar vårt land.

I detta betänkande har vi medverkat till att bredda det straffrättsliga skyddet genom att föreslå ett tillkännagivande om att skyddet ska omfatta även till exempel journalister. Jag tror inte att det är okänt för någon i den här församlingen att även journalister utsätts för organiserat hat och för hot. Ibland kanske man till och med avstår från att göra ett viktigt granskande arbete därför att man vet vilka konsekvenser det får.

Många i den politiska debatten brukar säga att skärpta straff inte hjälper. Jag kan dock säga att bara inledningstexten i detta betänkande får till och med mig att andas ut lite extra, för genom att läsa den vet jag att jag har samhällets stöd i ryggen när jag som folkvald politiker utövar mitt ämbete. Det hjälper mig att känna mig lite mer trygg att veta just detta. I det här fallet vill jag därför säga att det från min personliga synvinkel hjälper med skärpta straff. Det hjälper de personer som utsätts.

Det kan exempelvis handla om att man på ett systematiskt sätt blir utsatt för brott med i grunden ganska låga straffvärden men där systematiken i det gör att det blir för jobbigt att fortsätta vara förtroendevald. Det kostar på att återkommande mötas av brev från Polismyndigheten där man får läsa att brott inte kan styrkas på grund av att det är svårt att bevisa.

I dag riktar vi ett tillkännagivande om skärpt straffrättsligt skydd även för andra yrkesgrupper samt fattar beslut om att se brott mot förtroendevalda som en särskild straffskärpningsgrund, och det är min förhoppning att detta ger en signal till Polismyndigheten och rättsvårdande myndigheter om att de ska se allvarigare på varje enskilt hot och varje enskilt fall av hat mot folkvalda. De ska förhoppningsvis visa det stöd som krävs för att fler folkvalda ska orka fortsätta utöva sitt ämbete.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 29 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! När jag för ca 25 år sedan blev politiskt förtroendevald i Nora kommun trodde jag nog inte att jag skulle stå här i dag och debattera ett lagförslag med en sådan innebörd som det vi har framför oss i dag.

Jag trodde nog faktiskt inte heller att jag efter en debatt i tidningarna om våldtäkt skulle få brev tillsänt mig, med budskapet: Vill du ha dina flickor i fred, be dem då klä sig ordentligt och skyla sin kropp! Ja, ni förstår ju att lydelsen inte var exakt så, utan det var betydligt grövre ord som användes – och könsord. Brevet var underskrivet av en Peter. Jag tänker: Ska jag behöva ta det här? Ska man som förtroendevald politiker behöva ta det här? Jag vill bara säga till Peter att han inte ska bry sig om för fem öre hur mina flickor klär sig.

Liknande brev har tyvärr ställts till förtroendevalda landet över. Ibland innehåller de hot riktade mot familj och vänner, där innebörden är ungefär: Du är en skada för kommunen, och jag kommer att skada din familj om du fortsätter.

Tyvärr kan vi konstatera att kvinnor blir mer drabbade än män och att innebörden i hoten mot dem är en helt annan, liksom språket. Även anhöriga drabbas. Jag har varit med om att anhöriga till kvinnor i ledande positioner fått brev med så kallade sanningar om att den här duktiga kvinnan inte innehar sin ledande position för att hon har kvaliteter och har förtjänat den, utan hon innehar den för att hon har "legat runt".

Jag trodde heller inte att jag, efter att ha ätit lunch med mina politiska meningsmotståndare efter ett kommunstyrelsemöte, skulle få kommentarer som: Vad, äter ni lunch ihop? Oj, det trodde jag inte!

Fru talman! Detta speglar hur debattklimatet generellt har förändrats – och framför allt i sociala medier. Den politiska debatten ser annorlunda ut i dag än den gjorde när jag gick med för 25 år sedan. I dag pågår den dygnet runt i sociala medier. Den är tillgänglig. Tidigare var man – förutom när man diskuterade politik med sina vänner, då man absolut inte använde det

här språket och den här tonen – tvungen att gå till fullmäktigesalen och kommunstyrelsemötet för att lyssna. Då fick man se att språket inte är riktigt så där i verkligheten.

Det är det som är skillnaden: I dag deltar man i debatten i långa trådar på sociala medier, och jag – vi – orkar, förmår och kan inte bemöta allt. Följden blir att folk tror att debatten ser ut så på riktigt och att vi inte kan skilja på sak och person.

Fru talman! Kan då detta avhjälpas med ett nytt lagförslag? Jag och Centerpartiet är helt övertygade om det.

Ibland tippas ju debatten i sociala medier på nätet över och övergår till rena hot. ”Ska vi sätta oss utanför tingshusets entré och vänta på politikererna när de kommer och göra upp?”

Ibland är hoten inte ens anonyma. Sådana hot är naturligtvis straffbara även i dag, men hade denna straffskärpningsgrund funnits hade det varit ännu lättare att fälla en person som yttrar sig så.

En av tre har utsatts – det är klart att denna straffskärpning behövs.

Centerpartiet är med och styr i över 200 kommuner sedan förra valet, och vi har tyvärr på ett år redan varit med om flera avhopp. Det handlar inte om att vi är oumbärliga – nya personer kan träda till – men om man ska sluta med politiken ska man inte sluta på grund av hot och trakasserier. Politisk stabilitet och demokrati kräver denna förändring.

Frågan om andra än politiker och deras anhöriga är också oerhört viktig. Här kan vi skänka en tanke åt förskolepersonal, skolpersonal och personal på socialtjänsten, som också utsätts för hot och trakasserier på grund av beslut som de fattar för att utföra det som vi politiker har beslutat.

Detta gäller även journalister. Vi har redan i dag en eftersatt mediebevakning på landsbygden. Om det är så att hot och trakasserier är ytterligare ett sätt att få journalister och tidningar att inte skriva om vissa saker är demokratin i fara.

Jag yrkar med dessa ord bifall till utskottets förslag och är mycket tillfreds med att man också tillkännager att regeringen bör återkomma med skärpningar som gäller andra kategorier än politiker och deras anhöriga. (Applåder)

Anf. 30 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! ”Jag hoppas att någon tar kål på dig och får ett väldigt kort straff. Det skulle vara underbart. Svagbegåvade idioter som du ska inte styra Sverige.”

Det var första mejlet i min inkorg när jag efter helgens ledighet satte mig framför datorn i måndags. ”Jag hoppas att någon tar kål på dig.” Jag började att fundera – att ta kål på är väl ungefär detsamma som att döda. Men det är ju ändå inte ett hot riktat mot mig från mejlskrivaren, för det är ju någon annan som ska ta kål på mig. Så snurrade mina tankar.

Det handlade inte om rädsla över att få ett sådant mejl – det är snarare en vana – utan om tankar på om polisen kommer att uppfatta det som ett hot eller inte. Är mejlet tillräckligt grovt?

Så vanligt är det att få sådana här mejl. Jag är inte ensam; jag är övertygad om att alla i denna kammare har fått någonting liknande.

Sveriges demokrati bygger på hundratusentals fritidspolitiker som sitter i kommunala nämnder, regionfullmäktige och styrelser. Detta är folk

med ett vanligt jobb, som på sin fritid ägnar sig åt politik och åt att ta svåra beslut, att ta ansvar och att driva sin politik.

Sverige har inte ett system där politiker är heltidsanställda och tjänar en massa pengar. Vissa av oss gör det visserligen – sänk gärna våra löner och ställ högre krav på oss. Men de allra flesta är brinnande hjältar som kämpar för socialism, liberalism eller konservatism. Det är just därför hat, hot och trakasserier mot politiker gör – och alltid har gjort – mig så upprörd och engagerad. Så har det varit från det att jag själv fick mitt första kommunala uppdrag 2007 i Linköpings kommun fram till i dag. Det som är konstant är alla kvällsmöten, kaffedrickandet och hatet.

Jag är luttrad; jag har fått folk fällda i tingsrätt. Men det är dem i Ung Vänster jag tänker på, eller dem i Muf, Grön Ungdom eller Luf. Jag tänker på alla de unga personer som brinner, som tycker, som tänker, som vill forma ett annat samhälle och som möts av vuxna människors hat, hot, trakasserier eller ännu värre saker.

Detta är ett hot mot Sveriges demokratiska uppbyggnad och mot allt det som vi i den här kammaren kämpar för. Det är därför som denna fråga är så viktig. Vi måste få ett slut på hoten mot förtroendevalda, oavsett position. Jag är redo att ta denna fajt, tillsammans med alla andra. Låt oss göra det!

Det är därför som regeringens proposition är bra. Vänsterpartiet stöder förslaget om en ny straffskärpningsgrund. Jag stöder det dock inte främst för oss riksdagsledamöter – vi har trots allt ett relativt gott skydd – utan för alla Luf:are, Muf:are, Cuf:are, Ung Vänster-medlemmar och gröna radikaler som om några år själva ska stå i den här talarstolen.

(Applåder)

Anf. 31 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! I dagens samhälle finns det grupper som försöker att påverka demokratin genom hot och våld mot olika funktioner i samhället. Dagens debatt – eller snarare den partiöverskridande samsyn som finns – gäller regeringens förslag på lagskärpningar, som innebär ett förstärkt straffrättsligt skydd när det gäller brott mot förtroendevalda utifrån det uppdrag som de har.

Vårt samhälle bygger på att människor engagerar sig politiskt i olika uppdrag på olika nivåer. Det är viktigt att vårt samhälle ger en tydlig signal om att våld för att påverka demokratin inte är acceptabelt.

Det är allvarligt att det demokratiska och representativa systemet hotas genom att förtroendevalda utsätts för brott när de har ett politiskt uppdrag där de utifrån de värderingar och det engagemang som de har försöker att förändra och förbättra samhället.

Vi kristdemokrater delar uppfattningen att det finns ett behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd för att skydda demokratin och att ett sådant skydd bör åstadkommas genom en ny straffskärpningsgrund.

Vi delar uppfattningen att förtroendevalda, som folkets politiska företrädare, är skyddsvärda i en demokrati och att brott mot dem kan bli skadligt för demokratin. Våldsbejakande politiska grupper, och enskilda, kan utöva våld och hot för politiska vinster och för att försöka att påverka politiska beslut för egen vinning.

Det som är problematiskt är dock att det finns en mängd andra personkategorier som också är skyddsvärda. Kristdemokraterna håller med om

remissinstansernas kritik om att propositionen pekar ut vissa grupper som mer skyddsvärda än andra. Propositionen nämner visserligen journalister och debattörer, men sjukvårdspersonal och andra personkategorier räknas inte in under skyddet mot våld och hot mot tjänsteman. Dessa grupper är också mycket viktiga och behöver i våra ögon ett utökat skydd.

Fru talman! Förtroendevalda är en mycket viktig del av den demokratiska och politiska processen, men det finns många andra som också är viktiga. Journalister och redaktioner har exempelvis utsatts för hot, våld och sabotage på senare år. Det är därför beklagligt att det kan framstå som att förtroendevalda bara stiftar lagar som lyfter ut just förtroendevalda som extra skyddsvärda med en särskild straffskärpningsgrund.

Vi stöder naturligtvis lagförslaget. Vi är också glada över att ett enigt utskott i ett tillkännagivande till regeringen delar vår åsikt att regeringen snarast bör återkomma med förslag som tar upp frågan på ett mer heltäckande sätt, där system- och demokratihotande brottslighet även mot andra samhällsviktiga funktioner omfattas i större utsträckning än i nuvarande proposition.

Mot denna bakgrund yrkar jag därför bifall till utskottets beslut om att tillstyrka regeringens lagförslag samt till utskottets tillkännagivande till regeringen.

Anf. 32 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det är lätt för Liberalerna att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och inte minst till det viktiga tillägg som utskottet gjort om ett tillkännagivande till regeringen när det gäller att återkomma om skyddet för journalister.

Vår demokrati är vår kanske viktigaste infrastruktur att säkerställa. Vi kan debattera länge i den här kammaren om gränser åt alla håll vad gäller fördelning, vad vi ska satsa på för att skapa tillväxt och så vidare. Men ingenting är så viktigt för medborgarna i Sverige som en stabil och hållbar demokrati.

Vi vet att demokratin inte kan tas för given. Den har avskaffats förr. Hoten är betydande på den globala arenan. Det är en ganska sorglig utveckling med vänsterpopulismens eller högerpopulismens segertåg här och där och med diktaturer som har ambitionen att göra allt för att motverka den öppna liberala demokratin.

Vi har också det som är ämnet för den här debatten: det rena hatet mot människor, som mina kollegor i utskottet har lämnat fina vittnesbörd om. Jag går inte in mer på det, men det jagar var och en som blir utsatt och som därmed riskerar att tröttna och lämna sitt uppdrag. Men effekten blir också att det skrämmer bort andra. Demokratin fungerar lite som att människor ska göra värnplikt. Själva poängen är inte att vi ska bli invalda i riksdagen, i fullmäktige i Hällefors eller i Region Skåne. Det viktiga är att det är många som bidrar och att man kan växeldra. Hotet och hatet jagar bort och leder till en apati och en trötthet.

Det här förslaget är alltså välkommet för att ge oss styrka. Det är också en markering från samhället om att vi är medvetna om att demokratin är vår kanske viktigaste infrastruktur och att vi vill skydda den.

För Liberalerna har det alltid varit tydligt, och vi har drivit den frågan, att tjänstemän som i sin myndighetsutövning ska fatta svåra beslut också ska skyddas extra mycket. Inte minst lokala beslut om olika tillstånd och

så vidare påverkar. Vi vet att det finns problem med växande hot där. Men där finns också ett ökat straffrättsligt skydd, som är viktigt. Nu är det vi som fattar beslut om själva lagarna som måste skyddas. Det finns en logik i att det ska kunna vara oantastligt.

I den senaste rapporten från Brå som Liberalerna har tagit del av är det tydligt att hoten ökar. Andelen mycket konstiga eller för den delen störda personer som ägnar sig åt att skriva eller skicka konstiga paket till förtroendevalda eller som kanske än värre dyker upp och rent fysiskt trakasserar ökar.

Vi vet också att anmälningsbenägenheten är väldigt låg, eftersom man inte har förtroende för att man ska komma framåt med det rent rättsligt. Det leder också till en risk för självcensur, till att förtroendevalda inte vågar ta upp känsliga och obekväma frågor eftersom man är rädd för att det kan leda till ökat hot eller hat.

Herr talman! Det är lätt att yrka bifall till förslaget i detta betänkande, inte minst tillägget att journalister också måste skyddas. De är också en del av vår demokratiska infrastruktur.

(Applåder)

Anf. 33 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Att inneha ett politiskt förtroendeuppdrag är en ynnest. Det ger möjlighet att påverka och förändra samhället i det lilla och i det stora. Ska man vara en smula filosofisk kan man säga att det är en viktig del av meningen med livet att påverka världen vi lever i. Det är också någonting som, för många av oss som är engagerade, ger något personligt tillbaka. Vi knyter kontakter, ibland för livet. Och vi lär oss saker. När jag möter unga människor som besöker Riksdagshuset eller på andra håll brukar jag alltid säga att om man är intresserad av samhällsfrågor ska man prova att gå med i ett ungdomsförbund. Det kostar ingenting, men det kan ge otroligt mycket tillbaka.

Herr talman! Miljöpartiet har en vision om att alla någon gång ska prova att inneha ett politiskt förtroendeuppdrag. Det är inte säkert att alla kommer att vara intresserade av det, men jag tycker att det är riktigt att ha en sådan vision, en sådan syn på deltagande i samhället. Vi ska göra vad vi kan för att tillgängliggöra politiken och möjliggöra för så många som möjligt att någon gång få ha ett sådant uppdrag. Om fler kan inneha förtroendeuppdrag kommer också fler att få kunskap om svårigheten med att göra politiska prioriteringar och se att det inte alltid är så enkelt att fatta beslut som det först kan framstå. Vi har svåra målkonflikter i den kommunala nämnden eller i riksdagen som vi måste ställa mot varandra. Det är komplext.

Herr talman! Vi har förtroendevalda som bär upp demokratin i 290 kommuner, i 20 regioner och i riksdagen. Det är i nämnder, i fullmäktige och i bolagsstyrelser. Några gör det på heltid eller på deltid. Men de allra flesta gör det på sin fritid.

Med alla de möjligheter det ger kommer också en kostnad. Det är en ynnest, men det kan också vara en ångest. Till viss del kommer det med en prislapp som man får ta; man lägger tid på kvällar och helger. Men det kan också komma med en kostnad som aldrig får accepteras och som jag är glad över att det finns en bred samsyn om att vi måste bekämpa. Det är när det kommer hot, hat eller till och med utövas våld mot förtroendevalda.

Prot. 2019/20:35
20 november

-----
*Brott mot förtroende-
valda*

Att demokratin är nära är en styrka. Men det kan också leda till att hoten kommer närmare. Det förekommer särskilt ofta när det tas beslut som är impopulära, som är tråkiga men som ibland behöver tas. Det sker inte minst i fråga om nedskärningar eller nedläggningar av verksamheter. Och det är inte minst sjukvårdspolitiker, skolpolitiker eller förtroendevalda i socialnämnder runt om i landet som utsätts.

Herr talman! Slutligen vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 16.)

*Ett stärkt straffrättsligt
skydd för blåljus-
verksamhet och
myndighetsutövning*

§ 5 Ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och myndighetsutövning

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU8

Ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och myndighetsutövning (prop. 2018/19:155)
föredrogs.

Anf. 34 CARINA ÖDEBRINK (S):

Herr talman! Ett tryggare samhälle och ett starkare Sverige ska omfatta och gälla alla överallt. Man ska känna sig trygg oavsett vilken gata man råkar gå på och vilket område man råkar bo i, oavsett var man rör sig i samhället på kvällar, helger eller annan tid. Ingen ska heller behöva utsättas för hot, hat och våld på grund av att man i sitt arbete har till uppgift att skydda andra människor eller upprätthålla trygghet och säkerhet.

Vi socialdemokrater ställer oss bakom regeringens proposition. Blåljusutredningen som presenterade sitt delbetänkande i januari 2018 konstaterade att det finns behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd genom ytterligare kriminalisering av angrepp på polisen, räddningstjänsten och ambulanssjukvården.

Ett utökat straffrättsligt skydd för dessa verksamheter bidrar till att de kan fullgöra sitt viktiga samhällsuppdrag och leder också till att tryggheten hos och respekten för de personer som arbetar inom dessa verksamheter ökar. Vi visar tydligt att samhället står enat mot kriminaliteten och bakom dessa personer och viktiga samhällsfunktioner.

De bärande skälen för att stärka skyddet för just dessa verksamheter är att de intar en särställning där det ytterst handlar om att skydda människors liv och hälsa. Det är verksamheter som är minuteroperativa och utövas mobilt.

Tillsammans med ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet skärps också straffskalan för grovt våld eller hot mot tjänsteman. Förslaget grundar sig på att det finns en risk för otillbörlig påverkan på myndigheters beslutsfattande och att denna fara behöver tas på stort allvar.

Men, herr talman, utredningen konstaterade också att problematiken med angrepp på blåljusverksamhet är sådan att den inte kan lösas enbart eller ens till större delen genom straffrättsliga åtgärder. I synnerhet situationen i de utsatta områdena måste mötas med insatser från många sektorer

i samhället, för att exempelvis bryta utanförskap, stärka tilltron till myndigheter och skapa reella möjligheter för att komma in på arbetsmarknaden. Den straffrättsliga lagstiftningen utgör därför enbart ett verktyg bland flera för att åstadkomma trygghet i samhället.

Herr talman! Jag vill också kort beröra de reservationer vi har med anledning av tillkännagivandena från utskottet. Flera av dessa tillkännagivanden finns med sedan tidigare och är föremål för arbete inom Regeringskansliet, varför vi inte ser skäl till att göra ytterligare tillkännagivanden.

Det finns naturligtvis andra samhällsfunktioner och yrkeskategorier som också utsätts för våld, hot och trakasserier. Den nya straffbestämmelsen när det gäller angrepp på blåljusverksamhet innehåller därför ett straffansvar som omfattar våld eller hot om våld mot personer som bistår blåljusverksamheten. De samhällsfunktioner som sysslar med myndighetsutövning omfattas i stor utsträckning av det förstärkta straffrättsliga skyddet. Andra yrkesgrupper gör det emellertid inte, exempelvis personal i sjukvården som ändå självklart får anses tillhöra kretsen av viktiga samhällsfunktioner.

Det är inte alldeles enkelt att göra avgränsningar för vad och vilka samhällsfunktioner som ska omfattas av nya brottskategorier eller straffskärpningar. I den stund vi pekar ut några höjs röster för att det också borde vara fler. Det är därför angeläget att arbetet med hur vi går vidare utreds och bereds så att vi kan få lagstiftning och skydd som både klargör samhällets inställning och blir tillämpliga i praktiken.

När det gäller frågan om egen brottsbeteckning för våld mot tjänsteman bereds frågan utifrån tidigare tillkännagivanden. Med den nu föreslagna höjningen av minimistraffet för grovt våld mot tjänsteman skapas dessutom ett utrymme för en strängare straffmätning även för brott av normalgraden.

Kränkningersättning för poliser behandlas i Blåljusutredningens slutbetänkande och är också föremål för beredning.

Personal på sjukhus, vårdcentraler och andra vårdinrättningar möter hot och våld i sin vardag. Arbetet som nu pågår med att se över behovet av ytterligare lagstiftningsåtgärder för att stärka skyddet för samhällsnyttiga funktioner, särskilt vad gäller personal inom hälso- och sjukvården, är därför angeläget. Detta är också i linje med det tillkännagivande som vi tidigare har ställt oss bakom.

Herr talman! Avslutningsvis: För att skapa ökad trygghet och säkerhet i samhället, särskilt för dem vars uppgift är att rädda och skydda, krävs det inte bara en lösning utan flera. Vi behöver utöka och skärpa det straffrättsliga skyddet.

En av de viktigaste faktorerna för att minska polisens utsatthet är att se till att de blir fler. De nya poliserna ska också finnas lokalt närvarande i hela landet i människors vardag. Det handlar om poliser som finns i yttre tjänst som bygger relationer med medborgarna för att på så sätt skapa trygghet och säkerhet.

Hela samhället måste bidra i det fortsatta arbetet. Detta vittnade polisen om i det kartläggningensarbete som fanns med i blåljusutredningen.

Sist men kanske främst och mest behöver vi öka jämlikheten och minska fattigdomen och segregationen, som skapar social oro. Det är det bästa sättet att minska tillflödet av nya kriminella.

(Applåder)

Anf. 35 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Denna debatt har kommit till stånd på grund av att vi de senaste åren tyvärr har sett väldigt många hot mot poliser och medarbetare inom räddningstjänsten och sjukvården. Vi har också kunnat se hur detta har tagit sig nya uttryck, till exempel när det gäller gängkonflikter som utspelat sig inne på akutmottagningarna vid våra sjukhus. Kriminella personer utgör helt enkelt ett hot mot både patienter och medarbetare där. Detta är något som vi de senaste åren har fått vänja oss vid.

Denna utveckling kan vi aldrig acceptera. Det får aldrig bli ett nytt normalläge. Vi måste göra allt som står i vår makt för att bryta detta. Det handlar både om att skydda personer som har samhällsviktiga uppgifter och om att värna respekten för rättsstaten och samhällets allra mest grundläggande funktioner.

Herr talman! För många av dessa yrkesgrupper har det tyvärr blivit närmast vardag att utsättas för hot, trakasserier och våld. Varje angrepp mot blåljuspersonal samt andra anställda i rättsväsendet och andra centrala samhällsinstitutioner utgör ett angrepp mot vår rättsordning. Detta måste på ett betydligt tydligare sätt än i dag speglas i vår lagstiftning med strängare straff för hot och våld mot blåljuspersonal men även mot personer som arbetar inom sjukvården och tullen.

Detta är frågor som vi moderater har drivit under flera års tid. Det är förmodligen också det område där det under åren har kommit flest tillkännagivanden. Det fortsätter i detta betänkande.

Det är positivt att ny lagstiftning om ett förstärkt skydd för blåljuspersonal träder i kraft vid årsskiftet. Det är viktigt, och det kommer att göra skillnad. Här finns ett par välkomna förändringar som innebär skärpta straff för grovt våld eller hot mot tjänsteman samt en ny brottsrubricering för så kallat blåljussabotage.

Samtidigt menar vi i Moderaterna att lagförslaget saknar viktiga komponenter. Bland annat förbises det faktum att tulltjänstemän och tjänstemän vid Kustbevakningen inte sällan genomför rent operativa insatser tillsammans med polisen. Det blir därför lite märkligt att polisen ges ett mer övergripande och heltäckande straffrättsligt skydd jämfört med tulltjänstemän i sådana situationer. Det finns därför anledning att det utökade straffrättsliga skydd som nu ges till blåljuspersonal även ska omfatta Tullverkets och Kustbevakningens tjänstemän i deras brottsbekämpande arbete. När Tullverkets roll som brottsbekämpande myndighet stärks är det motiverat att ge tulltjänstemän samma straffrättsliga skydd som poliser.

Vidare krävs att straffen för alla former av våldsamma angrepp mot tjänstemän skärps. Regeringen har tyvärr valt att inte ens utreda Moderaternas förslag, som en majoritet i riksdagen har ställt sig bakom, om skärpta straff för våld mot personal inom bland annat hälso- och sjukvården. Det är beklagligt att medarbetare inom räddningstjänsten samt hälso- och sjukvården i synnerhet därför kommer att få vänta ännu längre på ett starkare straffrättsligt skydd i deras viktiga yrkesutövning.

Herr talman! För att fånga upp det allvar som ett våldsamt angrepp mot till exempel en polis eller en tulltjänsteman innebär vill vi moderater bryta ut bestämmelsen om våld mot tjänsteman, som i dag regleras i samma bestämmelse som hot mot tjänsteman, och göra det till ett eget brott med en straffskala som börjar på sex månaders fängelse. Det skulle i praktiken innebära att till exempel ett knytnävsslag i ansiktet på en polis eller en

tulltjänsteman skulle få ett straffvärde om lägst sex månaders fängelse, att jämföra med dagens cirka en till två månaders fängelse. Det rör sig alltså om en straffskärpning som skulle leda till betydligt längre fängelsestraff för de personer som har det osedvanligt dåliga omdömet att ge sig på tjänstemän som utför sitt viktiga arbete.

Herr talman! Vi vill att kränkingsersättning ska utgå i fler fall än i dag när poliser är brottsoffer. I och med kommittédirektivet till Blåljusutredningen beslutade regeringen att utredningen skulle kartlägga olika domstolsavgöranden som gäller polismäns rätt till ersättning vid allvarlig kränkning. Men man lyckades inte presentera ett förslag.

Vi menar dock att en sådan lagändring är mycket motiverad och inte ska tillåtas dra ut på tiden. I dag ställs nämligen högre krav för skadestånd i form av kränkingsersättning när det ska utgå till exempelvis poliser som är utsatta för brott. I praktiken ställs faktiskt relativt höga krav för ersättning i de här fallen.

Vi anser därför att en ny utredning bör tillsättas med syfte att föreslå lämpliga förändringar i lagstiftningen vilka syftar till att kränkingsersättning ska kunna utgå i fler fall än i dag när poliser är brottsoffer. Att till exempel spotta en polis i ansiktet bör alltid leda till skadestånd. Detsamma ska gälla när poliser utsätts för våld som är att jämföra med misshandel av normalgraden. Samhällets reaktioner på den här typen av angrepp måste vara väldigt tydliga. Det handlar både om att skydda personer som har samhällsviktiga uppgifter och om att värna respekten för vår rättsstat. Alla ska kunna känna sig trygga på jobbet, och brott ska alltid straffa sig.

I betänkandet föreslås sex olika tillkännagivanden. Det säger väl också någonting om var den politiska initiativkraften finns i dessa frågor, liksom i många andra ärenden, kanske till och med de allra flesta ärenden som vi behandlar i justitieutskottet. Vi står såklart bakom alla våra reservationer, men jag väljer att yrka bifall endast till reservation nr 8.
(Applåder)

Anf. 36 KATJA NYBERG (SD):

Herr talman! Det har länge funnits en politisk enighet om att öppna gränser och främjande av kulturell segregation skulle leda till harmoniska kulturutbyten och en blomstrande tillväxt. Sverigedemokraterna var länge ensamma om att inse att den politiken skulle innebära allvarliga påfrestningar för vårt samhälle och för svensk polis.

Sverigedemokraterna var först ut med att föreslå fler utbildade poliser hösten 2015. Vi har lagt fram förslag om bland annat en riktad lönesättning och betald polisutbildning för att det ska bli möjligt att nå målet med fler poliser.

Men polisyrket lider av mycket mer än en historiskt dålig löneutveckling. Detta gäller inte minst när det kommer till polisens trygghet. Polisförbundet har nyligen gjort en undersökning som visar på att hot och våld har blivit vanligare de senaste två åren. 63 procent av poliserna upplever att hot och våld mot poliser har ökat. Våldet är mer utstuderat, och nästan var tionde polis uppger att deras yrke varit orsak till att närstående har hotats.

Bland poliser har 42 procent angett att de själva utsatts för hot, våld eller trakasserier. I ingripandeverksamheten är siffran hela 74 procent. Polisens trygghet behöver sättas minst lika högt på den politiska agendan som målet om att det ska bli fler poliser.

Gängkriminalitet utgör i dag ett stort och ökande hot mot samhället och mot dem som har till uppgift att lagföra kriminella. Då är det politikernas skyldighet att värna om dem som vi förväntar oss ska stå längst fram och göra jobbet.

Sverigedemokraterna har tidigare föreslagit en rad åtgärder för att stärka enskilda polisers säkerhet och tydligt markera att ett angrepp mot en polis även är ett angrepp på samhället. Bland förslagen finns kraftigt höjda löner, polisers rätt att bära vapen utanför tjänst, att poliser enklare ska få skyddade uppgifter, anonymitet i rapporter för poliser som arbetar mot organiserad brottslighet och stärkt rätt till kränkingsersättning.

Utöver alla dessa förslag, som vi lyft fram i vårt polisprogram, hanterar vi nu i riksdagen frågan om ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal, som vi förespråkade sedan 2016. Förslaget innebär ett straffansvar för den som angriper eller på annat sätt stör polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård, om gärningen är ägnad att allvarligt försvåra eller hindra utryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet.

Det är mycket välkommet att detta nu behandlas i riksdagen, men det finns grupper som utför sådana jobb som enligt regeringens förslag inte kommer att åtnjuta samma skydd. Det gäller bland annat personal inom Tullverket och Kustbevakningen men även ordningsvakter och väktare.

Den ökade organiserade brottsligheten, den utbredda kriminaliteten och otryggheten, som polisen inte har resurser nog att hantera, tvingar i praktiken aktörer att köpa säkerhetstjänster av privata bolag. Detta medför att även de personer som träder in och stärker samhället och rättsväsendet har befogade anspråk på mer skydd.

I februari attackerades och rånades en väktare i Sigtuna. I april skedde det i Härnösand, i juli i Eskilstuna och i oktober i Rinkeby. Listan går att göra bra mycket längre. Väktare och annan personal som bidrar till ordning och trygghet utsätts för hot och våld regelbundet och i katastrofal omfattning. Tyvärr slår regeringen dövrat till. Regeringen brister i handlingskraft när det gäller att bekämpa kriminalitet och otrygghet.

I och med den samhällsinsats och det arbete som ordningsvakter och andra utför är det mycket anmärkningsvärt att regeringen inte har för avsikt att inkludera dessa yrkeskårer i det förstärkta blåljusskyddet. Vi ser att ordningsvakter och andra som träder in och tar ansvar för trygghet i områden som polisen inte hinner med blir drabbade av våldet som den ordinarie ordningsmakten inte lyckas bekämpa.

Den polisbrist som nu finns leder till att det är andra som täcker upp den bristen när så behövs. Detta görs just av ordningsvakter och väktare. Det är ordningsvakter och väktare som till stor del får ta de trygghetsskapande uppgifter som traditionellt åligger polisen.

Alla våra hjältar som rör sig där ute och har som uppdrag att skydda vanligt hederligt folk ska känna att de har vårt fulla stöd. Deras familjer ska veta att det finns en trygghetssköld och att vi som politiker vidtagit alla åtgärder vi kan för att se till att de kan utföra sina arbetsuppgifter på säkraste möjliga sätt.

Ordningsvakter är en förlängning av polisen, och de arbetar många gånger ensamma i utsatta situationer. Intentionen är inte att ordningsvakter ska ersätta poliser. I en ideal värld borde de fungera som ett komplement. Men det är inte så det fungerar i dagsläget, och då måste de få det skydd de behöver och förtjänar. Vi har ett direkt moraliskt ansvar att stå upp för

våra trygghetsbärare, oavsett vilken färg de har på uniformen, vilken grad eller titel de har och vilket område eller sammanhang de rör sig i.

Sverigedemokraterna har tidigare lyft fram denna problematik: att yrkesgrupper med ordning och trygghet som fokus inte omfattas av det förstärkta skyddet. Nu gör andra partier oss sällskap och ämnar ge andra yrkesgrupper ett fullvärdigt skydd. Det är välkommet att en majoritet i justitietskottet nu återigen trycker regeringen framför sig inom kriminalpolitiken.

Sverigedemokraterna har varit med och tagit fram sex tillkännagivanden. De gäller till exempel ett utvidgat straffrättsligt skydd för samhällsviktiga yrkesfunktioner och en utvidgad rätt till kränkningsersättning för poliser.

Även gällande det föreslagna straffet finns anledning att ifrågasätta hur regeringen resonerat. Regeringen föreslår två veckors fängelse som lägsta straff för brott av normalgraden. Men en markering om rättsväsendets och ordningsmaktens okränkbarhet måste vara tydlig och innebära en reell konsekvens för den som gör sig skyldig till ett brott som riktas mot våra poliser och annan personal som arbetar med brottsbekämpande verksamhet. Sverigedemokraterna föreslår därför ett minimistraff om ett års fängelse och fängelsestraff upp till fyra år för brott av normalgraden samt minst fyra år och upp till livstid för grovt brott.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 37 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Herr talman! Blåljuspersonalen rycker ut när vi behöver den som allra mest. Det är en del av välfärdens hjältar som ägnar sin vardag åt situationer som består av kris, panik och hjälplöshet. Det är, precis som på alla andra arbeten, en fråga om att ha en bra arbetsmiljö. Det handlar om att i sitt arbete inte bli utsatt för brott eller hamna i situationer som försvårar ens arbete.

Men blåljuspersonalen har varit utsatt. Det har gällt allt från stenkastning till angrepp. Det är såklart helt oacceptabelt. Det är därför arbetsmiljöarbete är så viktigt på alla arbetsplatser. I den här frågan handlar det också om en nykriminalisering och införandet av ett nytt brott. Sabotage mot blåljuspersonal kommer nu att stå i brottsbalken, och det är bra. Det kommer att bli förbjudet att angripa eller på annat sätt hindra polis, räddningstjänst och ambulanssjukvårdare.

Angrepp mot blåljuspersonal kan leda till ett slags diskriminering på så sätt att boende i utsatta områden får sämre tillgång till samhällets funktioner för skydd, räddning och vård än boende i andra områden.

Vänsterpartiet stöder regeringens förslag. Förvisso är många av de handlingar som omfattas av det nya brottet redan kriminaliserade. Men regeringen har en förkärlek för att kriminalisera sådant som redan är förbjudet, så den får fortsätta med det. Den nya brottsrubriceringen är viktig för att visa allvaret i brottet, men däremot tror vi inte att den kommer att ha en särskild förebyggande effekt. Samhällsproblem löses inte genom nya brottsrubriceringar.

Konflikter med blåljuspersonal, främst polisen, grundar sig i helt andra fenomen. Det finns fem riskfaktorer som är centrala i sådana former av konflikter. Det handlar om levnadsvillkor, social och territoriell stigmatisering, befolkningsammansättning, alienation i förhållande till samhället

och olika former av våld. Det här handlar inte om ett litet antal personer som kastar sten och betar sig illa. Det är ett symptom på ett samhälle som dras isär ekonomiskt och socialt, där eliten ställs mot arbetarklassen. Vi måste ha ett Sverige för alla, inte bara för de rika.

Jag vill också passa på att lyfta fram fackförbundet Kommunals viktiga remissvar där det lyfter fram den grundläggande problematiken med att det i dag är färre personal som deltar i uttryckningar än tidigare. Det är en fråga om resurser i välfärden och att långsiktigt stärka tryggheten med bättre bemanning och ökade resurser i stället för skattesänkningar för de rika.

Den största kritiken Vänsterpartiet har angående förslaget är utformningen av straffet, att grovt brott ska leda till livstids fängelse. Vänsterpartiet vill avskaffa livstidsstraffet. Det är en känd åsikt som jag bland annat debatterade i förra veckans debatt om livstidsstraffet för mord. Jag tänker inte upprepa mig och förlänga debatten, herr talman, utan nöjer mig med att yrka bifall till reservation 1.

Anf. 38 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi regeringens förslag till lagändringar för att stärka det straffrättsliga skyddet för de centrala blåljusverksamheterna och för myndighetsutövning.

Under mer än ett decennium har en ny typ av brottslighet etablerat sig i Sverige. Det är brott mot utryckningsfordon som brandkår, polis och ambulanser. Det är attacker mot kollektivtrafiken, och det är attacker mot socialtjänst och sjukhus. Polisen skriver i sin rapport *Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen* att exempelvis hemtjänstpersonal och socialtjänst utsätts för trakasserier. Det gäller både hot mot enskilda handläggare och skadegörelse på byggnader. Exempel finns från hela vårt land, till exempel från Mönsterås, Salem och Örnsköldsvik.

Enligt en rapport från Polisförbundet upplever sju av tio poliser att utsattheten för hot och våld ökat de senaste två åren. Kriminella som grips hotar polisen genom att tala om att de vet var de bor och känner deras familjemedlemmar. Detta måste samhället reagera skarpt på. När en polis hotas, hotas rättsstaten. Polisen måste fredas. Angreppen på de vitala samhällsfunktionerna stannar dock inte vid vare sig socialtjänst eller polis. Hot mot vårdpersonal ökar på sjukhus i flera större städer runt om i Sverige.

En undersökning visar att det inte bara är i de tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö som de hotfulla situationerna ökar. Även på sjukhus i Norrköping, Borås, Västerås och Uppsala ökar problemen. Hot och våld inom vård och omsorg leder till psykiska, fysiska och ekonomiska konsekvenser för den drabbade, arbetsplatsen och samhället. Både vårdtagare och anställda kan uppleva oro för att utsättas för våld i vården.

Det som sker i Sverige i dag är tyvärr en fortsättning på vad som pågått länge. Det har börjat med vandalisering, sedan fortsatt med stenkastning mot kollektivtrafik och polis och sedan fortsatt med attacker mot brandkår och sjukvårdspersonal. Den våldsspiralen har nu också tagit sig in på sjukhuset.

Herr talman! Sammantaget bidrar allt detta till ett samlat angrepp mot vitala samhällsfunktioner som allvarligt bryter ned grundläggande normer i samhället. Kan inte ett socialtjänstkontor eller sjukhus vara fredat från

angrepp finns det snart inga platser i samhället som är det. Det är extra allvarligt att angrepp drabbar dem som försöker rädda liv, det som är en grundläggande uppgift för staten. När det gäller angrepp mot personer som är anställda inom vitala funktioner bör straffen skärpas, speciellt om angreppen är organiserade. Brott mot vitala samhällsfunktioner bör vara en särskild straffskärpningsgrund.

Det krävs kraftiga åtgärder för att komma till rätta med problemen. Sjukvårdspersonal har naturligtvis erfarenhet av att hantera komplicerade patienter. Men det är en sak att ha en besvärlig patient och en helt annan att hantera stora grupper med människor som vill skada antingen patient eller personal. Därför behövs fler åtgärder som stärker tryggheten för patienter och personal samt att polisen har förutsättningar för att förhindra ordningsstörningar. Obehöriga som tar sig in på sjukhus och som stör ordningen, hotar personal och försvårar vård måste lättare kunna avvisas från platsen.

Herr talman! Regeringen har i sin proposition valt att bortse från riksdagens tydliga vilja att inte bara skärpa straffen för attacker på blåljuspersonal utan också skärpa straffen för attacker på vitala samhällsfunktioner och att skärpa säkerheten på sjukhusen. Detta har tillkännagetts i flera betänkanden. Men regeringen har valt att inte agera efter riksdagens beslut. Det är inte minst allvarligt med tanke på den situation som uppkommit i Sverige de senaste åren.

Herr talman! Kristdemokraterna stöder förslaget till lagändringar som stärker skyddet för de viktiga funktionerna polis, brandkår och ambulans. Men då lagförslaget enligt vår mening saknar vitala delar är det positivt att en majoritet av utskottet likt tidigare år gör ett tillkännagivande till regeringen att agera. Det handlar om att sätta fokus på nödvändiga förändringar gällande straffrättsligt skydd för fler områden än vad denna proposition anger.

Det är sex tillkännagivanden. Det gäller bland annat att personal hos Tullverket och Kustbevakningen ska ha samma straffrättsliga skydd som poliser har, att straffet för brott som rör angrepp mot viktiga samhällsfunktioner skärps, att det ska finnas en utvidgad rätt för poliser att få kränkingsersättning och att det görs en översyn av vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att öka säkerheten på sjukhusen.

Vi kristdemokrater yrkar bifall till lagförslaget och till de tillkännagivanden som finns från utskottet.

Anf. 39 JOHAN HEDIN (C):

Herr talman! I den bästa av världar vore detta betänkande helt onödigt. I den allra bästa av världar skulle våld och hot inte finnas, vare sig mot alarmeringspersonal eller mot någon annan. I den näst bästa av världar skulle nya lagar inte behövas eftersom våld och hot redan är reglerat i lag och belagt med straffrättsligt ansvar.

Den som hotar, saboterar och hindrar dessa samhällets hjältar som försöker rädda liv begår redan med gällande rätt brottsliga handlingar. Men tyvärr har vi sett alltför många exempel på hur lagen inte klarar av att stävja en oroande utveckling på den här punkten.

Vi behöver nya lagar som tydliggör det allvar med vilket samhället ser på denna typ av brottslighet. Om detta finns det nu en bred enighet här i riksdagen – väl så.

Kanske är det ett tecken på bristande tillit i samhället att även den som rycker ut för att rädda en människas liv av vissa anses representera en centralmakt som de inte litar på. Kanske är det ett brutalt exempel på hur illa det kan bli när vi inte låter människor använda sin fulla potential att delta i samhällslivet. Kanske vissa kan känna att de har så lite att förlora att även det som vi andra anser vara det mest grundläggande saknar värde för dem. Kanske vissa inte förstår allvaret. Kanske andra drivs av en lust att förstöra och skapa kaos.

Herr talman! Det får egentligen vara hur det vill med den saken. Nu sätter vi ned foten för denna typ av tilltag. Den som gör sig skyldig till den typ av brott som vi här adresserar får räkna med att ägna en lång tid bakom lås och bom. Så för allas bästa: Låt bli!

En fråga som jag och Centerpartiet har arbetat med länge är att även poliser ska vara fredade från allvarliga kränkningar när de utför sitt viktiga jobb. Vi är flera partier som har uppmärksammat och arbetat med detta.

I en uppmärksammat dom som kom för ett par år sedan fastställdes att en polis ska tåla ett knytnävslag i ansiktet. Nej, herr talman, ingen ska behöva tåla ett knytnävslag i ansiktet eller på andra ställen i sin yrkesutövning! Visst, poliser är den spets som möter faran när vi andra vill dra åt andra håll. Men de skyddas precis som alla andra av lagen och ska också ha rätt till ersättning, precis som alla andra, när de utsätts för en oacceptabel kränkning.

Detta är något som vi har ett tillkännagivande om sedan tidigare, men det finns all anledning att understryka det i detta betänkande. Ingen ska tro att vi har ändrat uppfattning.

Herr talman! Det är inte bara polis och räddningstjänstpersonal som drabbas, och det straffrättsliga skydd som vi nu fastställer för dem måste även omfatta andra samhällsviktiga funktioner. Tullverkets personal är en av de grupper som adresseras i ett tillkännagivande. Jag vill särskilt nämna dem eftersom de har en oerhört viktig roll att spela i vår strävan mot ökad trygghet i hela landet. Deras roll ska stärkas, deras befogenheter ska öka, och de resurser som de har att arbeta med ska bli större.

Flödet av vapen och illegala droger in till Sverige skapar en enorm otrygghet genom skjutvapenvåld och organiserad brottslighet. Kringresande stöldligor som härjar främst på orter där det är långt till närmaste polis försöker föra ut stöldgodset ur landet. Tullen spelar en viktig roll i att bekämpa båda dessa flöden och måste, liksom fler samhällsviktiga funktioner, rimligen också omfattas av ett ökat straffrättsligt skydd.

Vi tillkännager också i dag att brottsrubriceringen våld mot tjänsteman bör införas. I beredningen av detta bör utredaren också titta på vilka yrkeskategorier som ska omfattas av tjänstemannaskyddet. Det finns skäl att titta på om till exempel brandmännen ska ha detta skydd.

Jag vill avslutningsvis rikta ett stort tack till alla som har bidragit med värdefulla inspel från sin yrkesvardag i mitt arbete med betänkandet. Jag vet att några brandmän från Farsta brandstation sitter och lyssnar på debatten just nu – om de inte har ryckt ut på något larm, förstås. Stort tack både för arbetet med detta och för det bokstavligt talat livsviktiga arbete ni gör varje dag!

(Applåder)

Anf. 40 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Det är två debatter i dag som hänger ihop lite grann. Vi talade nyss om vikten av att ha relevanta straffnivåer för människor som ger sig på förtroendevalda, och vi har beställt nya förslag från regeringen som också ska inkludera journalister.

Nu är det de människor som tillämpar lagarna som vi ska skydda. Det är alltså människor som ägnar sig åt att i fronten upprätthålla lag och ordning. Man kan någonstans förstå att det ibland uppkommer konflikter och att grova kriminella gäng inte alltid tycker som polisen. De tycker att de borde få fortsätta sin kriminella verksamhet och att polisen kan dra någon annanstans.

Men, herr talman, det är ju ännu mer bisarrt att folk ger sig på, kastar sten och på andra sätt attackerar brandkår eller ambulans. Det är helt obegripligt för varje normalt funtad människa.

För Liberalerna är det lätt att ställa sig bakom betänkandet. Vi välkomnar detta, vi har pratat om det länge och begärt det. Det har funnits tidigare tillkännagivanden till regeringen, men vi vill lyfta fram att vi gärna ser att man också tar skyddet vidare. Tullverk och kustbevakning nämndes. Jag delar den synen, och vi tycker att andra samhällsviktiga funktioner bör få det förstärkta skydd som anges i sex olika tillkännagivanden till regeringen som den måste jobba vidare med.

Det gäller inte minst det faktum att det kan finnas ordningsvakter och andra som skyddar människor som kommer svårt skottskadade från gatan in till akuten. Då står personal där som ska upprätthålla och rädda liv på dessa människor, och så blir de attackerade för detta.

Herr talman! Detta föranleder mig att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och till de tillkännagivanden som finns där. Det är Liberalerna mycket tydliga med.

Men vi måste också gå vidare med detta och fråga oss: Hur kan det bli så här? Det är två stora tendenser som måste angripas samtidigt. Dels måste vi göra enorma insatser som handlar mycket om att förebygga. Det handlar om extremt trasiga miljöer med svårt förvirrade, i bästa fall, ungdomar. De ungdomar som befinner sig i våra mest utsatta områden och ägnar sig åt att attackera polisen, brandkåren eller ambulansen vet förhoppningsvis inte sitt eget bästa. De kan vara styrda, och de kan vara drog-påverkade. Vi ska se till att de får något annat att göra så att de inte kommer på tanken att ägna sig åt det här. Det förebyggande är alltså viktigt här.

De personer som däremot ägnar sig åt att attackera och hota polis eller andra myndigheter av helt andra skäl, det vill säga grov organiserad brottslighet, måste mötas med något annat. Om den tidigare gruppen, de unga, ska mötas med en fast lovikkavante i nackskinnet ska de andra mötas med en stålhandske där det bara är inkapacitering och lång rehabilitering som räknas. Det är en reflektion på detta.

Jag tycker att vi kan stifta dessa lagar nu. Vi kommer att trycka på knapparna nu i eftermiddag, och då gäller det här från årsskiftet. Men vi behöver också göra annat, för det här är bara symtom på den ganska allvarliga utveckling vi kan se i landet och som vi liberaler varnar för.

Prot. 2019/20:35

20 november

Ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och myndighetsutövning

Vi har haft en så kallad stämma eller riksmöte – ett landsmöte som det heter i Liberalerna – i helgen där vi pratade mycket om vikten av att lyfta våra mest utsatta förorter. Då handlar det inte bara om polisiära insatser och ordningsvakter, utan det är mycket fokus på allt från boendemiljö till att göra insatser av social karaktär för de unga människor som gör så här. Man lever ju i en mental istid om man kastar sten på brandkåren. Något är helt enkelt allvarligt fel.

Jag ska göra en reflektion efter mycket bra inlägg från utskottets ledamöter. Man tänker på att vi hela tiden måste göra sådana här detaljerade förändringar. Men det borde vara givet, herr talman, att man inte kastar sten på någon människa. Man kastar faktiskt inte sten på någon annan levande varelse.

Men den rättstradition som vi har i det här landet – vi vilar på den kontinentaleuropeiska och nordiska rätten där legalitetsprincipen kräver att vi ska visa exakt varje rekvisit i skärpande riktning – gör att vi måste göra den lagstiftningsprodukt som vi jobbar med nu. Det är alltså detta betänkande och det vi talade om tidigare i dag. Men i grunden borde vi fundera på att ha en form där det blir helt självklart att en domstol kan se detta. Det är ändå en svaghet i vårt rättssystem, vill jag säga, att det är mycket allvarligare *varför* saker görs – vad bakgrunden är, vad syftet är med att begå ett brott. Då skulle detta lösa sig självt. Nu kommer vi tillbaka till att det är grova brott, det är synnerligen grova brott, det är ringa brott, det är mittemellanbrott, och så är det olika straffskalor, allt för att vi hela tiden vill skärpa detta. Man blir ju – jag höll på att säga galen, herr talman, men det är ett dåligt ord – upprörd när man tar del av hur sakta det går att nå framåt.

Nu har vi dock den rättstradition vi har och får gilla läget. Men vi behöver ha en bred debatt om hur den framtida svenska straffrätten ska se ut, inte minst i en kontext där vi alltmer integreras dels i Norden, dels i hela Europa. Där kommer vår rättstradition att vara under ständig förändring. Det har den varit i 2 000 år, och det kommer den att vara i några tusen år till. Då kommer detta att lösas på andra sätt, det är jag fullständigt övertygad om.

Med den lilla filosofiska utläggningen om den kontinentaleuropeiska rätten, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag, inte minst vad gäller tillkännagivandena.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 6 Ny lag om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU9

Ny lag om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter (prop.
2018/19:163)
föredrogs.

Talman konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 7 Skärpta straffrättsliga sanktioner mot företag

Justitiekontorets betänkande 2019/20:JuU10

Skärpta straffrättsliga sanktioner mot företag (prop. 2018/19:164)
föredrogs.

Prot. 2019/20:35

20 november

-----

*Skärpta straffrättsliga
sanktioner mot företag*

Anf. 41 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Herr talman! Ekonomisk brottslighet är ett allvarligt samhällsproblem som spänner från brott som sker av misstag till planerade upplägg med vinningssyfte. Årligen försvinner enorma summor från samhället i skatter och avgifter, pengar utbetalas till personer och företag på felaktiga grunder och seriösa företag tvingas konkurrera på en snedvriden marknad.

Det är viktigt med enkla och tydliga regler för företag, framför allt när det kommer till upphandlingsområdet. Där ska dörrar stängas för skattefusk, felaktiga utbetalningar och svartjobb. Alltför många företag har använts som brottsverktyg och fejkat till sig upphandlingar som sedan aldrig levereras. Ordning och reda, kollektivavtal och sjysta villkor är grunden för företag som gör rätt för sig.

Det blir enligt Ekobrottsmyndigheten allt vanligare att grovt kriminella startar företag vars enda affärsidé vilar på att begå ekonomisk brottslighet. Gränsen mellan den kriminella världen och det etablerade näringslivet börjar suddas ut. Aktiebolag är den allra mest gynnsamma formen för att kunna utföra brottslighet. Av 100 nya företag som startas i Sverige används 7 enbart för att begå brott.

Det är viktigt att få stopp på kriminella företag. Därför måste dessa brott prioriteras högre. Kravet på aktiekapital måste höjas och revisionsplikt för mindre aktiebolag införas. Vi måste också ha en uppdaterad strategi mot ekonomisk brottslighet.

I det här ärendet stöder Vänsterpartiet i stora delar regeringens proposition, men vi har lämnat in ett särskilt yttrande om hur vi vill stoppa brott mot vårt gemensamma välfärds- och skattesystem.

Anf. 42 JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Detta betänkande är kanske enigt, men det är inte alltid helt självklart att man med en väldig tydlighet ska jaga den kriminalitet som gömmer sig bakom aktiebolagens fasad i syfte att dränera vårt samhälle på våra gemensamma resurser, skaffa sig fördelar, konkurrera ut andra duktiga entreprenörer och häva in rikligt med pengar i stället för att ägna sig åt hederligt arbete.

Jag vill här bara understryka att Liberalerna är väldigt glada över att vi har nått upp till en sådan här nivå på straffskärpning. För finansiella institut som ägnar sig åt penningtvätt åt ryska oligarker och vapenhandlare – ja, de kan hålla på med det mesta – stiger nu sanktionsavgiften vid en samlad bedömning från 10 miljoner till 500 miljoner. Det, vill jag understryka, är en straffskärpning som markerar allvaret. Det är glädjande att hela riksdagen så här 2019 har piggat på sig och inser att vi bara kan jaga den ekonomiska brottsligheten genom att sätta åt själva bolagen. Det ska svida när man ägnar sig åt grov brottslighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 16.)

§ 8 Skatteregler för tjänstepensionsföretag

Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU5
Skatteregler för tjänstepensionsföretag (prop. 2018/19:161)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 9 Rätt till utbildning i förskoleklass för barn till beskickningsmedlemmar från tredjeländ

Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU6
Rätt till utbildning i förskoleklass för barn till beskickningsmedlemmar
från tredjeländ (prop. 2018/19:166)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 16.)

*En ny beteckning för
kommuner på regional
nivå och vissa frågor
om regionindelning*

§ 10 En ny beteckning för kommuner på regional nivå och vissa frågor om regionindelning

Konstitutionsutskottets betänkande 2019/20:KU3
En ny beteckning för kommuner på regional nivå och vissa frågor om
regionindelning (prop. 2018/19:127 delvis och prop. 2018/19:162
delvis)
föredrogs.

Anf. 43 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Herr talman! Det kan tyckas som en närmast självklar sak att det som under flera år i praktiken kallats regioner nu äntligen ska kunna lagstadgas som detsamma. Samtidigt är det i ett historiskt perspektiv en betydelsefull händelse för svenskt samhällsliv. Landstingen har sedan generationer tillbaka varit ett begrepp. De infördes i 1862 års kommunreform som en dåtida, ganska omfattande decentraliseringsreform. Redan under medeltiden lär det ha funnits landsting, då som benämning på de högsta beslutande organen i landskapen – inte att förväxla med länen.

Det förslag som nu tagits fram under en mycket ingående process och diskussion, inte minst utifrån lokala och regionala initiativ på vägen, utgår från förutsättningar som gäller i dag och utmaningar kring framtiden utifrån vad som krävs i fråga om kommunikationer, arbetsmarknad och samlade resurser till sjukvård och service.

Enligt det förslag från regeringen som vi i dag har att ta ställning till ändras den hittillsvarande beteckningen landsting till region. Det innebär, herr talman, en rad förändringar inom en rad områden. I handlingarna finns förslag på 161 olika lagändringar med anledning av denna förändring. I många fall är ändringarna av redaktionellt slag. Men de innefattar också

ändring i tryckfrihetsförordningen, varför den så som grundlagsfråga föreslås som vilande.

Två lagtekniska samordningar har också skett med utbildningsutskottet respektive försvarsutskottet i fråga om regeringens förslag till ändringar i lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning respektive i skyddslagen.

I betänkandet föreslås ett tillkännagivande. Jag vill för min del, herr talman, yrka bifall till den reservation som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har lagt fram. Med hänvisning till regeringens förslag vill jag framhålla att det ska krävas särskilda skäl för beslut om en ändring i landstings- eller regionindelningen mot en berörd regions vilja.

Även när det gäller övriga förslag till ändringar delar jag regeringens överväganden och förslag.

I den motion från Sverigedemokraterna som nu tycks få stöd av flera betonas att den regionala gränsdragningen inte enbart handlar om effektiv förvaltning utan också om demokratisk legitimitet. Därför ska det enligt motionären krävas synnerliga, inte särskilda, skäl för att kunna ändra på denna indelning.

Det finns vad jag kan se inga skäl att ställa dessa två begrepp, effektivitet och demokrati, mot varandra i detta fall. Särskilda skäl är, som jag ser det, en tillräckligt stark formulering. Den demokratiska förankringen är självklart av stor vikt och tillgodoses genom det liggande förslaget.

Staten har, vilket kan betonas i sammanhanget, ett övergripande ansvar för landet och behöver anlägga ett brett perspektiv. Så har det också, för att hänvisa till motionen, varit i ett historiskt perspektiv. Långsiktigt handlar det om tillgänglighet till en väl fungerande vård och service, gemensamt finansierad av samtliga invånare och med ett starkt samarbete med kommunerna i regionen. Den indelning som nu görs ska ha en hållbarhet över tid.

Det finns som jag ser det skäl att ha olika bestämmelser om befolkningens synpunkter vid ändringar i regionindelningen i förhållande till ändringar i kommunindelningen. Regionindelningen är beroende av länsindelningen, vilket framgår av kommunallagen, där det står att varje region ska omfatta ett län om inte något annat är föreskrivet.

Perspektivet bör vara att hela Sverige, vilket ofta brukar betonas, ska leva och utvecklas. Sjukvård, hälsovård, kollektivtrafik och regional utveckling ska finnas tillgänglig och fungera på bästa möjliga sätt. Oavsett vilken landsända eller kommun man utgår ifrån är detta ett ansvar att betona i detta sammanhang.

Regionerna är de största enskilda arbetsgivarna i Sverige, och det i sig innebär också ett ansvarstagande att väga in när vi ser på långsiktigheten.

I sammanhanget kan också nämnas de diskussioner som förs av olika partier kring huvudmannaskap för både sjukvård och skola framöver. Det är också frågor som kan ställas på sin spets i denna diskussion.

Herr talman! Det har gått över 20 år sedan den första regionen bildades i Sverige. För egen del tillhörde jag då, i en annan roll, tillskyndarna av denna förändring. Då handlade det om att Skånes tre landsting blev Region Skåne. I samma skede beslutade också staten att slå samman länsstyrelserna i Kristianstads län och Malmöhus län till ett gemensamt län. Det var det första initiativet till regionbildande i Sverige, och sedan dess har numera alla landsting tagit samma steg. En del har slagits ihop med andra

närliggande landsting, andra har valt att kalla sig regioner men har kvar samma gränser som landstingen utgjort. Nu har vi till exempel Västra Götalandsregionen – en sammanslagning av flera – Region Gotland, Region Dalarna och Region Halland med flera.

När regionerna har tagit form har det skett utifrån engagemang och intresse från kommunala och lokala krafter. Gränser som uppfattats som hinder för människor i vardagen när det gällt jobb, skola och handel har anpassats efter nya förutsättningar. Den regionala utvecklingen har betonats. Kollektivtrafiken och samarbetet mellan kommuner, näringsliv och akademi har kanske varit den mest påtagliga förändringen.

Samverkan och samarbete också med länsstyrelsen är av stor vikt och kan lyftas fram.

Vi kan i ett europeiskt perspektiv också notera att regionernas Europa har blivit en realitet. Här kan svenska regioner medverka ytterligare i utvecklings- och tillväxtarbete. Det kan handla om industrietableringar, turism, akademi och forskning. Vi kan också väga in möjligheter till gränsöverskridande samarbetsorgan – där har ju regionerna varit pådrivande – med till exempel svensk-danskt, svensk-norskt eller svensk-finskt perspektiv.

Herr talman! Helhetssynen är av stor vikt. Den kraft och utvecklingspotential som finns i varje ort, kommun eller landsdel ska tas till vara på bästa sätt.

Genom den reservation som jag har yrkat bifall till här tillgodoses detta perspektiv med den långsiktiga hållbara utvecklingen som rättesnöre.
(Applåder)

Anf. 44 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Tack, Per-Arne Håkansson, för ett intressant anförande med mycket information men där vi väl kanske inte håller med varandra helt och hållet!

Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet så som det ligger på kammarens bord i dag. Anledningen är att jag anser, och vi anser, att det är viktigt att den lokala självstyrelsen som vi har i det här landet genom kommuner och regioner också bygger på initiativ som kommer underifrån.

Kollegan som kommer från Socialdemokraterna lyfter fram begreppen särskilda skäl kontra synnerliga skäl när det gäller huruvida man ska kunna gå emot en regions vilja att slås samman med en grannregion. Samtidigt är det viktigt att lyfta fram perspektivet att det här inte handlar om att förhindra lokala initiativ underifrån som vill skapa synergier och samverkan tillsammans med angränsande regioner, utan det handlar om att skapa väsentliga och viktiga förhinder för en statlig makt att gå in gentemot regioner och ovanifrån påtvinga dessa att slå sig samman trots att folket i det berörda området inte vill detta.

Begreppet särskilda skäl låter som en ganska hård formulering. Särskilda skäl tror jag i vardagligt tal upplevs som ganska tydligt. Men vi vet samtidigt att särskilda skäl inte ens kommer i närheten av begreppet synnerliga skäl. Därför beslutade också konstitutionsutskottet att i det här betänkandet lägga fram ett förslag till tillkännagivande till regeringen.

Det är mycket riktigt så att konstitutionsutskottet tidigare har gjort ett tillkännagivande i ungefär samma fråga och som regeringen nu anser vara tillgodosett, alltså inte bara hanterat eller bemött utan tillgodosett. Skälet till att man anser att det är tillgodosett skulle jag vilja hävda är att konstitutionsutskottet i sitt arbete använder ett återhållsamt och verserat språk där man på ett sakligt sätt beskriver vad som är önskemålet. Det kräver dock att den regering som läser detta och ska ta till sig det och sedan återkomma till kammaren och riksdagen med förslag som tillgodoser ett tillkännagivande också ser språket som ett återhållsamt språk och att man också läser den beskrivande texten om bakgrunden till ett tillkännagivande för att förstå intentionerna.

Här blir det tydligt, herr talman, att regeringen har läst tillkännagivandetexten och gjort den absolut mest sparsamma tolkningen av vad den kan tänkas innebära och ändå återkommer till riksdagen med ett förslag som inte tillgodoser intentionerna i tillkännagivandet, om än kanske den exakta ordalydelsen.

Därför är det viktigt, herr talman, att riksdagen i det här skedet förtydligar för regeringen att även om konstitutionsutskottet har ett återhållsamt språk är det inte ett språk som man kan ta lättvindigt. Därför blir det nu från vår sida ett förslag till ett tydligare tillkännagivande om att det i lagstiftningen för sammanslagning av regioner i allt väsentligt ska vara samma regelverk som för kommuner.

Skälen till detta är uppenbara. En statlig makt ska inte ha möjligheten att tvinga samman kommuner – så är det redan i dagsläget – om det inte föreligger synnerliga skäl. Detsamma bör vara tillämpligt på regioner.

Vikten av folkomröstningar måste betonas i just detta skede. Folkomröstningar är i det här sammanhanget ett viktigt sätt för den lokala befolkningen att ge uttryck för hur de anser att den lokala självstyrelsen ska ta sig uttryck och hur den ska vara utformad.

Härresande exempel på idéer från den centrala statsmakten och regeringen har torgförts tidigare i denna process, till exempel Region Norrland där fritidspolitiker i Kiruna förväntas resa till kvällsmöten i Sundsvall för att kunna utöva sin roll som företrädare av befolkningen i den lokala valkretsen och idéer där man skulle behöva göra ytterligare stora förändringar mot den lokala viljan för att tillgodose statsmaktens eget önskemål om hur man själv skulle vilja organisera sig.

Herr talman! Jag tror att det ligger närmare till hands om man vill omorganisera staten att man börjar med att se över hur staten kan göra detta utan att för den sakens skull köra över lokal folkvilja om hur man vill organisera det lokala självstyret. Det är en viktig del av vårt styrelseskick att det finns förutsättningar för den lokala folkviljan att få genomslag i arbetet med hur vår lokala välfärd ska utvecklas genom kommuner och regioner.

Många viktiga förbättringar, synergier och samarbeten har tillkommit genom underifrånperspektivet. Föregående talare beskrev hur han själv varit tillskyndare av detta, och jag skulle vilja påstå att jag också i min roll som kommunal företrädare i ett tidigare politiskt liv har varit tillskyndare av samarbete och sammanhållning.

Jag kommer från en kommun, Huddinge, där diskussionen om att dela kommunen är ständigt levande och där vi har haft flera folkomröstningar på temat. Vissa anser att det skulle leda till ett bättre lokalt folkstyre. Jag

har personligen varit av en annan uppfattning, och det har också befolkningen i Huddinge varit.

Folket vill inte vid varje givet tillfälle bryta sönder organisatoriska strukturer till mindre delar. Om man har övertygande argument och kan övertyga den lokala befolkningen om att det är rätt att slå samman och samarbeta mer över ett större geografiskt område ska det såklart inte finnas några stora hinder för detta. Men en regering ska inte lättvindigt eller ens med särskilda skäl kunna tvinga fram en sammanslagning av regioner. Det, herr talman, ska kunna ske av synnerliga skäl.

Slutligen tycker jag att det finns anledning att begrunda det sätt på vilket detta har kommit till riksdagens bord. Om man var mer misstänksam än jag själv skulle man kunna anta att det har gjorts försök att gömma undan denna ganska väsentliga förändring med fina formuleringar i en tjock proposition för att den ska kunna glida genom riksdagen obemärkt. Jag kan konstatera att om man försöker dribbla bort riksdagen på det viset får man räkna med att riksdagen gör mål köksvägen, likt Peter Forsberg.

Anf. 45 PER SÖDERLUND (SD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till konstitutionsutskottets betänkande KU3. Mycket har redan sagts i detta ärende, och föregående talare var värtalig och framförde även våra åsikter på ett bra sätt.

Herr talman! Betänkandet gäller en stor mängd lagar, men jag tänker också, som föregående talare till stor del har gjort, uppehålla mig vid indelningslagen en stund. Sveriges regionala och kommunala indelningar handlar ofta om historiska gränsdragningar och gemenskaper som har skapats under hundratals år och därför har en stark folklig förankring. Gränsdragningarna handlar alltså inte enbart om effektiv förvaltning utan också till stor del om demokratisk legitimitet. Det är därför viktigt att indelningsförändringar har så bred acceptans som möjligt hos den befolkning som berörs av dem.

I regeringens förslag är invånarnas och regionernas inflytande dessvärre mindre vid ändringar i regionindelningar än vid ändringar i kommunindelningar. Vi är därför mycket glada att en utskottsmajoritet har kunnat landa i en gemensam skrivning om att de ändringar i indelningslagen som regeringen föreslår är ett steg i rätt riktning när det gäller att beakta befolkningens synpunkter men att de inte riktigt räcker hela vägen.

Trots att förändringar i regionindelningen kan påverka människors vardag lika mycket som förändringar i kommunindelningen finns det nämligen fortfarande betydande skillnader mellan bestämmelserna om att inhämta och beakta befolkningens synpunkter i regeringens förslag. Bland annat ska särskild hänsyn tas till befolkningens önskemål och synpunkter vid ändringar i kommunindelningen, något som vi anser bör vara fallet även då ändringar i regionindelningen är aktuella.

När det finns skäl ska det i samband med utredningen av en indelningsändring för kommuner göras en särskild undersökning om befolkningens inställning till ändringen. Undersökningen kan göras genom en omröstning, en opinionsundersökning eller ett liknande förfarande.

Vid ändringar i kommunindelningen ska också särskild hänsyn tas till önskemål och synpunkter från den eller de kommuner som närmast berörs av ändringen. Om dessa kommuner motsätter sig den ändrade indelningen krävs synnerliga skäl för att ändringen ska kunna beslutas och genomföras.

Vid en ändring i regionindelning ska det däremot räcka med särskilda skäl, enligt regeringens förslag, alltså en betydligt mildare formulering. Sverigedemokraterna menar att det ska krävas synnerliga och inte enbart särskilda skäl även för att ändra på regionindelningen mot en regions vilja.

Herr talman! Utskottet anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till bestämmelser om att inhämta och beakta olika synpunkter vid ändringar i regionindelningen så att de i allt väsentligt motsvarar de bestämmelser som gäller vid ändringar i kommunindelningen. Det är en uppfattning som vi delar, och vi är väldigt glada att en utskottsmajoritet har nått fram till den slutsatsen. Det blir en garanti för att framtida förändringar i regionindelningen kommer att ha ett större folkligt stöd.
(Applåder)

I detta anförande instämde Matheus Enholm (SD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 11 Digitaliserade hyresförhandlingar

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU4
Digitaliserade hyresförhandlingar (prop. 2019/20:8)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 12 Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU3
Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan (prop. 2018/19:156)
föredrogs.

Anf. 46 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi som bekant ratificeringen av det omdiskuterade EU–Kuba-avtalet. Det sker i en tid då vi firar 30-årsdagen av Berlinmurens fall och Europarådets 70-åriga samarbete för att främja demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatsutveckling.

Herr talman! Det blir därför en aning märkligt att samtidigt stå här med vetskapen att en riksdagsmajoritet, i strid med vad flera av de kanske allra främsta människorättsförsvararna från Kuba vill se, önskar bifalla avtalet med Kubas djupt odemokratiska kommunistregim. Det är ett avtal där den politiska oppositionen aktivt har hållits utanför.

Prot. 2019/20:35
20 november

En ny beteckning för kommuner på regional nivå och vissa frågor om regionindelning

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

Borde vi inte i stället lite extra minnas varför vi står här i demokratins tjänst? Borde vi inte stå fast vid att vi ska kämpa för den demokrati som för oss är så självklar men som för många människor runt om i världen, inklusive kubanerna, är långt ifrån någon självklarhet?

Det är sällan jag använder mig av politiska motståndares ord och citerar dem från talarstolen, men jag tänkte att det nu var dags. ”Vår demokratioffensiv kommer att märkas i all vår utrikespolitik. Det handlar om att ge stöd och näring överallt där demokratin kan växa och vara kritiska när den utarmas.” Ni känner säkert igen orden. De kommer från Margot Wallström och är en del av regeringens utrikesdeklaration 2019.

Det är fina ord, men en dag som denna betyder de uppenbarligen ingenting. Regeringen väljer att tillsammans med Vänsterpartiet och, förvånande nog, även Moderaterna ignorera de varningar vi hört från exilkubaner och människorättsförfvarare. Man väljer att ratificera ett avtal som saknar krav på förändring, och samtidigt legitimerar man den kubanska kommunistregimens förtryck. Dessutom har den politiska oppositionen som sagt hållits utanför detta avtal. Ändå väljer man att gå vidare.

Herr talman! Kubanska journalister, oppositionsbildare och andra som har nyttjat den yttrandefrihet som i vår del av världen är självklar får finna sig i precis samma förhållanden som tidigare. Och ännu har vi inte sett något tecken på att diktaturen kommer att frige landets alla politiska fångar. De öppet kritiska rösterna kan dessutom bara verka utanför Kuba, just på grund av den censur som råder i landet.

I och med att förhandlingarna inleddes såg vi också hur EU-kritiken mot Kuba i många fall tystnade. Denna tystnad betyder knappast att det kubanska folket eller olika människorättsförfvarare har befriats från det statssanktionerade kubanska förtrycket. Den kubanska säkerhetstjänsten har tvärtom trappat upp detta förtryck. Kubas medborgare är till följd av landets censur fortfarande hänvisade till kubanska medier, styrda av kommunistpartiet, för att få information.

Den kubanska nationalförsamlingen har som bekant antagit en ny konstitution. Man hade kunnat förvänta sig att detta skulle innebära radikala förändringar bland annat för att EU-avtalet skulle kunna godkännas och för att främja den demokratiska utvecklingen. Men så blev det inte. I stället ser vi att den inte skiljer sig nämnvärt från den tidigare konstitutionen. Vi ser hur den bekräftar enpartistytret på Kuba. Det finns med andra ord inga tecken på en demokratisk utveckling, och det hopp om en positiv utveckling i närtid som många hade för några år sedan kan betraktas som bortblåst.

Att godkänna detta avtal innebär således också att vi ger den kommunistiska enpartistaten legitimitet samtidigt som garantierna för Kubas demokratikämpar uteblir. Hur detta är i linje med regeringens utrikesdeklaration i år är något jag har frågat mig under lång tid inför denna debatt. Hur kan man få detta att gå ihop med uttalandena i utrikesdeklarationen?

Vi vet därmed att det kubanska kommunistpartiets inskränkningar av yttrande-, press- och organisationsfriheten enkelt kan fortsätta. Detta råkar bara vara det bästa sättet för dem att förhindra kubanska demokratiaktivisters kamp för förändring. Det kommer att fortsätta. Vi vet det. De har inte visat några tecken på att det kommer att förändras.

Av denna anledning är jag stolt över att Sverigedemokraterna tillsammans med några ledamöter från Kristdemokraterna motsatte sig förslaget

redan i Europaparlamentet. Därför är det också med nöje som jag här i riksdagen yrkar bifall till reservationen och därmed avslag på ratificeringen. Detta är ett kravlöst och ihålligt avtal.

Anf. 47 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! Det avtal som vi nu diskuterar har värkt fram under lång tid. Sedan 2014, då det började föras diskussioner mellan EU och den kubanska ledningen om ett nytt avtal, har en hel del hänt.

Grunden till att man inledde denna process var att vi alla såg att en förändring verkade ske. En öppning verkade vara på gång. Vi kunde höra att man under 2010-talet helt plötsligt skulle få använda mobiltelefoner. Var det kanske 2014 som man fick tillåtelse? Man fick även möjlighet att ringa bortom sitt eget land. Det öppnades upp för lokala ekonomiska verksamheter. Man fick möjlighet att åtminstone inom vissa ramar starta egna företag. Det fanns hopp om en ny utveckling även på Kuba.

Herr talman! Vi hade sett att Europa förändrades efter Berlinmurens fall. Vi trodde såklart att vi skulle få se en fortsättning här. Men i stället har vi sett något annat. Vi har sett hur den kubanska kommunistiska ledningen har bekräftat sin makt och skrivit in den i konstitutionen som icke reversibel, det vill säga något som inte går att förändra. Man har genom en ganska kort process tagit fram en ny konstitution som också tydliggör att alla avtal i det multilaterala systemet bara gäller i den mån de överensstämmer med den kubanska tolkningen. I annat fall gäller inga avtal.

Den uttolkning eller omtolkning som vi nu ser pågå i många länder och regimer och hos många ledare i den alltmer auktoritära värld som vi lever i är något som vi måste vara vaksamma inför och se upp med. Vi får inte skapa en Potemkinkuliss för aktörer och regimer som avser att omtolka och förändra de multilaterala system som vi har ställt oss bakom och skrivit under. Vi vet ju att de har varit avgörande för utvecklingen i världen under tiden efter andra världskriget.

När jag då i regeringens proposition läser att ”avtalet innehåller bestämmelser om grundvalar för relationerna såsom respekt för demokrati, de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen” ser jag inte, herr talman, var man hämtar underlaget för sådana skrivningar. Det kan inte vara i den nya kubanska konstitutionen, som antagits under innevarande år.

Regeringen bedömer också att ”avtalet stärker EU:s och Sveriges möjligheter att främja en demokratisk utveckling och värna om mänskliga rättigheter på Kuba”. Från vår utgångspunkt är det viktigt med politisk dialog, herr talman. Men man ska vara tydlig med vad den politiska dialogen handlar om. Man får inte skapa en Potemkinkuliss för något som inte finns.

Mot denna bakgrund hade vi gärna sett att riksdagen inte ratificerar detta avtal, vilket en majoritet nu ser ut att vilja göra. I stället borde man ha låtit det vila. Tillsammans med två andra länder har vi ännu inte ratificerat avtalet i EU. Vi vet att EU ändå agerar som om avtalet i princip gäller. Men så länge det inte är ratificerat kan det vara en signal från ett litet land långt uppe i norr som hävdar mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer om att vi här vill se en annan utveckling.

Detta borde vara en linje för den svenska regeringen, såvida vi inte ratificerar detta i dag, men också för EU och EU-kommissionen. Vi behöver visa att vi ställer upp för det vi säger om demokrati, rättsstat och mänskliga rättigheter enligt de universella tolkningar som vi har trott gäller

Prot. 2019/20:35
20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

Prot. 2019/20:35
20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

alla. I alla debatter säger vi ju att de gäller alla. Uppenbarligen friskriver sig dock andra länder och regimer från dem.

När 391 kubanska MR-försvare skrev brev i vilket de framförde att de inte tyckte att vi skulle gå vidare med detta hör vi i Centerpartiet deras signaler. Vi tycker att regeringen behöver visa att den inte bara talar vackert om, i detta fall, mänskliga rättigheter utan utnyttjar möjligheten att pressa den kubanska regimen och även EU-kommissionen.

Vi hade önskat att detta inte hade behandlats nu, utan att det hade kunnat få ligga i utrikesutskottets byrååda under denna mandatperiod. Detta ville inte majoriteten, vilket jag beklagar. Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till det avslagsyrkande som finns i betänkandet. Det är inte rätt signal till vare sig de kubanska demokrati- och MR-kämparna eller regionens kämpar för demokrati och mänskliga rättigheter att nu godkänna avtalet.

Anf. 48 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru ålderspresident! Jag vill inleda med att yrka bifall till den gemensamma reservationen om att riksdagen ska avslå regeringens proposition om EU–Kuba-avtalet.

Det ska självklart välkomnas när steg tas för att stärka politisk dialog, men dessa steg får inte tas inom ramen för den kubanska diktaturens definition av mänskliga rättigheter.

Organisationer som arbetar för frihet och respekt för mänskliga rättigheter är sedan länge förbjudna. Av kommunistpartiet betraktas de som ett hot mot det kubanska samhället.

Detta till trots är bilden på sina håll att Kuba önskar öppna upp mot omvärlden och utvecklas i en mer demokratisk riktning. Det är en bild som den kubanska regimen har ett intresse av att sprida och som vänster- och socialistpartier runt om i omvärlden okritiskt för vidare. Inte sällan framhålls det att det blivit lättare för kubaner att resa utomlands och att tillgången till internet har blivit bättre inom landet. Men det är en ofullständig bild. Verkligheten visar att utvecklingen tyvärr går i en helt annan riktning.

Jag vill nämna några exempel.

Fortlöpande vittnar kubanska organisationer om godtyckliga arresteringar, trakasserier och fängslanden av människor som samlas för att bilda opinion i olika frågor. Ledande oppositionella anser till och med att förtrycket har ökat sedan förhandlingarna om Kubaavtalet inleddes för några år sedan.

Fria och rättvisa val lyser fortfarande med sin frånvaro. Kommunvalet i november 2017 genomfördes först efter att alla former av opposition hade förbjudits.

Den nya konstitution som trätt i kraft under året slår fast att kommunistpartiet fortsatt är den överordnade politiska kraften i samhället. Kuba som enpartistat består.

Här är ytterligare ett exempel: Landets nya president, Díaz-Canel, utsågs i en sluten process. Skiftet på presidentposten, som skulle bli slutet på Castrostyret, hindrar inte att det även fortsättningsvis är Raúl Castro som styr kommunistpartiet, det parti som förbjuder politisk opposition.

Fru ålderspresident! Kristdemokraterna kommer att rösta nej till EU–Kuba-avtalet, dels därför att tydliga krav på den kubanska regimen saknas vad gäller mänskliga rättigheter och demokratiska reformer, dels därför att den politiska oppositionen har hållits helt utanför förhandlingsprocessen.

Till detta ska läggas Kubas utrikespolitiska agerande, inte minst i relation till Venezuela. I det socialistiska experimentet under Nicolás Maduro, som lett till en omfattande humanitär katastrof och tvingat 4 miljoner venezuelaner på flykt, spelar Kuba en mycket aktiv roll.

Banden mellan Latinamerikas två socialistiska diktaturer är starka. Det gäller inte minst inom militär och underrättelsetjänst. Redan under Hugo Chávez kunde Venezuela med hjälp av kubanska militära rådgivare bygga en ökad underrättelsetjänst, som spionerar på de egna väpnade styrkorna och förtrycker oliktkänkande. Från flera håll rapporteras att underrättelsetjänsten använder sig av övergrepp, inklusive tortyr.

Mot bakgrund av detta är det illa att man i propositionen om Kubaavtalet inte nämner kubanernas ansvar för det mänskliga lidandet i det havererade Venezuela. I propositionstexten beskrivs dessa länder som bundsförvanter, men tyvärr väljer regeringen att inte ställa några som helst krav på den kubanska regimen när det gäller stödet till Venezuela.

Den svenska vänstern, liksom socialdemokratin, har genom åren kritiserats för att ha en närmast uppskattande inställning till regimen i Havanna. Den tidigare biståndsministern Pierre Schori, känd för att hyllande ha beskrivit Fidel Castro som en renässansfurst, tillhör dem som möjligen har bländats mest. Så sent som 2015 skickade regeringen just honom till Havanna för att inkassera kubanernas stöd för den svenska kandidaturen till FN:s säkerhetsråd. Samtidigt firades att det då var 40 år sedan Olof Palme hyllade kommunistregimen under ett lika omtalat som erbarmligt Kubabesök.

Fru ålderspresident! Det är hög tid att göra upp med detta. Det är dags att ställa krav på verklig förändring och reformer som kommer hela det kubanska folket till del. Handel och utländska investeringar har stor betydelse men är inte synonymt med demokrati och frihet.

Kuba är ett exempel på just detta, och det är mot den bakgrunden som den politiska oppositionens tydliga ställningstagande ska ses. Så sent som för någon månad sedan, som vi hörde, vädjade kubanska människorättsaktivister till oss alla i denna kammare att inte godkänna EU:s Kubaavtal.

Kristdemokraterna hörsammar detta. Dessvärre ser den rödgröna regeringen och Vänsterpartiet ändå ut att kunna samla en majoritet bakom förslaget att godkänna avtalet. Det kommer att ske med hjälp av Moderaterna. Det är, för att uttrycka sig diplomatiskt, djupt beklagligt. Jag tänker inte i dag polemisera mot Moderaternas företrädare i den här debatten. Våra partier står varandra nära i många frågor. Samtidigt är jag övertygad om att åtskilliga borgerliga väljare, inklusive vi i Kristdemokraterna, känner en besvikelse över Moderaternas hållning. Den innebär de facto att Sverige försitter en historisk chans att handfast påverka det kommunistiska enpartisystem som under 60 år plågat det kubanska folket och som tagit livet av oskyldiga och låst in åtminstone 20 000 politiska fångar i diktaturens mörka fängelser.

Anf. 49 FREDRIK MALM (L):

Fru ålderspresident! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen och avslag på propositionen.

I mars 2003 reste jag för andra gången till Havanna för att träffa en rad personer som arbetade för demokrati på Kuba. De var alla svartlistade av den kommunistiska diktaturen. Deras organisationer var förbjudna, deras

hem övervakade och deras telefoner avlyssnade. Många av dem togs regelbundet till förhör.

Där fanns fria bibliotekarier som i sina vardagsrum lånade ut böcker till allmänheten, sådan litteratur som kommunisterna förbjöd kubanerna att läsa. Där fanns oberoende journalister som rapporterade om sådana nyheter och händelser som kommunisterna ville att folket aldrig skulle få ta del av. Artiklarna skickades ut ur landet och lästes sedan upp i den fria kubanska Miamiradion, som man kunde pejla in med kortvåg på Kuba.

Där fanns politiker i demokratiska partier – liberaler, konservativa och socialdemokrater – som var förbjudna. Där fanns fackföreningsaktivister, vars organisationer inte heller var tillåtna, eftersom kommunisterna inte tillåter fria fackföreningar.

Och där fanns aktivister som med hjälp av namninsamlingar försökte mana den kubanska maktapparaten till dialog. De försökte övertyga kubaner att trotsa rädslan och våga sätta sin signatur på en lista, trots att det kunde innebära att man varken hade arbete eller bostad efteråt. Den kubanska demokratiörelsen bestod av dem som valt att stanna kvar på ön och arbeta för en demokratisk förändring, trots att utsikterna att lyckas såg närmast lönlösa ut.

Fru ålderspresident! Just dessa dagar 2003 i mars, när jag befann mig i Havanna, inleddes Irakkriget. Hela världens strålkastarljus riktades mot den amerikanska invasionen och Bagdad. Snabbt som ögat passade den kubanska regimen på att arresteras hela ledningen för den kubanska demokratiörelsen. Flera av dem som jag själv skulle träffa blev gripna kort före eller kort efter våra möten. På nolltid dömdes sedan 75 ledande dissidenter i summariska rättegångar till sammanlagt 1 456 år i fängelse.

Dessa 75 personer var Liberalernas, Kristdemokraternas, Moderaternas och Socialdemokraternas partivänner. Om Kuba hade varit ett fritt land hade samma personer besökt EPP-kongressen, S-kongressen och Liberala Internationalen.

De flesta av de 75 politiska fångarna som greps i mars 2003 tvingades av myndigheterna att gå i exil efter att de blivit släppta. Ett tiotal personer vägrade landsflykt. De ville stanna kvar i sitt hemland och fick därför sitta ytterligare något år i fängelse för att sedan avtjäna resten av straffet i husarrest.

Fru ålderspresident! En av de 75 kubanska dissidenter som greps 2003 var José Daniel Ferrer. Han vägrade att lämna landet efter sin frigivning och har därefter gripits av polisen otaliga gånger.

I det samarbetsavtal som vi i dag debatterar kommer flera talare att hänvisa till den så kallade människorättsdialog som ska hållas två dagar per år mellan EU och Kuba. Denna dialog hölls den 2 oktober i år. Dagen före dialogen greps José Daniel Ferrer på Kuba. Han har hållits fängslad sedan dess utan att få veta vad han anklagas för. När hans fru träffade honom förra veckan var han blåslagen av misshandeln i fängelset och hade tappat många kilo i vikt. Det finns ett ord för detta. Det kallas tortyr.

Den så kallade dialogen för mänskliga rättigheter är Europeiska unionens förevändning för att kunna hävda att det finns ett människorättsperspektiv i samarbetsavtalet med Kuba. Det är något som man kan hänvisa till när det förs fram kritik mot att avtalet är en kapitulation inför enpartidiktaturen i Havanna.

Men denna människorättsdeklaration är ett skämt. Den har noll relevans och är en ren skyrmf mot den kubanska demokratiörelsen. Faktum är att den kubanska demokratiörelsen också är synnerligen kritisk mot avtalet och vill häva det, inte minst eftersom de inte själva har fått delta i arbetet med att ta fram avtalet.

På det möte mellan civilsamhällesorganisationer på Kuba och EU som hölls den 2 oktober deltog tre kubanska organisationer. Samtliga är beroende av den kubanska regimen. Inga organisationer som vill se en förändring på Kuba fick delta. Det kan tilläggas att Civil Rights Defenders och flera andra europeiska NGO:er som arbetar med Kubafrågan hade ansökt om att få vara med i dialogen, men de tilläts inte vara med.

Slutsatsen är väldigt tydlig: Den kubanska regeringen är helt ointresserad av en dialog mellan de kubanska och de europeiska samhällena. Den kubanska regeringen är bara intresserad av två saker: att behålla makten och att missbruka makten.

Liberalerna kommer att rösta nej till samarbetsavtalet mellan EU och Kuba. Förklaringen är väldigt enkel: Vi tror inte att man bekämpar totalitära stater genom samarbetsavtal, särskilt inte den kubanska regimen. Kuba har varit en kommunistisk enpartistat sedan början av 1960-talet. Landets politiska ledning har aldrig sedan Fidel Castro byggde upp sin maktapparat varit intresserad av demokrati, och den nuvarande ledningen kommer aldrig heller att bli det.

Det tydligaste exemplet på detta är den nya konstitution som Kuba antog i början av detta år. Där slås fast att det "socialistiska system" som denna konstitution godkänner är "oåterkalleligt". I stycket efter kan man läsa att det kubanska kommunistpartiet är "den främsta ledande politiska kraften i samhället och staten". Innebörden av detta är att Kuba ska vara en enpartistat. Att kräva något annat är ett brott mot konstitutionen.

Notera att denna konstitution antogs efter – inte före – att Europeiska unionens samarbetsavtal med Kuba hade klubbats och trätt i kraft.

Alla ord om att samarbetsavtalet ska bidra till en förändring på Kuba är således helt tomma. De har inget värde. Det är nonsens. Den kubanska regimen har genom antagandet av den nya konstitutionen sagt precis vad de tycker om samarbetsavtalet, nämligen att de gärna ser europeiska hotellkedjor i Varadero men absolut ingen politisk förändring som skulle hota det kommunistiska maktinnehavet.

Fru ålderspresident! Jag är inte särskilt förvånad, vill jag säga, över att Socialdemokraterna och Vänsterpartiet stöder detta samarbetsavtal med Kuba. För Vänsterpartiets del är det självklart eftersom partiet under årtionden har gått i armkrok med enpartistyret på Kuba. Socialdemokraterna har inte heller visat någon större solidaritet med befolkningen på Kuba. Företrädare som Olof Palme och Pierre Schori har genom åren satt sin prägel på tänkandet inom den svenska socialdemokratin, där Kuba utmålats som någon sorts progressiv kraft trots att landets regim är en av världens allra mest brutala.

Vad som verkligen förvånar mig och många andra är däremot att Moderata samlingspartiet kan ställa sig bakom detta avtal. Hela syftet med samarbetsavtalet med Kuba är att Europeiska unionen ska lägga krav på demokratiska reformer åt sidan i utbyte mot att den kubanska marknaden öppnas upp för vissa europeiska företag.

I 100 år har Moderaterna motarbetat kommunismen. Nu vill man i stället närma sig kommunistledarna. Det vi kommer att få se vid voteringen i eftermiddag är faktiskt ett historiskt skifte. Det här innebär inte att Moderaterna har blivit kommunister. Det är inte där galoschen klämmer. Snarare handlar det om att man tycker att det är jobbigt att få skäll av socialdemokrater på UD och europeiska hotellmagnater.

Moderaterna har alltid stått upp mot kommunismen i Östeuropa. Det finns till och med ett monument på Norrmalmstorg till minne av kampen för Baltikums befrielse, en kamp som i Sverige huvudsakligen fördes av svensk borgerlighet. Att tona ned krav på demokrati till oigenkännlighet skulle aldrig accepteras av Moderaterna om det handlade om Östeuropa. Det var nämligen precis just detta som Socialdemokraterna och Sten Andersson ägnade sig åt på 1980-talet.

Nu handlar det om Kuba, och då gäller uppenbarligen andra måttstockar, fru ålderspresident. Jag är väldigt oroad över vilka andra diktatoriska stater man kan tänka sig ett närmande till framöver, som tidigare har varit otänkbara för den samlade svenska borgerligheten.

Avslutningsvis har nu riksdagen haft möjligheten att stoppa detta avtal. Tyvärr tycks man försitta den möjligheten och i stället klubba detta avtal i dag. Gladast av alla är kommunistledarna i Havanna.

Anf. 50 PYRY NIEMI (S):

Fru ålderspresident! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Fru ålderspresident! Kuba är en enpartistat utan fria och demokratiska val. De medborgerliga och politiska rättigheterna är fortfarande kringskurna. Efter Raúl Castros tillträde som president 2008 inleddes en ekonomisk reformprocess. Denna har emellertid gått långsamt och har ännu inte förbättrat levnadsstandarden för majoriteten kubaner.

Oliktänkande utsätts ofta för godtyckliga frihetsberövanden och trakasserier av polis och säkerhetstjänst. De flesta tryckta medier och alla etermedier är statliga. Spridandet av så kallad kontrarevolutionär information är straffbart. Medlemskap i oberoende och av staten icke godkända organisationer, fackföreningar och politiska partier är förbjudet. Det förekommer att möten och sammankomster bland oppositionella förhindras av säkerhetstjänsten. Oberoende civilsamhällesorganisationer tvingas ofta verka i juridisk limbo eftersom de inte tilläts registrera sig.

Rättsväsendet är i praktiken underställt den verkställande makten, och strafflagstiftningen innehåller svepande brottsrubriceringar som ofta används för att anhålla och ibland döma oliktänkande. Då kränkningar av individens medborgerliga och politiska rättigheter i stor utsträckning sker i enlighet med landets lagstiftning förnekar staten rutinemässigt denna typ av brott och underlåter att utreda dem. Villkoren i fängelserna avseende hygien, kost och utrymme samt tillgång till mediciner är undermåliga. Dödsstraffet är inte avskaffat, men det råder de facto moratorium sedan 2003.

Fru ålderspresident! Samtidigt är alla kubaner garanterade tillgång till utbildning och sjukvård. Medellivslängden är bland de högsta i regionen, och andelen läskunniga är nära 100 procent. Det oberoende civilsamhället har under senare år i någon mån skapats ett större utrymme, och informationsmonopolet har brutits i och med att allmänheten har fått större tillgång

till internet. Religionsfrihet och hbtq-personers rättigheter har stärkts, och lagstiftning mot diskriminering av hbtq-personer har införts. Kuba har också öppnat för möjligheten att godkänna samkönade äktenskap.

Numera arbetar 25 procent av befolkningen i den privata sektorn, och antalet ensamföretagare är ca 500 000 – trots byråkratiska hinder.

Fru ålderspresident! Vi ska inte vara naiva och ducka. Kuba och kubanerna står även fortsättningsvis inför stora utmaningar, och det krävs mycket kraft och mod för att få till ökad demokratisering, ökat välstånd, ekonomiska reformer och givetvis rättsstatsreformer för att skönja en tydlig positiv trend för kubanerna.

Därför är det här avtalet mellan EU och Kuba viktigt. Syftet med avtalet är att konsolidera redan existerande relationer med Kuba samt att skapa ett instrument som underlättar för EU att stödja reformprocesser i landet och främja europeiska värderingar och intressen. Avtalet ger möjlighet till samarbeten och dialog på en rad olika områden. Det gäller demokrati, mänskliga rättigheter, som har nämnts, god samhällsstyrning, utvecklings-samarbete, jämställdhet och handel.

I avtalet betonar parterna särskilt vikten av att respektera de mänskliga rättigheterna. Det är tydligt markerat. Det gäller de grundläggande friheterna, de demokratiska principerna och rättsstatsprincipen. De ska också samarbeta och följa internationella regler i fråga om nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen.

Fru ålderspresident! EU har under det senaste årtiondet stärkt det utrikespolitiska narrativet och blivit en väsentlig aktör i den globala sfär där tuffäktning mellan de traditionella stormakterna är av nästan daglig karaktär, och den geopolitiska, säkerhetspolitiska och handelspolitiska agendan står under sällan skådad förändring. Därför är det viktigt att EU i verklig mening bidrar till att stärka och följa upp länder där det finns rimliga eller reella chanser till demokratiska och ekonomiska förändringar.

Som sagt; vi är inte naiva, och vi ska inte ducka för utmaningarna. Men alternativet att helt avstå eller, som några vill, lägga avtalet i byrålådan är ett passivt svar till en befolknings strävan efter ökad frihet och ökat välstånd.

USA bidrar med nuvarande president till att skapa ett negativt tryck i många länder. Det gäller till exempel att det senaste decenniets – med EU:s försorg och även tack vare president Obamas intresse – kärnenergiavtal med Iran, Parisavtal och närmande till Kuba ingav ett visst hopp om en lite bättre värld. Där har USA, nu av konservativt politiska skäl, valt att både blockera och lämna pågående avtal. Detta är en sorglig utveckling som har vridit klockan alltmer tillbaka till en kalla-kriget-världsordning, som vi alla hade hoppats var förbi sedan murens fall men som nu har återuppstått i en ny skepnad där USA drar sig ur och Kina ökar sitt inflytande.

Fru ålderspresident! Det är därför avtalet är viktigt. EU har utökat, och bör utöka, samtalen och dialogen med Kuba för att i alla avseenden skapa ett tryck till förändring ekonomiskt, demokratiskt och rättsstatsmässigt. Det kubanska folkets strävan efter frihet och öppenhet måste i alla lägen uppmuntras, och nu när den mäktiga grannen har ökat trycket på landet med sanktioner är det EU:s möjlighet, och till vissa delar skyldighet, gentemot kubaner att visa mod och tålamod samt göra uppföljningar, ställa krav på regimen och kräva att helt nödvändiga reformprocesser tar vid, beslutas och verkställs.

Prot. 2019/20:35
20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

Det är också därför avtalet är viktigt. Vi inser utmaningarna. Men att stå utanför och spana in ger inga, eller få, möjligheter till påverkan och demokratiutveckling. Att stigmatisera och isolera har hittills inte varit en framgångsrik metod för att det kubanska folkets strävan efter frihet och ökat välbefinnande verkligen ska komma till stånd.

Jag vill också tacka Moderaterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet för en konstruktiv och framåtsyftande blick och samtal om betänkandet.

Återigen yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 51 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru ålderspresident! Jag har lyssnat till socialdemokraten Piry Niemis anförande. Det är många goda ord om demokrati och den kubanska befolkningens strävan efter frihet och öppenhet.

Sanningen är den att en kuban som vill leva i frihet och öppenhet i dag har två alternativ. Det ena alternativet är att bli dissident. Då förlorar man sitt jobb. Då utsätter man sig för ständiga trakasserier av sitt grannskap, glåpor, svartlistning från sin arbetsplats, avlyssning, ständiga polisräder, förhör och så vidare. Man kanske inte får sina mediciner om man är sjuk, och så vidare.

Det andra alternativet är att gå i exil. Hundratusentals kubaner har tagit sig över de hajrika vattnen i Mexikanska golfen för att ta sig till friheten i USA. De har riskerat sina liv för att göra detta. Sedan har de stigmatiserats av vänstern runt om i världen, som har hävdat att de är terrorister fast de är flyktingar. Det är de två alternativen som finns.

Notera då att ingen av de två grupperna, de som är dissidenter på Kuba, demokratirörelsen, eller de kubaner som har flytt sitt hemland och byggt ett nytt liv i något annat land, har fått vara med i processen för att ta fram samarbetsavtalet. Inte en enda gång har Piry Niemi och de andra som stöder avtalet och de som har förhandlat fram avtalet frågat vad den kubanska demokratirörelsen tycker och vilka önskemål de har.

Hur ska Piry Niemi tillgodose att åsikterna kommer fram, om man inte ens när man förhandlar avtalet är beredd att lyssna på de kubanska demokraterna och de inte ens vid dialogen får vara med? Det går inte ihop, Piry Niemi.

Anf. 52 PYRY NIEMI (S) replik:

Fru ålderspresident! Jag delar Fredrik Malms uppfattning att läget för den kubanska befolkningen sedan 60-talet har varit otroligt kärtvt, ibland helt fruktlöst och många gånger helt fruktansvärt.

Läget i Kuba är sådant att de mänskliga rättigheterna fortfarande, återigen, gång efter annan, kränks och följs inte upp. Framför allt pågår många processer som håller befolkningen i schack.

Jag är den förste att beklaga att civilsamhällets aktörer inte har fått delta i diskussionerna, debatterna och framtagandet av avtalet. Jag kan inte ge ett konkret svar på varför, för som Fredrik Malm säkert förstår har jag själv inte deltagit i diskussionerna eller debatterna. Dock har kommissionen medverkat. Men jag kommer självfallet att framföra synpunkten till regeringen att det är ett krav från riksdagen att det så ska vara.

Det är helt fundamentalt för att processen ska kunna verka i en bra och positiv förlängning att alla aktörer medverkar i samtalen. Annars blir det ingen verklig verkstad på sikt, och då kommer heller inte det kubanska

folkets strävan efter frihet att kunna få ett bra fotfäste. Jag delar den uppfattningen, och jag beklagar att detta inte har skett.

Anf. 53 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru ålderspresident! På Pyyri Niemi låter det som att det är ungefär som när en person har kommit till ett styrelsemöte och inte har fått se verksamhetsplanen förrän någon dag före mötet och att man beklagar detta och säger att man borde vara bättre på att skicka ut information. Det här handlar ju inte om det. Detta handlar om att den kubanska regeringen inte skulle ingå något avtal om deras kritiker på hemmaplan hade fått delta i processen. Då hade det inte blivit något avtal. Detta i sig är beviset på att den kubanska regimen är fullständigt ointresserad av att bidra till någon sorts förändring och fullständigt ointresserad av en dialog mellan de kubanska och de europeiska samhällena. Detta är ett faktum.

Det är lätt att komma sedan när avtalet har trätt i kraft och säga att man då ska påtala bristerna. Det hade varit klädsamt att ta upp dem redan från början. Europeiska unionen har en halv miljard invånare. Det är en enorm maktapparat. Men man har valt att kapitulera inför den kubanska regimen och inte ställa några krav.

Dessutom måste jag, fru ålderspresident, notera att Socialdemokraterna vill ha mer business med ett land där fackliga rättigheter är förbjudna, där fria fackföreningar är förbjudna och där det inte råder någon yttrandefrihet. I andra länder med den typen av klimat för arbetarrörelsen tror jag att fackföreningar och Socialdemokraterna skulle vara rätt skeptiska till att ingå handelsavtal och annat. I stället skulle man verka för att arbetarnas rättigheter tryggas.

Jag kan inte se framför mig hur Pyyri Niemi ska kunna försäkra att de arbetare som ska bygga de hotell som europeiska kedjor ska bygga upp på Kuba får sina löner och rättigheter och inte skadas på sina arbetsplatser. Detta får Pyyri Niemi också gärna svara på.

Anf. 54 PYYRI NIEMI (S) replik:

Fru ålderspresident! Jag noterar att Fredrik Malm har väldigt goda insikter i kontakterna med Kubas regim, eftersom han ger uttryck för och uttolkar hur regimen tänker och har tolkat avtalstexterna. Men det är en annan historia.

När det gäller arbetarnas rättigheter står vi alltid bakom fackliga rättigheter, och detta vet Fredrik Malm mycket väl. Vi skulle aldrig backa för att stå upp för de fackliga rättigheterna även på Kuba.

Min principiella uppfattning är att man inte ska stigmatisera eller isolera ett land. Precis som man har gjort med många andra enpartistater eller auktoritära stater är det bättre att ha ingång, tillsyn och insyn i dessa länder och ha bra, fungerande avtal för att verkligen tydliggöra hur demokratiska värderingar fungerar.

Frihandel, vilket jag är säker på att Fredrik Malm står bakom, är ett fundament och en grund för att öppna upp och möjliggöra välståndsutveckling och demokratiska reformer i olika länder. Om EU skulle stå utanför detta sammanhang i samma anda som när USA drar sig tillbaka eller inför sanktioner mot Kuba kommer det kubanska folket bara att isoleras och stigmatiseras ännu mer. Jag beklagar uppfattningen att det är bättre att

Prot. 2019/20:35
20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

stå passivt vid sidan om och inte göra något än att försöka göra något över huvud taget. Det är där vi står i dag.

Jag kommer att framföra synpunkten att det är olyckligt att civilsamhällets aktörer inte har fått delta i processen. Detta lovar jag Fredrik Malm här och nu. Men det är bättre att ha avtalet än att inte ha det alls.

Anf. 55 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru ålderspresident! När jag lyssnar på Pyyri Niemi låter det som att det inte skulle finnas någonting utan detta avtal, men så är inte fallet.

År 1996 antog EU en gemensam ståndpunkt med uppdraget att uppmuntra en demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter. År 2003, när man hade verkat ett tag, fryste man relationerna utifrån att en stor grupp oppositionella hade gripits och fängslats. År 2008 beslutade rådet att återuppta dialogen med Kuba, och så har man fortsatt. År 2016 tecknade man detta avtal, fru ålderspresident, och i och med det verkar man, som vi har hört, ha haft MR-dialoger och andra verksamheter tillsammans.

Detta är inget frihandelsavtal. Dock är det ett avtal som säger sig åter spegla de principer och villkor på vilka det framtida samarbetet mellan EU och Kuba kommer att grundas. Dessa principer, fru ålderspresident, tolkas av Kuba i enlighet med den nyligen antagna konstitutionen, som bekräftar kommunistpartiets överhöghet, enpartistaten och det system som i dag verkar. Allt annat är brottsligt och får till och med bekämpas med vapen, om någon gör uppror.

Mot denna bakgrund frågar jag: Hur kommer det sig att Socialdemokraterna vill att arbetet för mänskliga rättigheter och demokrati ska grunda sig på enpartistatens system? Hur tror ni att ni ska kunna komma fram på den grunden, Pyyri Niemi? Lägg avtalet att vila! Rösta inte ja till det! Och se till att ta diskussionen innan man går fram och ger en present i form av ett enigt EU som bekräftar deras syn!

Anf. 56 PYYRI NIEMI (S) replik:

Fru ålderspresident! Om Kerstin Lundgren påstår att vi skulle stå bakom enpartistaten som en form för en demokratisk eller icke-demokratisk statsform är det definitivt fel. Det gör vi självfallet inte, och detta vet Kerstin Lundgren också.

Vi om några, precis som Centerpartiet och andra partier, skulle gärna vilja se fria och oberoende val på Kuba. Det är en självklar förutsättning för att det kubanska folket ska kunna få både demokratiska reformer och välstånd.

Vad jag minns – jag kanske har fel, men jag tror att det var så – var det faktiskt alliansregeringen som påbörjade undertecknandet av avtalet 2014 vid samtalen inom EU. Det är möjligt att jag har fel i min tidsuppfattning, men jag tror att samtalen påbörjades när det var en borgerlig regering och att det var Carl Bildt som var utrikesminister på den tiden. Oavsett vilket skrev vi på det preliminära avtal som nu verkar och fungerar.

Avtalet är absolut inte optimalt – jag köper det – för det finns fortfarande saker som ligger helt fel på Kuba. Det är en enpartistat, precis som jag sa i mitt inlägg, och de mänskliga rättigheterna kränks. Men faktum kvarstår: Ska EU stå vid sidan om och inte agera över huvud taget i dessa

frågor? USA har infört nya sanktioner mot det kubanska folket. Det blir ett tuffare läge för dem.

Jag ska inte nämna det, men jag kan i varje fall ta upp lite enkelt vad som händer i Iran nu när sanktioner har införts och bensinpriserna går upp. USA har dragit sig ur kärnenergiavtalet. Det var precis samma grej där. EU står fast och försöker att agera i något slags utrikespolitisk sfär för att bromsa en utveckling i ännu mer negativ riktning. Samma sak kan hända också på Kuba om EU drar sig tillbaka och lägger avtalet i byrålådan. Då blir det ännu mer isolering och stigmatisering och mindre kontroll och möjligheter att verka för att få enpartistaten att agera för bättre reformer för det kubanska folket.

Anf. 57 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru ålderspresident! När jag lyssnar till Pyyri Niemi hör jag en person som uppfattar att det utan detta avtal om politisk dialog och samarbete inte finns någonting och att man då står utanför eller till och med inför sanktioner. Men varifrån kommer den bilden? Vi fortsätter naturligtvis att föra dialog, som vi har gjort under hela denna resa. Vi fortsätter att agera som vi har gjort så här långt.

Det enda vi gör genom att ratificera avtalet nu är att ge en present till dem som under processen, från det att vi inledde arbetet med avtalet, har klivit tillbaka och bekräftat den kommunistiska ledningens politik i en ny konstitution, framtagen under en månad, från juni till juli 2018, då den presenterades. Den har nu gått fram till en beslutande konstitution.

Varför ska vi ge en present till kommunistregimen? Borde vi inte i stället försöka påverka och säga "Nej, vi ratificerar inte – vi vill se att ni menar allvar när vi pratar mänskliga rättigheter"? Och det är inte en kubansk tolkning av mänskliga rättigheter som vi ska bekräfta, inte heller en kubansk tolkning av demokrati med en enpartistat. Men det är ju det avtalet gör. Det bekräftar grundvalarna på vilka avtalet vilar. Det kan jag inte förstå hur man kan önska göra 2019, fru ålderspresident.

Anf. 58 PYYRI NIEMI (S) replik:

Fru ålderspresident! Jag blir lite förvånad över att Kerstin Lundgren kallar avtalet en present. Det har föregåtts av tunga förhandlingar i flera års tid. Man har diskuterat, debatterat, fört fram synpunkter, lagt fram ståndpunkter och till slut enats om ett avtal. Hur kan man kalla det en present? Jag blir djupt förvånad över det sättet att uttrycka sig om ett så angeläget avtal.

Jag påstår inte att världen kommer att stanna eller stå still, men det kommer kanske att bli ett halvstopp om avtalet inte ratificeras. Det kanske till och med tas bort. Vad är alternativet då? Hur ska EU formera sig i framtiden efter att i flera års tid ha försökt få till stånd aktiviteter på Kuba genom aktiv dialog?

Det här kommer inte att ske på ett år. Det kanske tar tio år. Det kanske tar fem år. Men nu har man verkligen försökt få fram ett avtal som i ordentliga ordalag ska verka för öppenhet mellan EU och Kuba. Då vore det väl märkligt om vi skulle ta tillbaka det, lägga det i byrålådan och låtsas som ingenting. Det känns ju ganska oseriöst – framför allt att kalla det en present. Det kan jag absolut inte skriva under på.

Prot. 2019/20:35
20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

Prot. 2019/20:35
20 november

-----
*Avtal om politisk
dialog och samarbete
mellan Europeiska
unionen och dess
medlemsstater, å ena
sidan, och Republiken
Kuba, å andra sidan*

Anf. 59 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru ålderspresident! Pyry Niemi sa vid ett antal tillfällen att vi inte ska vara naiva. Jag menar bestämt att det är precis vad Socialdemokraterna och även regeringen är.

Situationen för demokratiaktivister och människorättsförsvarare har, som jag nämnde i talarstolen tidigare, förvärrats sedan avtalsförhandlingarna inleddes.

Av den anledningen tänkte jag inte vara så långrandig, utan jag tänkte bara ställa en enkel fråga: Varför ignorerar Socialdemokraterna alla människorättsaktivister och demokratikämpar som varnat för detta? Litar ni inte på dem? Betyder inte deras ord någonting? Det är väl de om några som bäst förstår situationen på Kuba.

Anf. 60 PYRY NIEMI (S) replik:

Fru ålderspresident! Precis som jag sa i repliken till Fredrik Malm kommer vi att framföra den synpunkten till regeringen, som i sin tur kommer att diskutera på EU-nivå och kräva att civilsamhällets aktörer får möjlighet att delta aktivt i den fortsatta processen. Det är mitt svar på den frågan.

Anf. 61 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Fru ålderspresident! Det är naturligtvis bra om Socialdemokraterna sätter press på sin regering att agera annorlunda i den här frågan. Men faktum kvarstår ändå att det är Socialdemokraterna som i dag kommer att sitta i denna kammare och trycka på knappen för att driva igenom detta kravlösa avtal.

Avtalet är undermåligt och som sagt kravlöst. Det innebär inga förbättringar för demokratikämparna, vars situation vi har omfattande vittnesmål om. Vi har sett det i tidningar och debattartiklar. Flera exilkubaner har gått ut med det. Ändå kommer socialdemokratiska ledamöter i dag att rösta ja till avtalet.

Fru ålderspresident! Jag är naturligtvis glad över att man försöker påverka regeringen i rätt riktning, men ansvaret ligger ändå på de socialdemokratiska riksdagsledamöterna tillsammans med Vänsterpartiet, Miljöpartiet och dessvärre även Moderaterna.

Anf. 62 PYRY NIEMI (S) replik:

Fru ålderspresident! Jag säger som jag sa i mitt förra inlägg om att det här skulle vara en present. Att kalla avtalet kravlöst är verkligen att underminera hårda och tuffa förhandlingar som pågått under en längre tid. Det är också ett ganska omfattande avtal som ställer krav på uppföljning av demokratisering och respekt för mänskliga rättigheter, så jag delar inte Sverigedemokraternas uppfattning i den frågan.

Anf. 63 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru ålderspresident! För ungefär ett halvår sedan, i våras, stod jag på gränsen mellan Venezuela och Colombia. Jag var i en stad som heter Cúcuta. Över gränsbron som går där, Simón Bolívar, såg jag flyktingströmmen från Venezuela in i Colombia.

Jag mötte flyktingarna och talade med dem om deras tillvaro och varför de hade tvingats fly. De berättade hur deras tillvaro hade slagits i spillror av en dysfunktionell regim, av en situation som lett till en humanitär katastrof av enorma proportioner. Det handlar om totalt 4 miljoner människor hittills som tvingats lämna Venezuela.

En instrumentell roll i det som sker i Venezuela har den kubanska regimen. Kuba står för tusentals militära rådgivare. Man är med och upprätthåller en underrättelsetjänst som sätter skräck i befolkningen. Också på flera andra områden har Kuba en direkt och aktiv roll i det som är Latinamerikas värsta humanitära kris hittills.

I regeringens proposition nämns det ingenting om detta. Jag vill fråga Pyyri Niemi hur det kommer sig att man när ett sådant omfattande avtal förhandlas fram inte ställer krav på den kubanska regimen att dra sig bort från Venezuela, lämna befolkningen i fred och låta bli att bidra till det som, som sagt, är Latinamerikas värsta humanitära kris hittills.

Anf. 64 PYYRI NIEMI (S) replik:

Fru ålderspresident! Jag trodde att vi talade om EU och Kuba och inte Venezuela i det här sammanhanget. Men för sakens skull ska jag svara på frågan.

Detta finns omnämnt – inte som krav på Kuba, men det står att länderna är bundsförvanter. Men skulle vi börja ställa olika särkrav på Kubas utrikespolitik visavi ett antal länder som det har haft kontakter med eller inte, då är det naturligtvis en diskussion som man måste ta upp i hela avtalstexten. Det är vad det handlar om.

I den här propositionen reflekterar vi över relationen mellan EU och Kuba. Det är där det står. Jag har svårt att föreställa mig att regeringen och även EU skulle sätta upp specifika regelverk i ett sådant här avtal visavi Kubas hela utrikespolitiska agenda. Största fokus har legat på hur man ska demokratisera, skapa mänskliga rättigheter inom Kuba, skapa ekonomiskt välstånd och så vidare.

Jag är lite förvånad över att Venezuela kommer upp som en aspekt på avtalstexten från Kristdemokraterna just nu. Varför regerade inte den dåvarande borgerliga regeringen på det när man väl satte igång att diskutera detta? Det skedde 2014. Skulle man ha tagit in det i avtalsdiskussionerna under EU-flaggan på den tiden? Det gjorde man inte. Uppenbarligen har vi följt den traditionen i de avtalstexter som nu ligger på bordet för ratifiering.

Anf. 65 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru ålderspresident! Det oroar mig att Socialdemokraterna inte ser helheten. Det är klart att det spelar roll hur ett land uppför sig om det ska ha handelsrelationer och samarbeta med Europeiska unionen. Det går inte att frikoppla utrikespolitiken och ett utrikespolitiskt agerande som i hög grad måste fördömas från bedömningen av en regim och ett land.

Vi vet sedan tidigare att Socialdemokraterna har haft en eftergiven politik gentemot Kuba. Jag hade hoppats att den tiden var över och att Olof Palmes och Pierre Schoris arv var lagt till handlingarna. Jag blir orolig när jag hör Pyyri Niemi, för i det anförande vi just hörde talade han hela tiden om enpartistat.

Varför inte säga som det är? Det handlar om en diktatur, en kommunistisk diktatur, som har plågat sitt lands befolkning i 60 år. Varför inte tala klarspråk? Lämna det gamla socialdemokratiska arvet bakom dig, Pyyry Niemi! Berätta om de verkliga förhållandena och hur det ser ut på Kuba! Tala om diktatur, för det är vad det handlar om!

Anf. 66 PYYRY NIEMI (S) replik:

Fru ålderspresident! Jag förstod inte riktigt frågan. Jag kan bara konstatera att riksdagen fanns även innan Lars Adaktusson blev ledamot, och vi har många gånger med skarpa ordalag fördömt diktaturen eller enpartistaten Kuba.

Vi har också vid flera tillfällen haft starka synpunkter på Venezuela. EU har varit en stark kraft för att fördöma. Lars Adaktusson känner till det väl och att EU har faciliterat för att få till stånd ett slags demokratisk process också i Venezuela.

Vi har ett starkt arv när det gäller utrikespolitiken, och vi står alltid upp för mänskliga rättigheter. Vi kommer aldrig att backa från människors strävan efter frihet, ekonomiskt välstånd och demokratiska reformer. Det gäller alla länder. Demokrati står högst upp på agendan för Socialdemokraternas utrikespolitik. Det känner Lars Adaktusson också till. Vi kramar inte några enpartistater, utan vi ställer krav.

Här ställer vi krav utifrån det perspektivet att vi nu får till ett avtal som ger oss insyn i vad som händer på Kuba. Vi ställer krav för att tillförsäkra att människor får bättre ekonomiskt välstånd. Vi ställer också krav på att den demokratiska reformprocessen, trots att Kuba är en enpartistat, hamnar under lupp. Det är EU:s insyn i denna process.

EU har tecknat avtal för att hjälpa till att skapa förutsättningar så att det kubanska folket får det stegvis bättre, större frihet och mer tillgång till omvärlden. Allt annat vore konstigt, och det verkar bara passivt att stå vid sidan om och iakttä i stället för att agera.

Det är alltså därför EU har tecknat detta avtal, och vi kommer att ratificera det.

Anf. 67 HANS ROTHENBERG (M):

Fru ålderspresident! Kommunismen är en av 1900-talets största farso- ter. Kommunism jämte nazism ska med rätta bekämpas i alla led, och det ska göras med de bästa metoder. Till dem hör kunskap och upplysning om totalitära ideologiers förbrytelser. Det är just vad Forum för levande historia har uppdraget att sprida sedan drygt två decennier.

Det finns dock fortfarande kommunistiska utposter kvar i världen. En av dem är Kuba. Nej, Kuba är inte vilken diktatur som helst. Kuba är sedan 60 år tillbaka en auktoritärt styrd kommunistdiktatur där få förändringar i positiv riktning avseende demokrati och mänskliga rättigheter har skett.

Kubas kommunistregim är en av de sista kvarvarande spillrorna från det kalla krigets tid, då den västerländska demokratin stod i skarpladdad kontrast till den totalitära sovjetiska dominansen över östra halvklotet. Kubakommunismen är på många sätt en asfaltblomma som trots blockader, bojkotter och allehanda diplomatiska sanktioner fortfarande spricker ut i nya knoppar, inte de vackraste men ändå knoppar.

De ansatser som den fria och demokratiska världen utövat mot Kuba för att få till stånd förändring har så här långt dessvärre inte fungerat.

En sak står helt klar: Moderaterna har inget till övers för totalitära, kommunistiska regimer. Men vi har heller aldrig trott på isolering som metod. Kanske är det då dags att efter 60 år pröva en annan strategi. Det är därför vi vill ge avtalet om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater å ena sidan och republiken Kuba å andra sidan en chans att fungera.

Men vi moderater ställer ytterligare krav.

Fru ålderspresident! Det är Moderaternas mening att Sveriges utrikespolitik ska utgå från svenska intressen. Våra gemensamma värderingar om mänskliga fri- och rättigheter, demokrati, den liberala rättsstaten och marknadsekonomi ska alltid vara vägledande. Dessa värderingar kräver inga enskilda strategier. De står sig väl som klart lysande fyrljus på annars novembermörka och oroliga hav. Dessa utgångspunkter ska genomsyra all svensk utrikespolitik. Politisk dialog och handel ger trots allt effektivare påverkansmöjligheter än isolering och bojkotter. Vägen ur fattigdom går bäst via ekonomisk tillväxt och handel.

Det nu förelagda avtalet ger EU en möjlighet att ha ett gemensamt och strukturerat förhållningssätt till Kubas förhoppningsvis framtida demokratiska utveckling – en utveckling som man måttligt sagt kan säga har varit ytterst begränsad hittills och som snarare gått bakåt än framåt.

Genom avtalet kan också Sverige vara en aktiv part i dialogen om mänskliga rättigheter och på sätt bidra till en demokratiseringsprocess på Kuba.

Vi moderater vill dock se fler riktade insatser till stöd för oppositionella och i förhållande till regimen olikänkande. Det är för att ge dem bättre möjlighet att vara en del i Kubas nödvändiga förändringsarbete.

Större delen av avtalet mellan EU och Kuba har tillämpats provisoriskt sedan november 2017. Om Sverige röstar nej till avtalet faller det, och då står vi kvar där vi var innan. Man kan med rätta ha synpunkter på och hysa tvivel om huruvida detta avtal kommer att göra någon betydande skillnad. Det håller jag med så gott som samtliga tidigare talare om.

Men att säga nej nu och inte presentera någon annan konstruktiv väg att gå vidare är inget annat än ansvarslöst mot Kubas förtryckta befolkning. Av denna anledning är avtalet mellan EU och Kuba ett instrument som är alltför värdefullt för att avhända sig. Utan detta avtal finns inga andra formella förutsättningar till hands för EU att vara drivande i Kubas demokratiska utveckling. Alternativet blir då att i ytterligare decennier fortsätta att isolera Kuba, vilket drabbar Kubas befolkning och medborgare på ett värre sätt.

Fru ålderspresident! Samtidigt som Moderaterna är tillmötesgående och villiga att godkänna utskottets förslag, det vill säga att Sverige ska ratificera avtalet, är det av största vikt att vara uppmärksam och noga följa upp efterlevnaden av avtalet. Det är ytterst angeläget med en ambitiös kontroll och en transparent uppföljning.

De hållpunkter som anges i avtalet är alldeles för sparsamma för att kunna fungera i praktiken. Vi vill se fler hållpunkter än dem som anges i avtalet så att EU förutsättningslöst och fortlöpande ska kunna kontrollera utvecklingen av bland annat mänskliga rättigheter på Kuba. Det är att ge detta avtal en möjlighet – inte för att krama någon Kubaregim men väl för att ge Kubas befolkning en möjlighet att få se mer av den sällsynta frihet den längtar efter.

Prot. 2019/20:35

20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

Det måste därför sättas upp en tydlig åtgärdslista, en tydlig tidsplan för detsamma. Blir det alltför uppenbara avvikelser i Kubas efterlevnad ska EU också förbehålla sig rätten att omgående säga upp detta avtal. Därför anser vi att en avstämning och en utvärdering av avtalet bör göras senast fem år från dess fulla ikraftträdande. Har inte väsentliga framsteg och förbättringar fullgjorts avseende mänskliga rättigheter och hur civilsamhället och oppositionella involveras i demokratiseringsprocessen är det alltså dags för den svenska regeringen att se till att avtalet sägs upp från EU:s sida.

Fru ålderspresident! Det är med denna förhoppningsfulla inställning och samtidigt realistiskt tydliga förbehåll som Moderaterna ställer sig bakom godkännandet av avtalet om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater å ena sidan och republiken Kuba å andra sidan.

Vi vill ge dialogen med Kuba en chans. Sedan kommer det att vara upp till Kubas styrande regim att visa om den är seriös i att ge Kubas förtryckta befolkning möjligheten att efter ett drygt halvsekel av förtryck på sitt eget lands jord få smaka frihetens och demokratins sötma.

Må de få smaka den Cuba Libre som de är så väl värda.

Anf. 68 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru ålderspresident! Jag skulle vilja börja med att läsa upp ett citat som jag tycker är väldigt bra: ”Den dag det finns anledning att rapportera från Havanna är då det tillkännages att diktaturen upphör, oppositionen tillåts och den praktiserade socialismen ersätts av mångfald och en rättsstyrd ordning. Fram till dess är förkärleken för Kuba inget annat än utslag av kommunismnostalgi!”

Hela det här blogginlägget kan man läsa på Hanswallmark.blogspot.com, och det skrevs 2011.

Vad vi nu noterar är ett skifte i moderat utrikespolitik och förhållnings-sätt till totalitära kommunistdiktaturer. De här orden känns som komma från en svunnen tid, men det är ändå bara några år sedan de skrevs.

Vad Moderaterna skriver i dag är att avtalet mellan EU och Kuba är ett instrument som är alltför värdefullt för att avhända sig. Frågan blir varför Moderaterna väljer att abrupt bryta med den hållning som man har haft i årtionden om att man ska ställa sig mot kommunistiska regimer.

Det enda som har hänt från det att Moderaterna tvekade till att bifalla detta Kubaavtal fram till att man bestämde sig för att göra det är att Kuba har antagit en konstitution som har slagit fast att kommunismen är oåterkallelig. Det enda som har hänt från Moderaternas tidigare hållning till den nuvarande är att utvecklingen har gått bakåt på Kuba, och då väljer Moderaterna att närma sig den kubanska kommunistiska diktaturen. Det framstår som minst sagt märkligt, fru ålderspresident.

Anf. 69 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru ålderspresident! Jag utgår från att Fredrik Malm lyssnade till vad jag sa i mitt anförande. Det var nog det längsta anförandet på länge här som tog upp kommunismen och dess förbrytelser. Det var långt mycket mer än vad Fredrik Malm sa i sitt tidigare inlägg. Där var det mest att man var irriterad på Moderaterna som, vilket jag också sa, vill ge det här avtalet en möjlighet.

Fredrik Malm tar i som om Moderaterna skulle ha ingått en januariöverenskommelse. Ja, om så hade varit fallet hade jag haft stor förståelse för Malms upprördhet. Men i det här sammanhanget handlar det om någonting helt annat. Det ligger ett avtal på bordet. Det är svagt, det är klent. Det är därför som vi har ett särskilt yttrande där vi vill skärpa och ta med det som saknas i avtalet. Men vi vill inte kasta ut barnet med badvattnet.

Jag är lite förvånad över att Fredrik Malm som klassisk liberal och representant för ett parti som alltid har stått upp för konstruktiva lösningar nu kommer till den här kammaren och riktar in sig mer på dem som faktiskt vill göra någonting konstruktivt för att ändra situationen på Kuba, att ge det en chans, än att själv komma med några förslag.

Handelsbojkotter har förekommit i 50 år. Allehanda bojkotter har förekommit under lång tid. Det finns inget land som har varit utsatt för så mycket bojkotter, och med all rätt. Men när det inte har fungerat på 60 år skulle jag vilja höra vad som är Liberalernas förslag för att knäcka kommunistregimen på Kuba.

Det här avtalet tycker man inte passar. Men vad är det som passar? Det är här och nu som man blir det svaret skyldig.

Anf. 70 FREDRIK MALM (L) replik:

Fru ålderspresident! Moderaterna har inte ingått ett januariavtal med Vänsterpartiet utan snarare ett novemberavtal, då det ju speglar årstidens skymningstid, skulle man kunna säga.

Sedan har Hans Rothenberg fel, fru ålderspresident! Han beskriver det som att hela världen har isolerat och bojkottat Kuba. Det stämmer inte. Sverige har aldrig isolerat eller bojkottat Kuba egentligen. Europeiska unionen har inte, skulle jag vilja hävda, bekämpat någon kommunistdiktatur. Det är bara USA, och USA ensamt, som har bekämpat diktaturen på Kuba, ingen annan.

Sedan lättade USA upp sina regler, och Barack Obama tog bort de restriktioner mot Kuba som inte var en del av lagstiftningen. Det ledde fram till att ett antal amerikanska diplomater och statstjänstemän fick allvarliga hjärnskador till följd av någon sorts ljudvågor, vilket innebar att relationen mellan USA och Kuba började hacka igen och att Donald Trump införde nya sanktioner. Jag skulle kunna tänka mig att också Sverige skulle göra det om vi hade diplomater utomlands som fick den typen av mystiska sjukdomar därför att de opererade i en diktatur.

Fru ålderspresident! När Moderaterna säger att de vill ha en kontrollstation om fem år blir frågan om de vill lägga in någon sorts tilläggsannex i avtalet. Avtalet finns ju och är framförhandlat. Moderaterna kan lägga fram ett särskilt yttrande i riksdagen och säga: Vi vill också ha in det här och det här i avtalet. Men avtalet ligger ju fast. Det Moderaterna nu röstar ja till är det avtal som ligger, inte till någon kontrollstation om fem år.

Med den hållning som Moderaterna nu intar, att man alltid ska främja handel, blir frågan vad Moderaternas hållning blir mot exempelvis Belarus som Europeiska unionen har restriktiva åtgärder mot. Ska Moderaterna nu agera för att man ska riva upp sanktionerna mot Vitryssland och i stället ingå samarbetsavtal?

Anf. 71 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru ålderspresident! Den här debatten kan nog för åhörare synas som något märklig.

Det är inte Moderaterna som har sanktionerat kommunismen på Kuba. Moderaterna vill driva på den svenska regeringen, oavsett vilken regering det är inom fem år. Om inte det här avtalet visar några framsteg ska EU kliva ur detsamma – jag tror inte att den kubanska befolkningen fnissar lika mycket åt det. Det är med detta förbehåll som vi säger att vi vill ge det här en chans.

Det handlar om att vi har olika syn på hur det efter sex decennier ska bli möjligt att åstadkomma någon som helst förbättring för demokrati och mänskliga rättigheter på Kuba. Den gemensamma reservationen från Fredrik Malm och Liberalerna och andra partier är kanske en av årets mest intressanta. Liberalerna och andra partier som inte var beredda att stödja regeringsunderlaget har nu skrivit ihop sig i en ohelig reservation. Den innehåller inte särskilt många förslag eller substans när det gäller vad man egentligen vill.

Jag tror inte att någon här behöver oro sig över att det är något skifte i Moderaternas syn på Kuba och kommunismen. För att parafrasera en tidigare statsminister: Kom inte och tala om för oss moderater vad Kubakommunismen innebär! Vi har sett den, vi har vuxit upp med den, vi hatar den, och vi vill göra någonting åt den.

Anf. 72 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru ålderspresident! Det låter återigen som om vi bara har att ta ställning för ett ja eller nej. Det som förvånade mig var att vi inte kunde samlas i utrikesutskottet i år, så som vi kunde göra tidigare, för att låta avtalet vila och för att med den vilandeförklaringen sätta press på både regeringen och EU-kommissionen att försöka få något att hända i rätt riktning på Kuba efter det att den kubanska konstitutionen hade blivit verklighet. Det är ju det nya. Vi började förhandla när läget förändrades i positiv riktning, och vi hoppades.

Men precis som vi har fått se i andra sammanhang har vi också sett att utvecklingen går i fel riktning. Det är där vi tycker att det finns skäl att slå bakut.

Fru ålderspresident! När jag läser detta avtal och konstitutionen förstår jag egentligen inte hur man kan rösta ja och säga att detta är grunden för att förändra det kubanska systemet. I detta avtal erkänns ju det kubanska systemet – det respekteras – och den kubanska konstitutionen. Parterna ska komma överens om en dagordning för varje dialogmöte som ska avspegla deras respektive intressen och på ett välavvägt sätt ta upp medborgerliga och politiska rättigheter samt ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Där har vi grunderna. Dessutom står det tydligt i artikel 12 att avtal som inte överensstämmer med den konstitution som antagits inte är gällande.

Fru ålderspresident! Därför vill jag fråga: Hur kommer det sig att Moderaterna nu vill släppa fram detta avtal?

Anf. 73 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru ålderspresident! Jag tycker att Kerstin Lundgren och Centerpartiet landar i ett försök till en konstruktiv ansats i detta. Sedan landar vi – Mo-

deraterna och Centerpartiet – i lite olika metoder och olika förhållnings-sätt.

Jag kan ha respekt för att en metod kan vara att lägga detta åt sidan i några år. Men vad händer då? Det är på det sättet att 25 av EU:s nuvarande 28 länder har ratificerat detta avtal. Det är tre länder som inte har gjort det, och det är Sverige, Litauen och Holland. Så länge någon inte säger nej löper detta avtal på, det vill säga att om vi lägger detta åt sidan kommer ingenting att hända. Det kommer inte att vara någon som helst signal till Havanna. Det kommer inte ens att vara en röksignal från en slocknad Kubacigarr. Det ändrar ingenting.

Det är där som vi menar att vi vill ställa extra krav på Sveriges accep-tans av detta. Vi vill ha hållpunkter, vi vill ha avstämningar och vi vill i en framtid kunna säga: Nu är det dags för EU att kliva ur detta eftersom det inte fungerar.

Personligen tror jag att det är 5–10 procents sannolikhet att detta kom-mer att förändra villkoren på Kuba. Men det vore ett historiskt fel att säga nej till möjligheten till dessa 5–10 procent.

Anf. 74 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru ålderspresident! Detta avtal är möjligt att säga upp från endera par-ten med sex månaders uppsägningstid.

Jag hör att Moderaterna verkar resonera som att om inte något har hänt om fem år vill de att detta ska omprövas. Men då har avtalet trätt i kraft. Då är det mycket svårare. Då krävs det enighet för att säga upp avtalet och få denna sexmånadersperiod att börja verka.

Än så länge har avtalet inte trätt i kraft. Vi har fem års erfarenhet sedan förhandlingarna inleddes, och utvecklingen har gått i fel riktning. Av detta skäl tycker vi inte att det finns anledning att nu släppa fram, säga ja till och ratificera avtalet. Så länge avtalet inte är undertecknat av EU fortsätter nämligen dialogen och samtalen. Men det finns ändå en liten signal som ringer: Utan resultat som går i demokratisk, rättsstatlig MR-riktning får vi inte avtalet att träda i kraft.

Det vore väl bättre att ha denna ingång om man vill förändra än att rösta ja i dag till avtalet?

Det är verkligen inte så att ett särskilt yttrande i denna del förändrar något. Jag tror att det är nästan lika liten chans att tro att hela EU skulle bestämma sig för att säga upp avtalet om fem år om Kuba inte har gått i rätt riktning. Det är faktiskt på det sättet att vi med detta avtal accepterar den konstitution som oåterkalleligt ger kommunistpartiet överhöghet på Kuba.

Anf. 75 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Fru ålderspresident! Hur förändrar man en diktatur? Hur förändrade omvärlden Sovjetunionens och östblockets fall? Den mest gigantiska och världsdominerande diktaturmakt som någonsin har funnits föll av sig själv. Burma var också en diktatur som någonstans ruttnade sönder inifrån. Det finns tyvärr inget recept på hur man knäcker en diktatur. En del tror att man gör det med vapen, en del tror att man gör det med gerillor, en del tror att man gör det med handelsbojkotter och en del tror att man gör det med någon form av dialog. Det finns inget standardknep. Vi föredrar att vara pragmatiska och testa detta avtal men samtidigt också ställa krav.

Prot. 2019/20:35
20 november

-----
*Avtal om politisk
dialog och samarbete
mellan Europeiska
unionen och dess
medlemsstater, å ena
sidan, och Republiken
Kuba, å andra sidan*

Moderaterna har i riksdagen varit drivande för att det måste finnas en ambitiös kontroll för uppföljning av detta avtal. Vi har inget till övers för totalitära kommunistregimer, och vi kommer aldrig att ha det. Men vi har inte heller trott på isolering som metod. Vill man isolera är man också svaret skyldig att tala om vad man vill göra i stället.

Vi vill ge avtalet en chans, och senast fem år efter att det har trätt i full kraft ska en avstämning och en utvärdering göras. Om inte ordentliga framsteg och förbättringar gjorts ska Sverige driva att avtalet sägs upp från EU:s sida. Det kan ske med sex månaders intervall – absolut.

Nu är det faktiskt upp till Kuba att visa att man är seriös i fråga om detta. Det är inte upp till Moderaterna, det är inte upp till Centerpartiet utan det är upp till Kubas regim att visa detta. Detta är ett ansvar som vi har i dag.

Kommunism är någonting som världen mår mycket dåligt av, och kommunism är någonting som Kubas befolkning alldeles för länge har mått alldeles för illa av.

Anf. 76 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru ålderspresident! Tonläget inför och under dagens debatt om EU:s avtal om politisk dialog med Kuba har varit mycket högt. Inget land väcker så starka känslor i den svenska borgerligheten som Kuba. Troligtvis är det på grund av landets långvariga motstånd att inordna sig i det kapitalistiska systemet.

Samtidigt är Kuba långt ifrån något mönsterland. Utvecklingen på Kuba är inte entydig. Stora sociala framsteg har uppnåtts samtidigt som brotten mot de mänskliga rättigheterna är mycket omfattande. Den negativa effekten och betydelsen av USA:s blockad mot Kuba kan inte överskattas.

I dag syns tecken på reformer när det kommer till den ekonomiska politiken. Men få signaler, om ens någon, kommer om grundläggande förändringar av landets politiska system.

USA har i praktiken haft nästan samma politik mot Kuba i 60 år – blockad, blockad och blockad – utan att demokratiseringen på Kuba har tagit fart. Under några få år mjukade Obama upp relationerna mellan USA och Kuba, och den ekonomiska utvecklingen började ta fart. Barack Obamas historiska besök på Kuba 2016 utgjorde en milstolpe i de förbättrade relationerna. Strax efteråt öppnades ett antal reguljära flyglinjer mellan USA och Kuba för första gången på 55 år. Men snart vände utvecklingen tillbaka med Donald Trump i Vita huset.

EU ska inte i sin Kubapolitik följa USA i spåren. I stället ska vi använda dialog och samtal som en av våra vägar för att trycka på den kubanska regimen för demokratisering. Isolering har inte fungerat och kommer inte att fungera. Därför säger vi ja till EU:s avtal om politisk dialog med Kuba.

Framför allt är det bara mot Kuba som borgerligheten vill använda denna isoleringstaktik. Det finns kraftfull kritik mot kommunistpartiet som styr enpartistaten Kina. Men näringslivstoppar och andra borgare skulle aldrig gå med på att isolera världens näst största ekonomi på samma sätt som man vill isolera Kuba. Money talks, och i Kina kan man tjäna pengar även om det innebär att mänskliga rättigheter kränks.

Kuba uppfyller inte de nödvändiga krav som måste ställas på en demokrati, och brotten mot de mänskliga rättigheterna fortsätter. Yttrande-,

press- och mötesfrihet är kraftigt begränsade, och det saknas möjligheter att bilda och organisera sig i fria, oberoende fackförbund. Vänsterpartiet önskar se en demokratisering och en ökad respekt för mänskliga rättigheter på Kuba. En sådan process måste formos av det kubanska folket. Sverige bör därför stärka stödet till det civila samhället på Kuba och verka för en demokratisering av landet.

Den svenska borgerligheten har ett blint öga när det gäller Kubas sociala framsteg. Vi ser att Kuba i flera hänseenden lever upp till de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som ryms i FN:s konvention om mänskliga rättigheter. Kuba bedriver ett omfattande socialt solidaritetsarbete i många latinamerikanska länder, vilket uppskattas av de mest utsatta på kontinenten. Även när det gäller hållbar utveckling utmärker sig Kuba positivt. Att Kuba har gjort några sociala framsteg ursäktar dock inte på något sätt bristerna i medborgerliga rättigheter.

USA:s blockad är en starkt hämmande faktor för en utveckling mot demokrati, och omvärlden bör därför agera för att den hävs. Den påverkar dessutom miljoner kubaners möjlighet att få tillgång till medicin och medicinsk teknik och är därmed avgörande för deras hälsa. Till detta kan fogas att olika FN-program vid åtskilliga tillfällen har drabbats av indragna leveranser av vaccin, sprutor och annan medicinsk utrustning för att de skulle användas på just Kuba.

Vänsterpartiet delar FN:s generalförsamlings kritik mot USA:s blockad mot Kuba. Det är helt oacceptabelt att en regering beslutar om sanktioner som så uppenbart straffar och drabbar ett helt folk. Det är inget annat än kollektiv bestraffning. Sverige ska tydligt fördöma USA:s ekonomiska blockad mot Kuba och kräva att den omgående upphävs.

Med detta, fru ålderspresident, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och särskilt notera Vänsterpartiets särskilda yttrande.

Anf. 77 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru ålderspresident! I Håkan Svennelings värld är USA roten till allt ont.

I sitt särskilda yttrande skriver han att den negativa betydelsen av USA:s blockad mot Kuba inte kan överskattas. Vidare skriver han att blockaden hämmar en utveckling mot demokrati. Håkan Svenneling nämner inte diktaturen. Han nämner inte avsaknaden av fria val, och han nämner inte förtrycket och de politiska fångarna. Kubas kommunistregim är enligt Håkan Svenneling ett offer för omständigheterna.

Vänsterpartister tycker inte om att bli påmind om sitt kommunistiska förflutna. Det brukar bemötas med fnysningar och överslätande leenden, som om det skulle sakna relevans. Det gör det dock inte. Författaren Magnus Utvik skrev nyligen, apropå Berlinmurens fall för 30 år sedan, att kommunismens idé fortfarande är levande för Vänsterpartiet. I partiprogrammet kan man läsa om kapitalismens avskaffande och ett klasslöst samhälle – den kommunistiska idéns mål. Lägg därtill, Håkan Svenneling, att det finns partiföreträdare i din egen riksdagsgrupp som har beskrivit sig som kommunister.

Fru ålderspresident! Vänsterpartiet strök ordet ”kommunisterna” från sitt partinamn 1990, men banden till de socialistiska och kommunistiska systemen finns kvar. Samarbetet med Europas kommunistpartier i Europaparlamentet visar det, och förringandet av det kommunistiska vanstyret på

Kuba visar det. Det är ett svek mot diktaturens offer. Det är sorgligt, och det är bedrövligt.

Anf. 78 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru ålderspresident! Jag har inga problem att kalla Kuba en enpartistat och en diktatur, för det är vad det är. Jag lyfte i mitt anförande fram de brott mot mänskliga rättigheter som regimen i Kuba begår varje dag – och har begått under lång tid.

Det intressanta med den här debatten är att det inte var förrän vid repliksiftet mellan Hans Rothenberg och Fredrik Malm som vi började tala om USA:s blockad och vilka effekter den har. Lars Adaktusson nämnde den inte med ett ord, trots att den har pågått i 60 år. Det säger väldigt mycket om den svenska debatten om Kuba: Man ser inte USA:s roll i vad som sker, och man vill inte se det. Man vill nämligen gilla USA:s politik.

Vänsterpartiets arv är tufft, och det är många gånger jag inte är stolt över det. Själv besökte jag i september massgravarna utanför Petrozavodsk, där Stalin dödade tiotusentals människor. Det gjorde otroligt starka intryck på mig. Men när det gäller vårt arv i förhållande till Kuba valde vi på vår kongress 2008 att anta en ny Kubapolitik. Vi valde att vara tydliga utifrån tre punkter. Det handlar om tydlig MR-kritik gällande de brott mot mänskliga rättigheter som sker, och det handlar om att tydligt kritisera USA:s blockad och vad den ger. Samtidigt handlar det om att se det som borgerligheten i Sverige och på många andra ställen inte ser, nämligen de sociala framsteg som faktiskt sker på Kuba och hur Kuba många gånger lyfter klimatfrågan bättre än vad västerländska länder gör.

Lars Adaktusson försöker få det till att det finns band till kommunismen kvar i Vänsterpartiet. Jag skulle kunna rekommendera honom att titta på Kinas ambassads hemsida och de fördömanden som det kinesiska kommunistpartiet gör av mig som person. Det finns inga sådana band kvar, Lars Adaktusson; du kan släppa den talepunkten.

För mig är det viktigt att inse att förändring kan ske. Det är väl just det Berlinmuren står för: Helt plötsligt sker förändringar – kanske till och med på Kuba.

Anf. 79 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru ålderspresident! Det finns inga band kvar, säger Håkan Svenneling.

”Jag är kommunist”, säger Ali Esbati i Aftonbladet, 11 år efter att partiet bytte namn.

”Jag är kommunist för jag tycker att vi har en stolt historia”, säger Ida Gabrielsson, 15 år efter att partiet bytt namn.

Vänsterpartiet har inte gjort upp med sin historia, och det märks – inte minst i vurmen för kommunistdiktaturen på Kuba.

Anf. 80 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru ålderspresident! Jag har väldigt svårt att se på vilket sätt vi har vurmat för den kubanska regimen.

Jag känner det otroligt hårt i mitt hjärta när Fredrik Malm beskriver den tortyr som kubanska människorättsaktivister utsätts för. Det beror på att oavsett var, med vilka motiv och av vem som brott mot mänskliga rätt-

igheter begås tänker jag stå upp och säga att det är fel. Det gör att jag inte känner någon vurm över huvud taget för Kuba.

Det som oroar mig är dock de dubbla måttstockar som den svenska borgerligheten har när det kommer till utrikespolitik. Det oroar mig hur man med precision alltid är kritisk och vill isolera Kuba som den ö det är – låtsas som om den inte fanns och gömma den i Bermudatriangeln – men samtidigt lyfter fram andra länder som begår brott mot mänskliga rättigheter och skapa avtal med dem. Ett sådant land är till exempel Israel, som EU har ett associationsavtal med för att underlätta frihandel. Det har man trots omfattande och dagliga brott mot mänskliga rättigheter.

Det är dessa måttstockar hos den svenska borgerligheten som jag faktiskt inte förstår. Jag förstår inte hur man kan tycka att det är okej i Israel och okej i Marocko, hur man kan ha vapenexport till Saudiarabien och hur man kan låta bli att kalla det som händer i Bolivia en statskupp – men *Kuba* ska man vara på jakt efter. Det är väl det som gör att många i Vänstern känner att vårt arv kanske är tungt men att vi åtminstone ser brotten. Vi hoppas att dialog och samtal faktiskt kan innebära en demokratisering.

Anf. 81 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr ålderspresident! Det är positivt att Håkan Svenneling ändå är tydlig med att han betraktar Kuba som en enpartistat och en diktatur. Så har det inte alltid varit i Vänsterpartiet, som vi vet.

Faktum är också att det fortfarande inte riktigt är så. Det finns i Sverige en hejarklack för enpartistaten på Kuba. Den kallas Svensk-Kubanska Föreningen, och i den finns det en del personer som är aktiva – och som även har ordförandeposter lokalt – som har kandiderat för Vänsterpartiet och på olika sätt är aktiva i partiet. De håller för övrigt väldigt ofta möten i ABF-huset i Jönköping. ABF är ju en del av socialdemokratin, så det finns en del att göra för arbetarrörelsen i Sverige när det handlar om att hålla en rågång gentemot diktaturen på Kuba.

Bortsett från den kritik som förts fram mot Kubas demokratiska tillkortakommanden och brister håller sig Svenneling fast vid någonting; han måste ju i slutändan någonstans visa att Kuba ändå är okej. Då kommer vi till detta med sociala framsteg.

Faktum är att Kuba var ett av de rikaste länderna i Latinamerika innan Fidel Castro och hans bror startade sin väpnade resning. I dag är Kuba ett av de fattigaste länderna. Man jämför sig i dag i huvudsak med mycket fattiga länder, medan man på den tiden var ungefär i paritet med de rikaste latinamerikanska länderna.

En rad sociala indikatorer pekar på att Kuba nu presterar ungefär lika bra eller dåligt som en rad andra länder i Latinamerika. Skillnaden är att dessa andra länder inte behöver dras med en skäggig diktator i militäruniform vid makten, utan de har en fri press, yttrandefrihet och demokrati. Så varför lyfta fram detta sociala på Kuba som ett sådant föredöme?

Anf. 82 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag börjar med Svensk-Kubanska Föreningen.

Jag tror att det är viktigt att komma ihåg, Fredrik, att vi har föreningsfrihet och åsiktsfrihet i Sverige, till skillnad från på Kuba. Man får faktiskt vara medlem i en förening så länge man inte aktivt motverkar Vänsterpartiets åsikter.

Prot. 2019/20:35
20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

Det är helt okej att någon som tycker att Kuba är jättebra väcker en motion till Vänsterpartiets kongress. Vänsterpartiets kongress, som bestämmer partiets politik och som bestämmer vilket budskap jag ska framföra, sa dock 2008 att det finns tre saker med Kuba som är viktiga att nämna.

Den ena är att Kuba begår brott mot mänskliga rättigheter.

Den andra är USA:s blockad, vars betydelse för och effekt på Kubas ekonomi inte ska underskattas. Vi kommer att återkomma till detta.

Den tredje saken är sociala framsteg, som vi också ska komma tillbaka till.

Det är helt okej. Efter denna debatt kommer min mejlkorg att bli full av mejl från vänsterpartister som är arga på mig för att jag uttrycker dessa saker om Kuba.

Kuba har en dålig ekonomi, bland annat på grund av USA:s blockad, som vi ser. Det är ju inte så oväntat – om Norge, Finland, Tyskland och Danmark skulle inleda en blockad mot Sverige och hålla fast vid den i 60 år är det klart som sjutton att det skulle påverka vår ekonomi.

Men i Kubas fall har det inte inneburit en demokratisering. Det är därför vi är ett antal partier som tycker att det är viktigt att föra dialog och diskussion om demokrati, men det tycker inte du, Fredrik.

Läskunnigheten är hög på Kuba; det har vi varit inne på tidigare. Sjukvården är gratis och tillgänglig för alla. Det som jag tycker att Kuba gör bra i sin latinamerikanska omvärld är att man utbildar doktorer i större utsträckning än många latinamerikanska länder och att man ser till att hjälpa andra länder att få bra tillgång till sjukvård.

Men till exempel Bolsonaro i Brasilien har utvisat alla kubanska läkare. Vilka drabbas av det? Inte Bolsonaro själv, utan det är givetvis Brasiliens fattigaste.

Anf. 83 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr ålderspresident! Det är mycket riktigt att läskunnigheten på Kuba är hög. Frågan är vad de kubanska invånarna har möjlighet att läsa.

Det finns tre tillåtna dagstidningar på Kuba.

Den första är Granma – det är kommunistpartiets tidning. Den ser ut som tidningen Proletären i Sverige; den är röd och svart. Den kommer ut varje dag.

Den andra dagstidningen är Juventud Rebelde. Det är kommunistpartiets ungdomsförbunds tidning.

Den tredje är en tidning som heter Trabajadores. Det är kommunistpartiets fackförbunds tidning.

Det är dessa tre man kan läsa. Det räcker att läsa en av dem, så att säga, för det står samma sak i alla tre.

Granma, som grundades 1965, har aldrig under hela sin existens ställt en enda kritisk fråga till en kubansk makthavare, av det enkla skälet att det är kommunistpartiets egen tidning.

Det är just tidningen Granma som varje år presenterar de sociala indikatorer som Kuba skyfflar in i det internationella systemet och sedan sprider till Håkan Svenneling och hans partivänner och till andra så kallade progressiva vänsterrörelser i världen för att visa att Kuba är ett land som gör stora sociala framsteg. Detta blir regimen förstuds glad för att Håkan

Svenneling upprepar i sitt särskilda yttrande i det betänkande vi nu diskuterar.

Men sanningen är ju att det inte går att lita på denna statistik, av det enkla skälet att den är helt omöjlig att kontrollera då det saknas yttrandefrihet på Kuba. Ingen kubansk makthavare behöver sitta i en Agendastudio eller i en CNN-studio och få svåra frågor om denna statistik.

Jag vet inte om Håkan Svenneling blint skulle lita på en statistik som kommer från till exempel mig om den inte gick att kontrollera. Så frågan blir varför Vänsterpartiet år efter år upprepar detta mantra om de sociala framstegen på Kuba när det är helt omöjligt att kontrollera den kubanska statistiken.

Anf. 84 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr ålderspresident! Precis som Fredrik konstaterade jag i mitt anförande att det inte råder pressfrihet på Kuba. Det är såklart en extremt stor inskränkning av mänskliga rättigheter att man inte kan läsa vad man själv vill.

Det är självklart så att det säkert finns ett intresse från den kubanska regimen att föra en statistik som är gynnsam för regimen. Även i demokratiska länder kan vi se att de som styr försöker att anpassa en statistik som passar.

Men man kan inte komma ifrån det faktum att FN får sina transporter av medicin och medicinsk utrustning till Kuba blockerade på grund av USA:s blockad, eftersom de företag som skulle hjälpa FN att ta dit medicinen och utrustningen också blir blockerade i sex månader från att verka med sina fartyg i USA. Det är ett faktum, och det är ändå så att statistiken säger att man får sämre sjukvård om man blir utsatt för en blockad.

Jag tycker också att det är ganska förmätet av Fredrik Malm att racka ned på läskunnighet. Vi befinner oss i ett land med 100 procent läskunnighet. Vi har fått möjlighet att ha fria rättigheter, att yttra oss och att tycka. Utan att ha varit på Kuba tror jag att väldigt många kubaner ändå uppskattar att de kan läsa vad som står på ett papper. Sedan är det klart att man skulle vilja att detta papper var fritt skrivet av en fritt tänkande människa. Det är ju någonting som vi vill uppnå genom att ha ett politiskt avtal.

Det som förvånar mig i hela denna debatt, herr ålderspresident, är att man för isolationspolitiken bara gentemot Kuba och att man inte från Fredrik Malms sida kan se andra länder som man skulle vilja isolera som en ö eller glömma bort och säga att detta är den bästa taktiken för politisk utveckling.

Jag tror att möjligheterna för en positiv politisk utveckling på Kuba är små. Det har vi ju sett – det har gått 60 år, och vi har inte kommit särskilt mycket längre framåt. Men vi måste försöka; det är vårt ansvar som medborgare i Sverige och i världen för alla kubaners framtida frihet.

Anf. 85 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! I detta ärende har vi landat i lite oortodoxa konstellationer. Jag tycker att det är viktigt att vi klargör var skiljelinjen går, även om vi – den här gången – råkar hamna på samma planhalva.

Jag förklarade Moderaternas hållning. Vi vill vara toleranta, och vi vill ge detta en möjlighet. Vi tror inte på isolering. Men vi vill också vara med och bidra och ge möjlighet till det som har varit västvärldens lycka – en

Prot. 2019/20:35
20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

demokratisk hållning byggd på liberala värderingar, med frihandel – för att också kunna öppna upp Kuba på sikt.

Vi kan konstatera att Vänsterpartiet också ställer upp på detta avtal och att man, precis som vi moderater, har lämnat ett särskilt yttrande. Det är där någonstans vi märker skillnaden våra partier emellan.

I Vänsterpartiets särskilda yttrande nämns Kuba tolv gånger på en A4-sida, men med klassisk retorik nämns USA sex gånger.

Jag tycker att det är lite tråkigt att det när vi talar om världens mest symboliska kvarvarande kommunistregim – Nordkorea må vara den absolut mest obehagliga, men Kuba är den symboliskt viktigaste kommunistregimen – är så viktigt för Vänsterpartiet att ta upp den negativa betydelsen av USA:s blockad.

Håkan Svenneling talar om att ”den ekonomiska blockad som hållits vid liv av USA i decennier ursäktas med hänvisning till brott mot mänskliga rättigheter” och att Vänsterpartiet håller med om FN:s kritik mot USA:s blockad. Håkan Svenneling anser också att ”USA:s ekonomiska blockad mot Kuba tydligt bör fördömas och att USA omgående bör upphäva densamma”.

Varför denna fixering vid USA? Varför är det så svårt att säga att den kubanska kommunistregimen ensam har ansvaret för Kubas förtryck?

Anf. 86 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr ålderspresident! Den enkla förklaringen är att det inte är Kubas enskilda ansvar. Genom en 60 år lång blockad av sin närmaste granne, ett betydligt mindre land, bär USA självklart ett stort ansvar för allt mänskligt lidande på Kuba. Genom sin blockad stoppar man allt möjligt som skulle kunna vara av godo för Kubas befolkning. Man bestraffar kollektivt ett helt folk för att man inte gillar deras ledare. Det tycker jag att vi ska säga ifrån mot. Det är också den politiska skillnaden mellan Vänsterpartiet och Moderaterna.

Jag uppskattar att du begärde replik, Hans Rothenberg. Det är bra att vi tydliggör de här skillnaderna. Det är också bra att vi har skrivit var sitt särskilt yttrande där vi tydliggör våra skillnader. Jag håller faktiskt med om mycket av det som står i Moderaternas särskilda yttrande, just för att ni är tydliga med de krav på demokratisering som behöver ställas på Kubas politiska ledning.

Jag tycker också att jag tog upp att USA kan spela en positiv roll, när jag tog upp Obama. Det var ett väldigt litet fönster under en liten period av den 60 år långa blockaden när Obama försökte lätta upp och förändra det. Sedan fick vi tyvärr Donald Trump i Vita huset. Och när det gäller vartenda land vi diskuterar i utrikesutskottet pratar vi om USA:s påverkan. Oavsett om det handlar om Mellanöstern, Latinamerika eller EU pratar vi om USA:s roll. Att inte prata om USA:s roll när vi pratar om Kuba är som att inte prata om något som påverkar jättemycket och som faktiskt finns där. Därför tycker jag att det är helt naturligt och att fler borde prata om USA:s roll när det handlar om Kuba.

Jag tycker ändå att det var lite imponerande att USA:s roll kom upp i ditt replikskifte med Fredrik Malm och att ni erkände att USA finns med. Innan dess var USA helt osynligt i den här debatten.

Anf. 87 TJÄNSTGÖRANDE ÅLDERSPRESIDENTEN:

Jag vill erinra ledamöten om att samtalet sker via talmannen eller som nu ålderspresidenten. Vi duar inte varandra.

Anf. 88 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Det stämmer; det är bra att Sverige har erkänt USA:s roll.

Jag tycker att det i en debatt som handlar om Kuba är viktigt att också betona Kubas ansvar för Kuba och Kubas regims ansvar för de missförhållanden som den egna befolkningen har levt under och som har tillåtits pågå i decennier.

Det är på sin plats att fråga Vänsterpartiets representant: Menar Vänsterpartiet på allvar att det är USA:s fel och att USA under 60 år har hindrat Kuba från att utvecklas i en demokratisk riktning? Är det på grund av USA som Fidel Castro och senare hans bror Raúl i decennier har förtryckt sitt eget folk? Är det på grund av USA som Fidel Castro och hans bror genom åren har satt tiotusentals uppemot hundratusentals oppositionella kubaner i fängelse?

När vi talar om EU:s avtal med Kuba bör vi fokusera på vad EU kan göra. Men vi ska också fokusera på vad Kuba i anständighetens namn kan och bör göra för Kuba, trots att det finns andra länder som använder icke fungerande blockader och andra icke fungerande aktiviteter i Kubas när-område.

Jag vill ställa en rak fråga. Hade kommunistregimen på Kuba varit historia om USA inte hade blandat sig i med hjälp av blockader?

Anf. 89 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag tycker att riksdagsledamöten Rothenberg blandar ihop Kuba och Kubas folk. Den kritik som ska framföras och det ansvar som ska läggas på Kuba ska läggas på Kubas regim, inte på Kubas folk. Kubas folk har nämligen inte fått rösta, eller när man röstar går 98 procent av rösterna till Castro. Alla vi som befinner oss i en riktig demokrati förstår att det inte är fria och rättvisa val.

Det gör att jag tycker att USA:s blockad måste nämnas utifrån att den drabbar alla. Kanske drabbar den till och med folket mer än den politiska ledningen i Havanna. Det gör att jag tycker att det är viktigt att se USA:s roll, och det är därför vi har lagt fram det särskilda yttrandet där vi tydliggör vad USA:s 60 år långa blockad har inneburit för den lilla önationen Kuba och dess folk.

Herr ålderspresident! Hans Rothenberg ställde en retorisk fråga till mig som är svårt att gissa svaret på: Om USA:s blockad skulle upphävas, skulle det innebära en demokratisering på Kuba? Jag tycker att det man kunde se under Obamas tid i fråga om förbättrade relationer var steg i rätt riktning.

Jag hoppas att Donald Trump lämnar Vita huset och att det blir en demokratisk president som för en helt annan utrikespolitik så att EU och USA kan samverka för att skapa en demokratisering på Kuba. Det är min bästa förhoppning. Jag känner stor tillförsikt genom att både jag och Hans Rothenberg röstar ja till avtalet i dag. Och om USA:s befolkning väljer en annan ledare kan det kanske få en effekt på utvecklingen på Kuba.

Det som dock oroar mig är risken för en så kallad Kinautveckling, där vi från EU:s sida bara sätter handel och ekonomiska intressen i första rum-

Prot. 2019/20:35

20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

met och inte ser behovet av förändringar när det gäller mänskliga rättigheter. Det har vi sett i Kina under lång tid. Nu har Moderaterna här i Sverige på ett föredömligt sätt vridit tillbaka klockan och sagt att mänskliga rättigheter måste stå i första rummet. Det hoppas jag att vi kan vara enade om också framöver.

Anf. 90 JANINE ALM ERICSON (MP):

Herr ålderspresident! Jag är näst sista talare, och det mesta har sagts i fråga om EU:s avtal med Kuba om politisk dialog och samarbete. Men jag vill slå fast några saker.

Detta är ett avtal som är ett ramverk för förbindelserna mellan EU och Kuba. Syftet är att konsolidera redan existerande relationer samt att skapa ett instrument som underlättar för EU att stödja reformprocesser i landet och att främja europeiska värderingar och intressen. Avtalet innebär att EU:s relationer med Kuba förs in under en samlad ram. Inom denna ram har EU också kunnat etablera en årlig dialog med Kuba om de mänskliga rättigheterna tillsammans med andra politiska dialoger.

Avtalet ger alltså möjlighet till samarbete och dialog på en rad olika områden vad gäller demokrati, mänskliga rättigheter, god samhällsstyrning, utvecklingssamarbete, jämställdhet och handel. I avtalet betonar parterna särskilt vikten av att respektera de mänskliga rättigheterna, de grundläggande friheterna, de demokratiska principerna och rättsstatsprincipen samt att de ska samarbeta och följa internationella regler i fråga om nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen.

Avtalet stärker EU:s och Sveriges möjligheter att främja en demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter på Kuba. I propositionen framhåller också regeringen att Sverige kommer att fortsätta verka för att dessa värden värnas i genomförandet av avtalet och att civilsamhällets deltagande i genomförandet ska säkerställas.

Från vissa partier låter det som att regeringen och de partier som står bakom propositionen inte skulle se de problem som finns på Kuba. Det stämmer inte alls. När det gäller situationen på Kuba är det ingen här som har ifrågasatt att det är en enpartistat utan fria och demokratiska val och att de medborgerliga och politiska rättigheterna är fortsatt kringskurna. Oliktänkande utsätts för godtyckliga frihetsberövanden och trakasserier av polis och säkerhetstjänst. Aktivister hindras från att resa. Det finns politiska fångar. Det finns betydande hinder i fråga om mänskliga rättigheter när det gäller yttrandefrihet och organisering av civilsamhället och många fler inskränkningar som andra här har tagit upp tidigare. Om allt detta finns inget annat att säga än kritik.

Sverige har haft relationer med Kuba under mycket lång tid, och vi har ett långtgående engagemang. Regeringen lyfter tydligt fram att demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer måste vara centrala i Sveriges och EU:s relationer med Kuba, även när avtalet är färdigförhandlat och har ratificerats.

I den fortsatta processen är det därför ytterst angeläget att Kuba visar ökad respekt för de mänskliga rättigheterna och att representanter från civilsamhällesorganisationer blir delaktiga. Utan detta avtal finns inga formella förutsättningar för EU att vara drivande i Kubas demokratiska utveckling. Alternativet till detta avtal är inget avtal alls, och att isolera Kuba drabbar lokalbefolkningen på ett än värre sätt. Det må vara så att det inte

är tillräckligt och att man hade kunnat vara tydligare, men detta är vad vi har.

Skillnaden i dag står inte mellan hur vi ser på Kuba och de övergrepp på demokrati och mänskliga rättigheter som sker, utan vad som är den bästa strategin för förändring: att fortsätta isolera som man har prövat i decennier eller att pröva något nytt genom ökad politisk dialog.

Jag tror på det senare. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 91 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr ålderspresident! Miljöpartiet är ett frihetligt parti. Det har sina rötter i en rörelse som egentligen alltid har vänt sig emot hierarkier, inte minst statsocialism och det slags projekt som har entusiasmerat andra delar av vänstern. Man skulle kort och gott kunna säga att Miljöpartiet inte gillar polisstater.

Då är frågan varför detta avtal är så viktigt för Miljöpartiet. Under de senaste åren har ju Europeiska unionen förhandlat fram en rad olika avtal. Till alla dem har Miljöpartiet sagt nej. Miljöpartiet motarbetade Europeiska unionens handelsavtal med Kanada av alla länder. Man motarbetade Europeiska unionens omfattande ekonomiska partnerskap med Japan, som för övrigt är världens tredje största ekonomi. Miljöpartiet sa också nej till Europeiska unionens handelsavtal med Sydkorea. Man har varit emot TTIP och en rad andra ekonomiska samarbeten med demokratier.

Frågan är därför varför det är så viktigt för Miljöpartiet att sluta avtal med en kommunistisk polisstat samtidigt som man säger nej till ett frihandelsavtal med Kanada.

Anf. 92 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr ålderspresident! Fredrik Malm hänvisar till handelsavtal som Miljöpartiet tidigare har varit kritiska till. Det har vi varit utifrån miljö- och klimataspekter. Vi har sett att det inte har funnits tillräckligt tydliga skrivningar om att kunna värna bland annat det. Det har varit vår största invändning i dessa delar.

Precis som Fredrik Malm påpekar har vi också sett att det inte har handlat om avtal med stater där människor far otroligt illa och där man behöver se ett byte av regim för att situationen ska förbättras. Detta är vad det här avtalet handlar om. Det handlar inte om handelsutbytet i sig, utan om att kunna starta en dialog för att kunna bryta den utveckling som funnits på Kuba och som inte blir bättre. Vi har under decennier prövat en gammal politik och en gammal väg, men det har inte fungerat. Nu vill vi pröva något nytt.

Jag vill fråga Fredrik Malm vad Liberalerna har som alternativ. Vilka förändringar vill Liberalerna se gentemot Kuba för att det ska bli förbättringar för det kubanska folket?

Anf. 93 FREDRIK MALM (L) replik:

Herr ålderspresident! I den bästa av världar är samarbetsavtalet med den kubanska regimen ett avtal som bidrar till demokrati på Kuba. Men så förhåller det sig inte. Detta är inte sant.

Prot. 2019/20:35

20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

Det fanns en så kallad common position, en europeisk hållning, från 90-talet som var betydligt tydligare. I den krävdes demokratiska reformer på Kuba innan man skulle öppna upp för investeringar i hotellkedjor och annat.

Orsaken till att detta avtal har kommit till stånd är det motsatta till det som Janine Alm Ericson hävdar. Man vill tona ned kraven på demokrati för att i stället få tillträde till den kubanska marknaden.

När det gäller miljöaspekter måste man fundera på vilket sätt planekonomi är bra för miljön. I alla länder där man tillämpat planekonomi har det visat sig att man hushållat mycket ineffektivt med naturens resurser. Sovjetunionen är väl det tydligaste exemplet på detta.

Att på något sätt tro att Kuba skulle vara bättre på miljöhänsyn än vad Kanada skulle vara är mycket märkligt. I Kanada har man en omfattande intern debatt om hur man ska förhålla sig till sina naturresurser. Om Kuba skulle ha naturresurser annat än socker, såsom olja i Venezuela som är ett till Kuba närstående land, skulle det inte finnas någon fri debatt, någon miljörörelse eller miljöhänsyn över huvud taget. De korrupta maktthavarna skulle vräka sig över dessa naturresurser.

Frågan kvarstår. Det blir en lite märklig signal att Miljöpartiet med sin långa historia av att verka för frihet för individen och annat tycker att det är jätteviktigt att EU har ett samarbetsavtal med kommunistdiktaturen och polisstaten Kuba. Men man vill inte att EU ska ha ett avtal med Kanada, Sydkorea och Japan. För mig som liberal framstår det som en fullständig obegriplig hållning.

Anf. 94 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr ålderspresident! Det känns som att Fredrik Malm tolkar både mitt svar och denna proposition som fan tolkar Bibeln. Det här handlar om att vi behöver få till stånd en förändring och främja demokrati och mänskliga rättigheter. Det är vår utgångspunkt för detta avtal.

Jag noterar att Fredrik Malm inte svarade på frågan vad alternativet till fortsatt isolering är och om han tror att det sätt att agera som inte har fungerat de senaste decennierna skulle börja fungera nu.

Anf. 95 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr ålderspresident! Janine Alm Ericson nämnde att regeringen ska verka för att civilsamhället ska inkluderas i arbetet för att demokratisera Kuba och förbättra de mänskliga rättigheterna. Det känns som en väldigt dålig start när detta helt har ignorerats i avtalet. Man har inte släppt in demokratiaktivister, civilsamhället eller oppositionella krafter från Kuba. Det är en väldigt dålig start.

Det här visar att regeringen, som har ignorerat detta tydliga faktum, nu än en gång sviker dem som kanske allra mest behöver vårt stöd. Jag tänkte därför ställa samma fråga som jag ställde till Pyyri Niemi. Hur kan man som miljöpartist ignorera alla de människorätsaktivister och demokrati-kämpar som har varnat för detta avtal? De har tydligt deklarerat och vädjat till riksdagen om att säga nej till avtalet.

Anf. 96 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Markus Wiechel, för frågan! Jag håller helt med. Det är otroligt dåligt att civilsamhället inte har släppts in i dessa

frågor. Men det har de heller inte under de senaste decennierna. Den utveckling som vi har sett har inte bara skett nu, även om man kan diskutera om det har varit en försämring eller förbättring. Situationen på Kuba har oerhört lång tid varit förfärlig när det gäller demokrati, mänskliga rättigheter och civilsamhällets inkludering. Det är därför vi tycker att det är dags att byta strategi. Det är dags att samla sig, få en ram för arbetet och kunna tala med en tydligare röst gentemot Kuba. Jag tror att vi båda är överens om förhoppningen om att det ska vara en fungerande strategi och betydligt bättre än det vi har gjort hittills.

Anf. 97 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr ålderspresident! Det är ett faktum att säkerhetstjänsten har trappat upp sitt förtryck mot oppositionella på Kuba sedan arbetet med avtalet påbörjades. Vi vet också hur situationen på Kuba ser ut tack vare exilkubaner och människorättsaktivister, som har vittnat om den. Det är samma personer som nu vädjar till riksdagen att säga nej till avtalet. De vet hur situationen ser ut, och dem bör man lyssna på.

I min roll som riksdagsledamot är det dem jag lyssnar på. Jag önskar att så vore fallet även för Miljöpartiet, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Moderaterna. Men så är det tyvärr inte.

Anf. 98 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag ville verkligen inte relativisera att det ser ut att bli sämre. Det är väldigt oroväckande signaler som vi får. Det var inte min mening.

Det som är meningen är att vi vill se en förändrad strategi, en strategi som kan leda till förbättring. Jag skulle vilja fråga Markus Wiechel vad förslaget är, men han har ingen talartid kvar. Vi har inte i debatten som förts här hört något om någon annan strategi som skulle kunna leda framåt. Vi är beredda att vara konstruktiva men också sätta press. Det är det som vi hoppas på framöver med det här avtalet.

Anf. 99 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr ålderspresident! När jag hör Janine Alm Ericson från Miljöpartiet argumentera för det här avtalet utifrån att det ska förbättra mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstat undrar jag om hon har läst den nya konstitutionen. Har Janine Alm Ericson läst avtalet som vi nu ska ta ställning till? Om man läser avtalet ser man att det är på den här grunden som kommande avtal ska träffas. Det är ett avtal som bekräftar den kubanska tolkningen av mänskliga rättigheter – det har framgått i debatten hur den ser ut. Avtalet bekräftar den kubanska tolkningen av demokrati – ordet ”demokrati” finns till och med inskrivet i konstitutionen, men det är inte fråga om den ordning som vi ser framför oss när vi talar om demokrati. Avtalet bekräftar också den kubanska tolkningen av rättsstaten. På den grunden ska vi fortsätta att arbeta för att gå vidare med nya avtal. Det är precis det som det här avtalet syftar till: att lägga grunden för fortsatt arbete.

För min del skulle jag inte vilja ge detta klartecken, detta gröna ljus för att gå vidare utifrån den här grunden, utan jag skulle vilja se en förändring. Varför väljer Miljöpartiet att lägga detta till grund för den fortsatta diskussionen, i stället för att sätta press på både den nuvarande regeringen

-----
Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

och EU-kommissionen att kräva en förändring i riktning mot den demokratisyn och MR-syn som vi trodde var universell?

Anf. 100 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tänker inte säga någonting om att den nya konstitutionen skulle vara bra eller att vi på något sätt skulle stå bakom den. Men i avtalet betonar parterna vikten av att respektera de mänskliga rättigheterna, de grundläggande friheterna, de demokratiska principerna och rättsstatsprincipen samt att de ska samarbeta och följa internationella regler i fråga om nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen. Det är något som finns där. Jag tycker inte att detta går att tolka som att det har getts något slags carte blanche. Det här ställer stora krav på att man ska förändra sig. Det måste ske en förändring, och vi vill se den mycket hellre förr än senare.

Men jag skulle vilja fråga Kerstin Lundgren: Om det här avtalet nu är så dåligt och legitimerar så mycket, hur vill Centerpartiet ändra på den situation som nu råder? Det gamla sättet och den gamla politiken har inte fungerat. Hur vill man hjälpa till att skapa demokrati och respekt för mänskliga rättigheter på Kuba?

Anf. 101 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr ålderspresident! Det låter ungefär som när vi diskuterar kinesisk politik. I Kina säger man: Vi står upp för mänskliga rättigheter och demokrati! För vår del har vi i dag kommit så långt att vi konstaterar att detta är en demokratisyn och en MR-syn som inte är förenlig med vår. Kuba har 2019 antagit en ny konstitution där man använder precis samma metodik. Man gör den kubanska uttolkningen. Den ska inte Sveriges riksdag bekräfta, som vi ser det.

Vi har haft hållningen att vi ska låta det här avtalet vila, vilket innebär att man kan fortsätta att föra samtal. Det har man gjort sedan 2016, när EU beslutade om detta. Man har kunnat fortsätta att föra samtal och föra den politiska dialogen för att se om man kommer vidare.

Men man ska inte gå vidare med nya avtal på den här grunden. Det vill vi inte se, herr ålderspresident. Det är därför vi inte vill ge grönt ljus för avtalet. Vi tycker att man från svensk sida borde ta vara på möjligheten att låta det gula ljuset skina. Egentligen skulle vi tycka att det var bäst. Nu kommer vi att rösta nej, för vi tycker inte att avtalet ska släppas igenom. Vi skulle önska att också Miljöpartiet valde den lösningen. Det skulle ge ett förhandlingsmandat både gentemot EU och gentemot Kuba från den svenska sidan när det gäller den fortsatta hanteringen av de här frågorna.

Anf. 102 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Kerstin Lundgren för svaret. Då ska vi förstå det som att Centerpartiet inte vill ha detta avtal just nu. I stället ska vi sväva i limbo. Vad som ska hända i nästa steg återstår i så fall att se.

Jag tycker att det är bra när man ställer hårda krav på utveckling, och jag tycker att det här avtalet lever upp till det. Sverige och EU kommer att fortsätta pressa på för demokrati och mänskliga rättigheter på Kuba. Jag hoppas att det kommer att leda till en förändring.

Anf. 103 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr ålderspresident! År 2003 slog den kubanska regimen till med den järnhandske som bara diktaturer har tillgång till, skoningslöst, lögnaktigt, förtryckande och våldsamt, för att krossa den spirande demokratirörelsen på Kuba.

Det var några av mina vänner de arresterade. Jag hade lärt känna dem åren före 2003. De kämpade för frihet och värdighet för det kubanska folket. De visste vad de riskerade, eftersom deras liv redan präglades av trakasserier och hot. Men de gjorde det ändå.

Det var Regis Iglesias och Tony Díaz. De greps tillsammans med José Daniel Ferrer, Óscar Espinosa Chepe, Héctor Palacios och ett sjuttioalv andra. De dömdes till i snitt 20 års fängelse. Många av dem tillbringade många år i fängelse innan en del av dem släpptes och tvingades i exil.

Den långhårige Regis Iglesias, som jag via hårdrocken hade funnit en särskild vänskap med åren före, tvångsrakades som en del i den förnedring som den kubanska regimen utsatte honom för. Han misshandlades och förvandlades till oigenkännlighet. Efter en summarisk rättegång med falska anklagelser där inte medier eller utländsk personal var med fick han 18 år i fängelse. Han satt i en minimal cell i en källare i ett av Kubas hårdaste fängelser. Han sov på en betongbädd, i perioder utan tillgång till dagsljus och under långa perioder i isolering.

Vad var då hans brott? Jo, han tycker att alla kubaner, som alla andra folk, har rätt till frihet och demokrati, det vi kallar mänskliga rättigheter. Han hade hotats, trakasserats, isolerats och gått arbetslös. Hans egen familj hade splittrats via regimen försorg. När han satt fängslad i källarhålan ökade hoten mot honom. Han fick höra varje dag: Blir det några protester kommer du att dö här i fängelset! Hans döttrar, i likhet med hans mor, fick försöka färdas till det avlägsna fängelset för att träffa honom två timmar var tredje månad. Efter knappt åtta år släpptes han och tvingades lämna sitt eget hemland för att inte få återvända.

Det är samma regim då som nu. Det är samma kommunistiska diktatur. Det är samma förtryck. Det är samma övervakning. Det är samma hot. Det är samma fängslanden. Det är samma repressalier, utfrysning, angiveri och trakasserier. Inga förändringar av värde har skett gällande demokrati och yttrandefrihet.

Herr ålderspresident! Det finns tillfällen då man kan göra en liten skillnad. I dag är ett sådant tillfälle. I dag är riksdagens tillfälle att säga nej – om inte Kuba genomför förbättringar för demokrati och mänskliga rättigheter på riktigt ska vi inte heller ha det här avtalet. Då ska vi inte flerfaldiga biståndet eller erbjuda förmånliga handelsvillkor.

Mot detta säger man att det handlar om dialog och handel som ska åstadkomma förändringar på Kuba. Jag håller med om att dialog ofta är bra. Så hur vet man då om man ska välja avtalsvägen med dialog eller vägen där man ställer krav innan man ger tillgång till förmånerna?

En bra indikator på det tycker jag är att lyssna på vad de demokratiska krafterna vill. Det är alltid en bra fråga att ställa sig: Vad vill civilsamhällsaktörerna? De som inte går i regimen ledband, de som lever under förtrycket, de som hotas, vad vill de?

Den frågan bör man ställa sig av två skäl. För det första bör ett övergripande mål för ett land som Sverige vara att ge moraliskt och faktiskt stöd till fredliga förespråkare för demokrati och mänskliga rättigheter, sär-

Prot. 2019/20:35

20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

skilt om de står under ständig press och ständigt förtryck på ett ofta fasansfullt sätt från en auktoritär regim. För det andra kan man ju tänka sig att de vet något om vad som hjälper situationen i diktaturen, kanske bättre än vad vi gör här.

Det talas nu från Moderaterna om att det borde finnas en provotid på fem år, ett slags försök att hålla upp ett fikonlöv för att skyla över att riksdagen i dag går en diktatur till mötes. Hur det ska gå till får vi inte veta så mycket om. När vi väl har antagit detta avtal krävs nämligen vad jag förstår enhällighet i EU för att säga upp det. Det är *nu* vi ingår avtalet, eller också gör vi det inte.

I praktiken har vi haft en provotid i flera år sedan avtalet provisoriskt trädde i kraft i väntan på det slutliga godkännandet. Vi vet resultatet av att avtalet har tillämpats i flera år. Vad är resultatet så här långt? Jo, läget för demokrati och mänskliga rättigheter har försämrats. Förtrycket av och repressalierna mot demokratiförespråkare har ökat.

Jag ska ta ett exempel. Den 1 oktober greps den kubanske demokratiaktivisten José Daniel Ferrer av kubanska myndigheter i Santiago de Cuba. Han fängslades också på Kuba våren 2003, släpptes efter många år i fängelse och har sedan dess arresterats från och till. Sedan den 1 oktober har han varit fängslad, och han har under lång tid inte haft kontakt med sin familj. Såväl Amnesty International som Civil Rights Defenders har krävt att han frigges. Han har i över 15 år varit en av Kubas mest tongivande demokratiaktivister, aktiv inom Movimiento Cristiano Liberación som är mitt systerparti. Han var engagerad redan runt millennieskiftet i Varela-projektet, den namninsamling där tusentals kubaner trotsade regimen och satte sina namn under ett upprop för övergång till demokrati. Han dömdes till mer än 20 års fängelse och satt fängslad i 8 år. Och nu har han gripits och fängslats igen.

Det som kastar särskilt ljus på detta senaste gripande och fängslande är ju det här avtalet. Gripandet skedde dagen innan EU och Kuba inledde sin årliga människorättsdialog i Bryssel.

Frihetsberövandet av José Daniel Ferrer är bara ett av flera under hösten. När EU:s höga representant Federica Mogherini besökte Kuba i september greps 188 personer för att omöjliggöra protester i samband med besöket. Båda dessa exempel visar att den kubanska regimen helt saknar ambitioner att följa de principer om mänskliga rättigheter som finns inskrivna som något slags grund för hela avtalet mellan Kuba och EU och över huvud taget inte vill tillåta en öppen dialog om mänskliga rättigheter inom landet.

Men EU kanske har lyckats på andra sätt, invänder någon, med sin dialog under de år som avtalet har levt och verkat. Vad sa till exempel EU när de besökte Kuba? Vad skriver EU om Kuba i sina officiella rapporter? EU konstaterar att Kuba är en enpartidemokrati – en enpartidemokrati, står det – som håller val till lokal, regional och nationell nivå. Det handlar inte om att Kuba kallar sig för detta; det är EU som skriver att Kuba är en enpartidemokrati. George Orwell kunde knappast ha formulerat det bättre.

När EU:s utrikesföreträdare Federica Mogherini var i Havanna i september konstaterade hon att Kuba har genomfört ett generationsskifte och antagit en ny konstitution och nu kan koncentrera sig på ekonomiska reformer och miljöfrågor, detta trots att inget i grunden har ändrats när det gäller mänskliga rättigheter. Tvärtom har ju diktaturen och kommunist-

partiets ställning slagits fast i konstitutionen. Och generationsskiftet är att regimen lyckats upprätthålla förtrycket efter att Fidel Castro dött och Raúl Castro trätt tillbaka.

Dialogen tycks enbart ha lett till att Kuba påverkat EU med sin perverterade syn på demokrati. Det är det som hittills tycks ha hänt.

Är inte allt detta nog med provotid, nog för att säga nej till det här avtalet, vet jag faktiskt inte vad som är det.

Efter att den svenska regeringen i juni drog tillbaka propositionen om att godkänna detta avtal från riksdagen skickade 391 kubanska demokratiaktivister ett brev till regeringen där de pläderade för att inte godkänna avtalet. De skrev att Sverige inte borde göra det förrän den kubanska regimen slutat trakassera och förtrycka det kubanska civilsamhället och släppt alla politiska fångar. Är det ett orimligt krav?

Nu är förslaget från regeringen tillbaka, i stort sätt oförändrat. Regeringen pläderar för och vill att vi ska godkänna avtalet.

Sacharovpristagaren Osvaldo Payá, som dog i en bilolycka omgärdad av märkliga omständigheter, har en dotter som heter Rosa Maria och som har tagit upp sin fars mantel. Hon vädjar om att Sverige ska säga nej så att avtalet faller.

Vi vet alltså att demokratiförespråkarna på Kuba vill att vi säger nej. Och de pläderar inte för bojkott. Jag pläderar inte för någon bojkott à la USA. Jag har själv varit mycket kritisk mot den amerikanska blockaden. Men det är inte samma sak som att nu säga ja till detta avtal. Det är två helt olika saker.

Man kan också ställa sig frågan vem som har välkomnat att Sverige skriver under och godkänner avtalet. Det är Svensk-Kubanska Föreningen, diktaturregimens våldokumenterade hantlangare i Sverige, samma personer som inte vill att Sverige har någon dialog över huvud taget med demokratirörelsen och demokratiförespråkarna på Kuba. Det är de som rycker ut till avtalets försvar.

När dessutom exempelvis Civil Rights Defenders säger att vi bör avvisa avtalet för att inte sänka arbetet med demokrati och mänskliga rättigheter på Kuba bör man lyssna och göra så, om man inte har extremt starka argument emot. Det har inte regeringen och Vänsterpartiet, och det har inte Moderaterna.

Riksdagen har inte alltid ett så stort inflytande över utrikespolitiken, men i dag har vi det. Det ankommer på var och en av denna kammars ledamöter att anta eller förkasta detta avtal. Tar partier och ledamöter ställning för avtalet tar de också enligt min uppfattning indirekt ställning för den kommunistiska regimen på Kuba och emot den kubanska demokrati-rörelsen. Avtalet är nämligen utformat som den kubanska regimen vill, utan att kubanska människorättsförsvarare någonsin fått ha en åsikt om dess innehåll.

Jag tycker att det är en ynkedom att Sveriges regering och flera partier i Sveriges riksdag inte kan sortera ut vem man ska stödja, vem man ska hålla under armarna. Jag tycker att det är det som händer här i dag: Vi avvisar de förtryckta demokraterna och välkomnar diktaturens företrädare. Om vi gör det tycker jag faktiskt att det är ynkligt.

Vi måste säga nej till avtalet. Vi kan göra det i dag genom att rösta för bifall till reservationen. Det kommer Kristdemokraterna att göra.

(Applåder)

Prot. 2019/20:35
20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

Anf. 104 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill tacka dig, Jakob, för ditt otroligt starka engagemang för det kubanska folket och dess frihetssträvan. Det var ett väldigt starkt tal; det tog faktiskt i hjärtat när du berättade om de vänner du träffat och har ständig kontakt med. Det tycker jag är bra.

Jag har suttit och lyssnat på alla inlägg från dem som inte vill att vi ska signera och ratificera avtalet. Jag har fortfarande inte fått ett enda konkret svar på vad som är alternativet. Vad är alternativet till avtalet? Hur ska det utformas? Vilken typ av dialog ska det vara mellan EU och Kuba i fortsättningen? Är det isolation och fortsatt stigmatisering, eller är det – som det har framförts väldigt tydligt – att EU nu inför en fortsatt politisk dialog där vi, nu också på uppmaning av Sveriges riksdag, framför att det är otroligt angeläget att civilsamhällets aktörer och oppositionen också ska kunna få ingå i processerna?

Är det då bättre att vi i tysthet och stillatigande står vid sidan om, låter bli att agera och inte har någon dialog med Kuba? Är det bättre att vi fortsätter att låta regimen få verka helt i tysthet utan någon form av insyn, kontakter, kommunikation eller andra aktiviteter? Ska omvärlden hålla Kuba borta från radarn och i stället bara stå och hoppas att det ska hända av sig självt?

Det har ju verkligen inte hänt någonting de senaste 60 åren – ingenting. Det står still. Regimen har fortsatt att förtrycka sin befolkning. Den har agerat helt emot internationella, globala mänskliga rättigheter. Vi är i ett läge då vi måste fråga oss: Vad ska vi göra? Nu finns det ett frö till försök och politisk dialog.

Min fråga till dig, Jakob Forssmed, är därför: Vad är alternativet?

Anf. 105 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten, för frågan! Som jag sa i mitt anförande tycker jag att det viktigaste man kan göra i sådana här lägen är att lyssna på dem som man vill stödja. Det är de som vill ha demokrati och som kämpar med risk för sina egna liv för att göra det möjligt. Man ska lyssna på vad de vill och vad de tycker, och de vill alltså inte att vi skriver på avtalet. De tycker att det är en dålig idé.

Vad vi i stället borde göra är naturligtvis att avvisa avtalet och säga: Vi kommer att se till att Kuba inte får de här förmånerna och möjligheterna till handel och utökad bistånd med EU med mindre än att man släpper alla politiska fångar och samvetsfångar och att man börjar genomföra demokratiska reformer på riktigt.

Det är så man bör använda den här typen av avtalsmöjligheter. Man bör inte göra som man nu gör: på ett som jag uppfattar det kravlöst sätt. Om jag hade varit förespråkare för detta hade jag varit otroligt bekymrad över vad avtalet hittills har lett till i form av försämringar och att man tillåter och faktiskt genomför dialoger med regimen trots att den fängslar människor för att de inte ska kunna protestera och demonstrera när EU:s företrädare besöker Kuba. Det gäller också dem som från början var positiva till avtalet.

Hur kan ledamoten försvara att vi nu med öppna ögon godkänner detta? Då är det bättre att vi avvisar det. Då har vi handlingsfrihet att försöka få fram en bättre ståndpunkt, där vi involverar demokratiaktivisterna. Då kan vi ha dialogen framför allt med dem och stötta dem och bjuda in dem till

våra ambassader. Då kan vi se till att det är dem som EU i första hand för dialog med.

Ge dem råg i ryggen, ge dem moraliskt stöd och ge dem hjälp att faktiskt fortsätta orka med arbetet för demokrati! Vi ser ju att avtalet inte alls verkar lyckas med föresatserna.

Anf. 106 PYRY NIEMI (S) replik:

Herr ålderspresident! Lite grann har ändå skett under tiden sedan avtalet genomfördes. Förtrycket har inte minskat, men det har ändå getts till exempel mer öppenhet för internet och annan kommunikation. Civilsamhället har fått något lite öppnare möjligheter. Man har tillåtit till exempel hbtq-personer att få större frihet i det kubanska samhället, vilket ledamoten väl känner till.

Men jag får fortfarande inget klart svar. Vad är alternativet? Ska vi bara lyssna? Eller ska vi agera, och hur ska vi agera? De blockader som har funnits i så många år har drabbat civilbefolkningen hårt. Människor har hamnat i ett ekonomiskt underläge. Det ekonomiska välståndet har stått still ganska länge, vilket ledamoten också vet.

Om man fortsätter att låta bli att göra någonting kommer inte det ekonomiska välståndet eller demokratiutvecklingen av sig själva att utvecklas i en positiv riktning, utan man kan hamna i ett läge där det kanske till och med blir värre innan det om 5, 10, 15, 20, 25 eller 30 år kanske blir bättre.

Är det då inte bättre att ha en aktiv politisk dialog, ett försök och åtminstone ett frö till att påverka utifrån? I stället får vi se civilsamhället och de oppositionella som ständigt och jämt möter motstånd och aldrig får en rimlig chans att kunna påverka samhället inifrån.

Det är den här formen av yttre tryck som åtminstone som det ser ut i dag – vi har ingen aning om hur det kommer att se ut om tio år – kan skapa förutsättningar till insyn och uppföljning av det som sker. Kanske kan man då i samtal med civilsamhället och de oppositionella samtidigt få en bättre bild av och en djupare förståelse för hur utvecklingen kan bli mer demokratisk på Kuba.

Anf. 107 JAKOB FORSSMED (KD) replik:

Herr ålderspresident! Ledamoten talar om ett yttre tryck. Jag har just visat i mitt anförande från talarstolen att det inte finns något yttre tryck från EU. Det är snarare Kuba som i så fall har påverkat EU under de här åren.

Jag är otroligt bekymrad över hur avtalet utvecklas, och jag tycker att de som förespråkar det borde vara väldigt bekymrade och fundera en gång till innan man trycker på ja-knappen i dag.

Det här är inte bra. Det tryck som borde finnas finns inte. Ledamoten frågar igen vad alternativet är. Alternativet är att se till att upprätthålla detta tryck och att inte ge Kuba de här förmånerna i form av handelsvillkor, utökad bistånd, utökade toppnivåbesök och så vidare med mindre än att de genomför demokratiska reformer och inte slår fast kommunistregimens primat i sin konstitution. Det är alternativet.

Ledamoten ställer frågan igen: Vad är alternativet? Jag har berättat här vad alternativet är, och det skulle vara långt bättre. Det är också vad civilsamhällesorganisationer på Kuba förespråkar, det är vad demokratiaktiv-

Prot. 2019/20:35
20 november

Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

Prot. 2019/20:35
20 november

-----
*Avtal om politisk
dialog och samarbete
mellan Europeiska
unionen och dess
medlemsstater, å ena
sidan, och Republiken
Kuba, å andra sidan*

*Riksrevisionens
rapport om
bostadsbidrag
och trångboddhet*

ister förespråkar och det är vad människorättsorganisationer, som Civil Rights Defenders, förespråkar. Det är alternativet.

Alternativet är inte en blockad. Jag är emot en blockad. Jag är emot den amerikanska blockaden. Jag har skrivit artiklar där jag har pläderat för att det inte är någon bra idé. Men det är någonting helt annat att skriva den här typen av förmånliga avtal med en diktatur utan att kräva den typ av motprestation som vi som EU kan kräva i form av att Kuba släpper politiska fångar och ser till att genomföra demokratireformer och reformer som gynnar landets folk på riktigt också när det gäller frihet och demokrati.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 13 Riksrevisionens rapport om bostadsbidrag och trångboddhet

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU9
Riksrevisionens rapport om bostadsbidrag och trångboddhet (skr.
2019/20:4)
föredrogs.

Anf. 108 LINDA LINDBERG (SD):

Herr ålderspresident! Utskottet debatterar i dag Riksrevisionens rapport om bostadsbidrag och trångboddhet. Jag noterar skrivelsen och de iakttagelser som den har kommit fram till, och jag yrkar bifall till reservationen.

Det är en bra rapport som väl redovisar det syfte den har fått. Den tar upp olika aspekter av trångboddhet och vilken påverkan den eventuellt skulle kunna ha på familjer, deras hälsa och barns skolresultat.

I Riksrevisionens granskning kan vi läsa att trångboddheten har ökat de senaste 20 åren och att ökningen är störst bland utrikes födda. Det är en effekt av en skarp befolkningsökning och ett något långsammare bostadsbyggande i kombination med familjers ekonomiska förutsättningar. Den slutsatsen går också att läsa i skrivelsen, som säger att trångboddheten är som störst i storstadskommuner där bostadsbeståndet generellt är lägre, av förklarliga skäl, och bland hushåll med lägre inkomster.

Vad som också framkommer är att det inte finns stöd för att trångboddhet enligt norm 3 skulle ha några negativa effekter på vare sig vuxnas eller barns hälsa, vuxnas sjukfrånvaro eller barns skolresultat. Jag vågar påstå att det finns andra faktorer som kan ha större inverkan på oss, så att vi mår sämre och presterar sämre i skolan, än just boendeytan. Men det kan handla om en kombination där boendeytan, inte är det som påverkar i sig, vilket även Riksrevisionen har kommit fram till.

Herr ålderspresident! Regeringen har sedan tidigare gett uppdraget att göra en översyn av regelverket om bostadsbidrag, underhållsbidrag och underhållsstöd, vilket vi välkomnar. I det uppdraget ingår bland annat att titta på om och eventuellt hur bostadsytan ska påverka bostadsbidraget. Det är också av den anledningen som vi valt att ställa oss bakom Centerpartiets reservation om att särskilt beakta ensamstående föräldrars situation.

Vi sverigedemokrater har i vår familjepolitiska kommittémotion lyft fram just frågan och önskemålet om en översyn av främst underhållsstödet och underhållsbidraget, som i dag inte fungerar särskilt bra med tanke på de parallella system som finns, vilket lätt kan vara konflikt drivande för föräldrar som är i separation. Likaså lyfter vi fram frågan om bostadsbidraget, där det vad jag kan följa bakåt har varit en lite brokig väg för ensamstående föräldrar.

De lagar och regelverk vi har ska i största mån, för att inte säga alltid, vara så lite konflikt drivande som möjligt och ge föräldrar jämlika förutsättningar oavsett om de är sammanboende eller ensamboende samt har umgänge. Vi sverigedemokrater ser att just frågan om bostadsbidrag och de regler som finns om det, gällande huruvida du kan berättigas bostadsbidrag, kan vara lite snåriga.

Herr talman! Bostadsbidragets syfte är att ge ekonomiskt svaga hushåll möjligheten att bo i tillräckligt rymliga bostäder och ge en ekonomisk grundtrygghet för familjer. Som lagen är i dag kan i de fall en förälder har barnen boende hos sig tidvis endast ges bidrag via umgängesbidraget när en bostad är minst två rum och kök. Vi menar att i de fall där föräldrarna är ensamstående är det viktigt att bostadsbidraget och reglerna för trångboddhet inte agerar som ett hinder i någon mening för att möjliggöra hjälp med bostadshyran.

I propositionen *Nytt särskilt bidrag inom bostadsbidraget för barn som bor växelvis*, som behandlades här i riksdagen 2017, antogs förslaget om ett särskilt bidrag vid växelvis boende. Det är väldigt positivt och gör att även den förälder som inte har barnet skrivet hos sig har möjlighet att ta del av ett bostadsbidrag.

Saken är den att föräldern som ej är boendeförälder har behov av en bostadsyta även då barnet inte är på plats i bostaden. Det är ju inte direkt så att man får hyresavdrag för de dagar som barnet inte bor hos en.

Herr talman! Vad som efterfrågas i reservationen är att i det fortsatta arbetet ta i beaktande ensamståendes situation främst med tanke på det umgängesbidrag som finns och de krav som ställs för att ta del av det.

Nu fanns det ingen majoritet för reservationen i utskottet, men jag hoppas att riksdagen kan ta till sig detta.

Anf. 109 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Denna debatt handlar om Riksrevisionens rapport om bostadsbidrag och trångboddhet. Mitt förslag handlar om att man i regeringens fortsatta arbete med utformningen av bostadsbidraget och när man ser över trångboddhetsnormen särskilt bör beakta olika familjekonstellationer och ensamstående föräldrars situation.

Bostadsbidraget har till syfte att främja en god bostadsstandard även för hushåll med svag ekonomi. Det har de senaste åren skett en minskning av utbetalning av detta bidrag. Ett skäl är att man satt ett tak för hur stor bostadsyta man ska kunna söka bidrag för. Det ska ställas i relation till beslutet om vad som är trångboddhet och inte.

Riksrevisionen rekommenderar i samband med sin granskning att regeringen ska se över utformningen och tillämpningen av trångboddhetsnormen eftersom den inte används i större utsträckning i dag när det gäller exempelvis bedömning av ekonomiskt bistånd. I den översyn som görs och som ska redovisas hösten 2020 ska man utreda hur bidrag ska ges för till-

räckligt rymliga bostäder och hur bostadsytan ska påverka bostadsbidraget.

Herr talman! Jag och Centerpartiet tycker det är bra att denna granskning sker så att vi får en relevant användning av regelverket. Men vi vill även att de förändringar som eventuellt kommer att föreslås även ska ta hänsyn till de föräldrar som inte lever tillsammans och har sina barn på heltid. Dagens regelverk gör att det är skillnad i hur mycket man får i bostadsbidrag beroende på hur stor del av tiden ett barn bor hos föräldern. Om barnet bor färre än tolv dagar hos den ena föräldern, vilket är nästan halva månaden, minskar bostadsbidraget. Dessutom finns det i dag ett krav på hur stora bostäder föräldrarna ska ha. Bostaden ska nämligen vara minst två rum och kök och 40 kvadratmeter. Motsvarande krav finns inte för den förälder där barnet bor minst tolv dagar per månad.

De reglerna riskerar att driva på konflikter hos föräldrar som redan har svårt att samarbeta. Vi vet att ekonomin ofta är det som driver konflikter vidare. Att då ha system som gör att det skiljer i bostadsbidraget om barnet bor tio eller tolv dagar per månad hos den ena föräldern innebär en risk att vi driver konflikterna vidare. Detta görs inte för att det ska bli så bra för barnet som möjligt utan för att det ska fungera i familjeekonomin för den som är beroende av bostadsbidrag. Barnet måste få en bra bostadssituation oavsett om det bor med båda sina föräldrar eller inte och oavsett om barnet bor mer eller mindre än halva tiden hos den ena föräldern.

I utredningen om trångboddhet och bostadsbidrag är det viktigt att ta hänsyn även till de barn som bor hos en av sina föräldrar så att inte normen eller bidraget blir ett skäl till att fortsätta driva en redan infekterad situation. Det är skälet till Centerpartiets följdmotion, herr talman, och därför yrkar jag bifall till Centerpartiets reservation.

Anf. 110 KADIR KASIRGA (S):

Herr talman! Nästan överallt i världen associeras ordet mambo till en exotisk dans med tillhörande musik. Ja, fest och skoj och glada människor. Nästan överallt, förutom här i Sverige! Här hemma betyder mambo att du bor ofrivilligt hemma hos mamma tills du nästan fyller 30 år. Här är det inte tal om någon exotisk dans utan om en ofrivillig situation som du har svårt att ta dig ur.

Ja, det kan nog till och med kännas ganska maktlöst när du står hemma och dansar med mamma i köket, ett kök som inte heller är stort nog för er båda. Ni hör nu kanske också att musiken även här är en annan form av musik, lite mer dämpad kanske.

Jag själv har inget emot att dansa med min mamma. Men kanske inte varje dag, kanske inte i en bostadssituation som gör att jag har svårt att fullt ut gå ut i vuxenlivet och skapa min egen framtid och familj.

Mambo är ett festligt ord på de flesta platser i världen. Men här hemma är det ordet förenat med att inte har råd att flytta hemifrån. Här växer snart små barn upp, är rädda för ordet mambo och drömmer om annat.

Herr talman! Så här får det självklart inte vara. I detta betänkande behandlas trångboddhet och bostadsbidrag. De orden kommer vi även framöver att höra många gånger i debatterna.

Vad är trångboddhetsnorm 3? Det nämns väldigt mycket i riksrevisionsrapporten. Norm 3 är en statlig riktlinje för vad som anses vara lägsta acceptabla utrymmesstandard. Normen säger att ett hushåll ska ha minst

ett kök och ett vardagsrum samt att varje familjemedlem ska ha eget rum för att hushållet inte ska betraktas som trångbott. Det innebär att ett hushåll med två barn ska bo i minst fyra rum och kök.

Riksrevisionen har i sin granskning besvarat följande frågor:

- Har boyterestriktionen bidragit till trångboddhet?
- Har den ökade trångboddheten bidragit till försämrad hälsa och en ökad användning av socialförsäkringssystemet?
- Har den ökade trångboddheten bidragit till försämrade skolresultat?

Riksrevisionen har granskat den gällande trångboddhetsnormen för att se om den är ändamålsenligt utformad och efterlyser ett förtydligande av den. Rapporten slår också fast att det inte finns något stöd för att den ökade trångboddheten bidragit till försämrad hälsa och ökad användning av socialförsäkringen eller till försämrade skolresultat utifrån norm 3. Men om man läser Riksrevisionens rapport noggrant ser man att Riksrevisionen samtidigt garderar sig genom att skriva att det är rimligt att tro att det finns en nivå på trångboddhet som har negativa konsekvenser, vilket jag tror de flesta här inne också förstår.

Riksrevisionen konstaterar också att den extrema trångboddheten, där fler än två personer delar sovrum, har fördubblats under de senaste 20 åren, från ca 2,5 procent till 5 procent av befolkningen. Trångboddheten i storstadskommuner som Stockholm, Göteborg och Malmö ligger på 24–29 procent, och i Stockholms stad ligger den på nästan 30 procent.

Herr talman! Det är viktigt att använda de politiska verktyg som finns till hands. Trångboddhet är en angelägen fråga för Socialdemokraterna och regeringen. Vi kan inte ha en situation där människor inte kan känna ro i sina egna hem. Barn behöver också utrymme, dels för att kunna studera, dels för att få det privatliv som även unga har rätt till.

Därför, herr talman, är det viktigt att använda de politiska verktyg som finns till hands. För att motverka trångboddheten har regeringen sedan 2017 avsatt 225 miljoner. Det är vi stolta över. Vi välkomnar regeringens besked om att se över trångboddhetsnormen inom bostadsbidraget samt tillsättandet av utredningen som ska utreda målsättningen att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och rymligare bostäder. Det är bra, och vi hoppas att utredningen kommer med konkreta och kloka förslag.

Herr talman! Bostadsbidraget har funnits sedan mitten av 1930-talet. Till en början betonades det bostadspolitiska målet. Bostadsbidraget syftade då till att stimulera ökad bostadskonsumtion. I dag har bostadsbidraget ett familje- och fördelningspolitiskt samt bostadspolitiskt syfte. Bostadsbidraget ingår i dag som en viktig del i den ekonomiska familjepolitiken som främst syftar till att ge en ekonomisk grundtrygghet för barnfamiljer under den period då de har en stor försörjningsbörda.

I rapporten från Riksrevisionen framgår också att statens utgifter för bostadsbidrag nästan har halverats från 8,4 miljarder 1996 till 4,6 miljarder 2017. Det är inte för att vi har för få barnfamiljer som behöver stödet utan för att de politiska besluten gjorde det svårare för barnfamiljer att få del av bostadsbidraget. Granskningen visar också att denna halvering till stor del

beror på förändringarna i bostadsbidraget och införandet av maximal bidragsgrundande boyta.

För första gången på 20 år höjdes inkomstgränsen för bostadsbidrag 2017. Det var alltså första gången sedan 1997. Den har höjts från 117 000 kronor till 127 000 kronor, och nu ligger den på 135 000 kronor. Den kommer att höjas successivt fram till 2021. Det är bra, men det räcker inte. Vi behöver också bygga fler bostäder med rimliga hyror och bostäder för olika stora familjer.

Vi vet att jobb och ekonomi hänger samman i varje enskild medborgares liv. Det är två viktiga fundament i det vuxna livet och för att kunna vara en självständig vuxen. Vuxna behöver ha en inkomst och ett jobb att gå till samt en möjlighet till ett sparande, exempelvis till en insatslägenhet. Vi behöver också ha fler kommunala hyreslägenheter med rimliga hyror, och därför är det viktigt att våra kommuner runt om i landet värnar allmännyttan.

Herr talman! Oavsett bakgrund har de flesta av oss framtidsdrömmar när vi växer upp. En vanlig framtidsdröm är att få en bostad och ett jobb man trivs med och att bilda en egen familj – att träffa kärleken och påbörja den vuxna resan tillsammans. Få drömmar om att bo hemma tills de fyller 40. Få föräldrar drömmar om att deras barn ska bli en mambo. Ja, man vill bli självständig och ha sitt eget, och i det ligger också drömmen om att ha någon att komma hem till som man själv har valt. I det är också hemmet centralt – ett hem som varje medborgare har råd med och möjlighet att få.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 14 Det kyrkliga kulturarvet

Kulturutskottets betänkande 2019/20:KrU3
Det kyrkliga kulturarvet (skr. 2018/19:122)
föredrogs.

Anf. 111 JOHN WEINERHALL (M):

Herr talman! I år är det 19 år sedan staten och Svenska kyrkan skildes åt 2000. Sedan relationsförändringen mellan stat och kyrka har det utbetalats en kyrkoantikvarisk ersättning från staten till Svenska kyrkan. Den är tänkt att täcka den merkostnad som uppstår till följd av de kulturhistoriskt viktiga värden som många av Svenska kyrkans byggnader har. Trots att kyrkan får ersättning från staten för att bevara och förvalta dessa står kyrkan med sina medlemmar för den stora kostnaden för fastighetsunderhåll.

Svenska kyrkans kyrkor har mycket att berätta om vår historia, vår bygd och de människor som bött och verkat där. Ofta är kyrkan den äldsta byggnaden på orten och representerar en sammanhållande kraft och kontinuitet i samhället. Utan våra kyrkor är det svårt att förstå vår historia och därmed vår nutid. Därför är det viktigt att kyrkans kulturhistoriska värden bevaras och underhålls.

Våra kyrkor är dock inga museer. De är levande byggnader där människor möts i tro, glädje, hopp och kärlek men även sorg. De allra flesta svenskar har på något sätt en relation till kyrkan, och ofta har våra mest betydelsefulla livshändelser ägt rum i just en kyrka. Därför är det viktigt att den får vara just kyrka i första hand och inte en politisk spelbricka.

Trots detta verkar regeringen och kulturministern tro att vi fortfarande har en statskyrka. I den skrivelse från regeringen som riksdagen nu ska ta ställning till finns flera exempel på försök att peka ut riktningen för Svenska kyrkan. Bland annat ger regeringen rekommendationer om hur kyrkorummen ska användas och hur man ska arbeta med hållbarhet. Detta vänder vi moderater oss kraftigt emot.

I skrivelsen *Det kyrkliga kulturarvet* ger regeringen bland annat rekommendationer gällande hur Svenska kyrkans kyrkolokaler ska användas. Det argument som framförs är att det är viktigt att kyrkorna används för att tillgängliggöra det kyrkliga kulturarvet. Missförstå mig rätt: Vi moderater tycker givetvis också att det är viktigt att det kyrkliga kulturarvet tillgängliggörs. Däremot lägger vi inte någon värdering i vilken verksamhet Svenska kyrkan har i sina lokaler, oavsett om det är gudstjänster, språkkaféer, bibelstudier eller konserter. Det ska kyrkan själv bestämma utan pekpinna från politiken.

Vi värnar principen om armlängds avstånd, även när det kommer till Svenska kyrkan. Sedan relationsförändringen mellan stat och kyrka skedd har det utbetalats en kyrkoantikvarisk ersättning från staten till Svenska kyrkan, som jag tidigare nämnt. Den är tänkt att täcka den merkostnad som uppstår till följd av de kulturhistoriskt viktiga värden som många av Svenska kyrkans byggnader har. Trots att kyrkan får ersättning från staten för att bevara och förvalta dessa står kyrkan med dess medlemmar för den stora kostnaden för fastighetsunderhållet.

Herr talman! Bara för att det utgår en statlig kyrkoantikvarisk ersättning är det inte rimligt att vare sig regering eller riksdag har synpunkter på kyrkans verksamhet. Det tusenåriga kulturarv som Svenska kyrkan förvaltar berör alla oss svenskar, inte bara kyrkans medlemmar. Även om Svenska kyrkan utgör en omistlig del av vår gemensamma historia och kultur och dessutom är en viktig del av vårt civilsamhälle är det inte statliga pengar som finansierar kyrkan, utan det är det dess medlemmar som gör. Därför är det också viktigt att Svenska kyrkan fredas från statliga pekpinna.

När det kommer an på tillgängligheten till det kyrkliga kulturarvet har regeringen synpunkter på hur detta ska tillgodoses. Det är viktigt att det statligt finansierade kyrkliga kulturarvet via den kyrkoantikvariska ersättningen är tillgängligt och att övertaliga kyrkor av den anledningen inte är önskvärt. Den åsikten delar vi med regeringen.

Hur kyrkan ska tillse detta är däremot inte en sak för vare sig riksdag eller regering att peka ut. I sammanhanget är det därför viktigt att påpeka att sedan relationsförändringen trädde i kraft har tillgängligheten inte försämrats, trots vikande medlemsantal i Svenska kyrkan. Ändå har regeringen ett behov av att peka ut för kyrkan hur detta ska tillgodoses, något som varje församling, pastorat och stift med all säkerhet bäst själv avgör.

Herr talman! Att en vänsterregering har svårt att freda civilsamhället från statlig inblandning är kanske inte något som förvånar. Vänstern har ofta svårt att göra en distinktion mellan staten och det övriga samhället.

Som moderat värnar jag dock alltid det samhälle som är större än staten, när det gäller såväl kyrkan som andra samhällsliga sfärer. Människor ska inte behöva se vare sig sin andliga hemvist, sitt idrottsengagemang eller för den delen sina hembygdsföreningar politiseras av klåfingriga regeringar. Av den anledningen vänder vi oss mot delar av regeringens skrivelse och har därför lagt fram en följdmotion som vi kommer att följa upp här i kammaren.

Ett fritt civilsamhälle är grundbulten för det demokratiska samhället, och det kommer vi moderater i alla lägen att ta strid för. Därför vill jag yrka bifall till Moderaternas och Kristdemokraternas gemensamma reservation.

(Applåder)

Anf. 112 ARON EMILSSON (SD):

Herr talman! Det är en händelse som ser ut som en tanke att jag bokstavigt talat kommer direkt från kyrkomötets session i Uppsala, där vi precis har debatterat och fattat beslut om verksamhet och ekonomi under flera år framåt.

Mitt i allt detta upptäcker vi, och vet sedan tidigare, att Svenska kyrkan står inför ett stålbad de kommande åren. Att medlemmarna blir allt färre gör att allt fler församlingar måste se om sitt hus, och i detta fall handlar det om att tvingas sälja ut kyrkor man inte har råd att driva.

Sveriges kyrkliga kulturarv är landets största sammanhållna kulturarv, en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar. Arvet och miljöerna uppskattas av såväl troende som icke-troende och av både närboende och besökare. Svenska kyrkan är med en majoritet av landets medborgare vad man kan kalla en folkkyrka – inte längre en statskyrka men i särklass det största trossamfundet, en av de största organisationerna i civilsamhället och en mycket stor arbetsgivare.

Kyrkan är också vad man kan kalla Sveriges största kulturhus eftersom man både förvaltar landets mest omfattande kulturarv och i kyrkorumen erbjuder en rik och levande musik- och körtradition som speglar det immateriella kulturarvet.

Regeringen uttrycker i skrivelsen vi har att behandla att staten även i fortsättningen bör ta ett ansvar för det kyrkliga kulturarvet. Samtidigt beskriver regeringen ett söktryck som tyder på att de anslagna resurserna är otillräckliga samt att anslaget för den kyrkoantikvariska ersättningen har legat på samma nivå i snart tio år.

Den situation regeringen återger kräver att man redovisar en åtgärdsplan för att man ska framstå som trovärdig. Att regeringen låter sin del av den ekonomiska bördan för vården av det kyrkliga kulturarvet sänkas genom de uteblivna uppräkningsarna samtidigt som kyrkan med ett vikande medlemsantal får bidra med alltmer innebär en sänkt ambitionsnivå vad gäller ansvaret för det kristna kulturarvet.

Det fysiska kulturarvet är en unik skatt som det är existentiellt viktigt för oss som nation att vårda och värna, mycket tack vare den förhållandevis milda reformation de svenska kyrkorna genomgick i förhållande till andra lutherska kyrkor. Värdet tycks regering och opposition åtminstone i ord vara ense om. Däremot tycks regeringen inte uppmärksamma eller uppskatta det immateriella kyrkliga kulturarvet i samma mån.

Regeringen bör enligt oss redovisa skälen till statens ambitionssänkning vad gäller det kyrkliga kulturarvet, ge en förklaring till att den kyrkoantikvariska ersättningen inte räknats upp sedan 2010 samtidigt som kyrkans ekonomiska horisont är mörk och återkomma med en tydligare redogörelse för vad syftet med den kyrkoantikvariska ersättningen ska vara. Vi vill även att regeringen tydligare redovisar sin syn på tillståndet för det immateriella kulturarvet.

Hänsyn behöver tas till att många små församlingar med vikande befolkningsunderlag och därmed färre medlemmar får svårare att klara den egna insatsen för att bevara kulturarvet. Självvård och socialt arbete kan ställas mot kulturarvets bevarande och tillgänglighet, och det gör ont. Det finns ett skriande behov av att förstärka den kyrkoantikvariska ersättningen med syftet att finna en modell för att uppräknas den över tid så att den inte långsiktigt urholkas.

På rad efter rad i skrivelsen påpekar regeringen att kyrkan ska samverka och nätverka, vara öppen och tillgänglig och fungera inte bara som gudstjänstlokal utan gärna också som hembygdsgård, dans- och teaterscen, konsthall och museum. Särskilt lyfter regeringen fram kyrkor som i framvisandet av kulturarvet vävt in dagens samhällsfrågor, som integration.

Mycket av detta sker redan på frivillig basis, men att regeringen pekar ut konkreta verksamheter är problematiskt. Alla blir lätt ingen, som det i går konstaterades under kyrkomötets session.

Regeringen beskriver hur länsstyrelserna tenderar att bli mer tillåtande till ändringar när kyrkor tas ur bruk. I en tid av sjunkande medlemsantal i Svenska kyrkan och ett minskande engagemang från staten finns det en risk för att kyrkor långsiktigt avyttras i större utsträckning. Detta understryker dels vikten av förebyggande åtgärder mot att kyrkor tas ur bruk, dels behovet av att en gemensam nationell strategi tas fram för att skydda kulturvärdena i avyttrade kyrkor.

Sverige har en mer än tusenårig kristen historia. Kristendomen har haft en mer djupgående inverkan på vår kultur än någon annan idé eller institution. Konst, filosofi, moral, traditioner, arkitektur, hantverk och musik är exempel på områden som varit och är starkt färgade av vårt kyrkliga arv.

Påverkan har också varit ömsesidig. Förhållanden, förutsättningar och kultur i vårt land har gjort att den svenska kristendomens historia har vissa särdrag i förhållande till andra kristna länder.

Den ekonomiskt ansträngda situation som råder i många stift och församlingar, i kombination med det ökade hotet från en organiserad brottslighet som specialiserat sig på att stjäla kyrkliga konstskatter, har dock också resulterat i ett minskat öppethållande i många av landets kyrkor och därmed en minskad tillgänglighet till det kristna kulturarvet. De brister som föreligger när det gäller bevarandet av kyrkobyggnader är tyvärr ännu större när det gäller föremålsvärden och bevarandet av det immateriella arvet.

Vi ser att regeringen i den aktuella skrivelsen har tydliga uppfattningar om kyrkorummens användning, vilket utmanar kyrkans självbestämmanderätt över sitt fastighetsbestånd och sina pastorala överväganden. Det är viktigt och riktigt att kyrkan är en stark och närvarande aktör i lokalsamhället, där många arrangemang och samarbeten med det omkringliggande civilsamhället och det offentliga kan rymmas. Så är fallet redan i dag.

Samtidigt är det viktigt att beakta att kyrkan är en vigd religiös byggnad där stor hänsyn ska tas till kristen tro och tradition. Kyrkan pekar också på att kyrkorummet är ett levande kulturarv och har ett tilltal som stämmer till högtidlighet och allvar.

Därför finns det anledning till oro när det gäller regeringens resone-
mang om hur kyrkorummet skulle kunna användas. Regeringen bör hålla
ett tydligt avstånd och respektera Svenska kyrkans självbestämmanderätt
när det gäller hur kyrkorna ska användas och vilken verksamhet som ska
bedrivas.

Vi vill också att regeringen tydligare beskriver skyddssituationen för
avyttrade kyrkor och hur skyddet kan stärkas.

Anf. 113 PER LODENIUS (C):

Herr talman! Jag vill inleda med att jag självklart står bakom Center-
partiets båda reservationer men väljer att yrka bifall endast till reservation
nr 5.

Herr talman! Att värna kyrkans kulturarv är viktigt. Det tror jag att vi
alla här i kammaren kan vara överens om. Regeringen lyfter också i skri-
velsen fram att det kyrkliga kulturarvet är en angelägenhet för hela sam-
hället. Detta är en uppfattning som vi delar från Centerpartiets sida.

Det kyrkliga kulturarvet är en angelägenhet för hela samhället, för där
finns spår från både bygdens och hela landets historia. Det kyrkliga kul-
turarvet är därmed också allas angelägenhet, oberoende av om man är
medlem i Svenska kyrkan eller inte.

Samtidigt måste värnandet av kyrkans kulturarv kunna förenas med vår
tids behov. Det kyrkliga kulturarvet behöver då göras mer tillgängligt för
alla att ta del av. Detta kan ske bland annat genom att informationen om
kulturarvet presenteras på ett tillgängligt sätt, exempelvis genom lättläst
text eller kanske på teckenspråk. Den digitala utvecklingen kan också ge
nya möjligheter för att ytterligare tillgängliggöra kulturarvet.

Men det är också viktigt att kulturarvet vårdas, används och utvecklas.
Ett kulturarv i form av en gammal kyrkolokal som står oanvänd riskerar
annars att förfalla. Om man i stället kan finna fler möjligheter att använda
och utnyttja lokalerna, självklart utan att förvanska kulturarvet, får vi ock-
så större möjlighet att bevara och ha kvar fler av de bevarandevärda bygg-
naderna.

Herr talman! Kyrkorna utgör på många platser även en lokal mötes-
plats. Men då måste det också vara möjligt att bedriva verksamhet där för
både medlemmar och andra intresserade. För detta ändamål kan man be-
höva anpassa och modernisera kyrkorummet, det vill säga kyrkan. Det be-
höver man självklart göra på ett hållbart sätt för både människor och miljö.
Därför är det angeläget att hitta förenklade rutiner för detta utan att man
gör avkall på lagens krav om skydd av kulturarvet.

När kyrkorummet även används för andra ändamål, exempelvis för
konserter eller annan publik verksamhet, som inte har direkt koppling till
kyrkans egen verksamhet ökar det tillgängligheten till det kyrkliga kultur-
arvet. Det märker vi inte minst i dessa tider då vi närmar oss jul. Många
kyrkor fylls nu med konserter på jultemat.

När uthyrning och användning för annan verksamhet än kyrkans egen sker är det samtidigt viktigt att det självklart bör ske i samförstånd med inte bara den kyrka som har ansvar för lokalen utan även annan förenings- och civilsamhällesverksamhet som finns på den aktuella orten. Jag tänker exempelvis på bygdegårdsföreningar. Det är inte minst viktigt för att man inte med statligt stöd ska konkurrera ut redan etablerad och ideellt driven verksamhet på orten.

Herr talman! Den kyrkoantikvariska ersättningen är en grundläggande förutsättning för det kyrkliga kulturarvets bevarande. Av regeringens skrivelse framgår att nivån på denna ersättning inte har höjts sedan 2010. Samtidigt har Svenska kyrkans ansvar för de kyrkliga kulturminnena knappast minskat under denna period. I flera delar är det snarare tvärtom. Det finns därtill många små församlingar med vikande befolkningsunderlag och därmed färre medlemmar som får det allt svårare att klara den egna insatsen för bevarandet. Även detta är en parameter att ta hänsyn till. Det är viktigt att hantera detta i samarbete med Svenska kyrkan för att vi ska få ett långsiktigt hållbart bevarande och en utveckling av det kyrkliga kulturarvet.

Herr talman! Det kyrkliga kulturarvet är en angelägenhet för både Svenska kyrkan och staten. Det är då viktigt att båda tar ett fortsatt gemensamt ansvar för detta. En fortsatt förtroendefull samverkan mellan staten och Svenska kyrkan blir då mycket betydelsefull, för att inte säga helt avgörande.

En god samverkan bidrar till att vårda det kyrkliga kulturarvet och göra det tillgängligt för fler. Det kan i detta sammanhang sägas att Svenska kyrkan med sin rotade kunskap och sitt engagemang över hela landet bör tillåtas vara den drivande parten i denna samverkan.

Anf. 114 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag instämmer i John Weinerhalls anförande om den materiella delen av det kyrkliga kulturarvet. Det var alldeles utmärkt, och jag ansluter mig därför till det han sa. Jag ställer mig också bakom reservation nr 1.

I stället vill jag säga något om det immateriella kulturarvet. Det finns ett kapitel i skrivelsen som rubriceras "Det kyrkliga kulturarvets roll i samhället". Här är det immateriella kulturarvet, det vill säga värderingar och det andliga, allra viktigast för människors välbefinnande även om allt hänger ihop.

I läroplanen för grundskolan står det att vi bygger vårt västerländska samhälle på "västerländsk humanism och kristen tradition". Den kristna traditionen är viktig för oss. Den är en del av samhällsbygget såsom vården, skolan, you name it. Överallt finns den grund som vi står på.

Den svenska lagstiftningen bygger i hög grad på tio Guds bud, till exempel "Du skall inte dräpa". Man ska värna och värda livet i alla dess former. "Du skall inte stjäla", det vill säga respektera andras egendom och rättigheter. "Du skall inte vittna falskt mot din nästa", som innebär att vara pålitlig i tanke, ord och handling.

Allt detta handlar om vad vårt samhälle är byggt på. Det är goda riktlinjer för ett bra samhälle. Det är det här som är kristen tradition och ett kyrkligt immateriellt kulturarv och utgör en viktig del i det kyrkliga kulturarvets roll i samhället.

Jag är fascinerad av att människor samlas i kyrkobyggnaden som ett heligt rum. Här möts det materiella och det immateriella. Självt brukar jag, när jag besöker Köpenhamn, gå till Vor Frue Kirke, vårfrukyrkan, som är domkyrkan i Köpenhamn, och sätta mig en stund inför Thorvaldsdens fantastiska staty av Kristus. Det är den staty som Thorvaldsden med stor noggrannhet och inspiration skulpterade och göt i sin ateljé. För att gipset skulle torka i ateljén behövde dörren vara öppen. Hans assistent lovade att ta hand om det. Men av någon anledning kom dörren att stängas, och den höga luftfuktigheten i rummet gjorde att gipset inte torkade. Det resulterade i att armarna av sin tyngd gled nedåt, och likadant gjorde huvudet. Statyn fick då den form som man kan se i Köpenhamns domkyrka och i massor av kyrkor runt om i Sverige och faktiskt hela världen.

Thorvaldsden blev förskräckt och arg när han kom in i ateljén och fick se sin staty i detta skick. Men efter en stund lugnade han ned sig. Han tog några steg tillbaka, började titta på Jesus och tyckte sig se hans blick i ögonen på det nedåtvända huvudet. Han tyckte sig se den öppna famnen i armarna. I stället för en världsfrånvärd Kristus blev det en närvarande Jesus.

Herr talman! Den kyrkliga traditionen borde vara stendöd med tanke på att det gått 2 000 år. I stället har den blivit världens största religion, och bara i Kina växer den med över 10 000 personer varje dag.

Här i riksdagen samlas varje onsdagsmorgon en grupp människor för andakt. Sedan 1880-talet har riksdagsledamöter samlats på detta sätt, och gruppen ökar nu i antal. Det är riksdagens äldsta grupp med representanter från alla partier, och alla är välkomna till en stunds kontemplation och sång.

Vi har alla en gemensam grund att stå på. Det kyrkliga kulturarvet genomsyrar hela vårt samhälle. Jag läste så sent som i går att Bo Strömstedts gamla tramporgel har hittat tillbaka till Expressens redaktion. Där brukade han sitta en stund och sjunga läsarsånger. Plötsligt blev Expressens chefsrum en helig plats. Visst går det att göra sådana heliga rum där man befinner sig.

Tramporgeln går inte att spela på, sägs det, men jag är övertygad om att det går att få liv i den på nytt igen även om den slumrat ett antal år i något arkiv. Så tror jag att det också är med vår kyrkliga tradition i Sverige. Den må ha legat slumrande en tid i ett sekulärt arkiv, men på nytt kommer den att blomma och vara med och skapa tillit, trygghet och gemenskap mellan människor.

(Applåder)

Anf. 115 ÅSA KARLSSON (S):

Herr talman! Kulturutskottet yrkar bifall till förslaget att riksdagen ska lägga regeringens skrivelse *Det kyrkliga kulturarvet* till handlingarna och föreslår avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Den 1 januari 2000 genomfördes en relationsförändring mellan Svenska kyrkan och staten. Med andra ord skildes kyrkan från staten, och kyrkan blev därmed självständig. I samband med denna relationsförändring gav den svenska staten Svenska kyrkan rätt till en viss ersättning för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Detta innefattar kyrkobyggnader,

kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser. Det här kom att kallas för kyrkoantikvarisk ersättning.

Herr talman! I Sverige har vi ca 3 400 kyrkor och 3 300 begravningsplatser. 2 942 av dessa kyrkor omfattas i dag av den kyrkoantikvariska ersättningen. Det är 87 procent av Svenska kyrkans alla kyrkor.

I regeringens skrivelse redovisas hur den kyrkoantikvariska ersättningen har använts under perioden 2002–2017. Skrivelsen behandlar också tillgängligheten till de kyrkliga kulturminnena liksom kunskaps- och kompetensfrågor, samverkan mellan Svenska kyrkan och myndigheter inom kulturmiljöområdet samt det kyrkliga kulturarvets roll i det svenska samhället.

De flesta av oss som bor här i Sverige har på något sätt en anknytning till kyrkan.

Herr talman! Om jag ska tala för mig själv kan jag säga att jag har en mycket stark anknytning till en handfull kyrkor. Den kyrka som betytt allra mest för mig är Fällfors kyrka i Luleå stift, min barndomskyrka. Den låg tvärs över vägen från vår skola, så vi såg den varje dag. Den var stor, vacker och pampig, tyckte jag då.

Nu, med ett annat perspektiv, mitt vuxna perspektiv, ser jag den som en stor vacker träkyrka med fönster i två våningar och höga gavelfönster. Västfasaden flankeras av sidoställda torn. Det norra är högst. Mellan tornen står ett litet vapenhus, och i norr finns det en vidbyggd sakristia i två våningar. Altartavlan inne i kyrkan föreställer Jesu intåg i Jerusalem, korsfästelsen och uppståndelsen.

I den kyrkan har jag tillbringat sju skolavslutningar från det att jag gick i deltidsskola till dess att jag slutade årskurs 6. Jag har deltagit i många Luciatåg, påskfiranden och julavslutningar i den kyrkan. Jag har varit på dop, konfirmationer, vigslar och många begravningar.

Kyrkan finns med oss i glädje och sorg och har en stor betydelse för oss personligen men även för vårt samhälle och för vårt kulturarv. Kyrkorna avspeglar vår historia. De har en unik spridning i tid och rum, och de utgör en konstant i ett föränderligt landskap under 1 000 år.

Vi ser en samhällsutveckling som leder mot ett mer polariserat samhällsklimat, där det oftare talas om vi och dom. Utvecklingen bygger inte på givna identiteter utan på att olika aktörer använder sig av vårt förflutna för att visa på och befästa olika gruppers särart. Den styrande tanken är ofta att olika kulturuttryck bara hör till, intresserar eller kan förstås av begränsade etniska eller kulturella grupper.

Som en motkraft till detta är det viktigt att lyfta fram den förenande kraft som finns i det gemensamma kulturarvet, inte minst i det kyrkoantikvariska kulturarvet, som under århundraden format och påverkat samhällets utveckling. Detta gemensamma kulturarv är allas och kan intressera alla oavsett bakgrund eller trosuppfattning. Det är därför viktigt att kulturarvet kan föras vidare till kommande generationer.

Den kyrkoantikvariska ersättningen har en stor betydelse för vården och bevarandet av det kyrkliga kulturarvet. Staten, tillsammans med Svenska kyrkan, bör fortsätta ta ansvar för att det kyrkliga kulturarvet bevaras, används och utvecklas. Villkoren för den kyrkoantikvariska ersättningen bör därför enligt Socialdemokraterna och regeringen samt kulturutskottet präglas av en långsiktighet och förutsägbarhet – och en arm-längds avstånd.

Prot. 2019/20:35
20 november

-----
*Det kyrkliga
kulturarvet*

Regeringen har i sin skrivelse bedömt att den kyrkoantikvariska ersättningen har fördelats och använts i enlighet med de principer som slogs fast i samband med ändringen av relationen mellan staten och Svenska kyrkan. För en effektiv och rättssäker hantering menar regeringen att det är angeläget att Svenska kyrkan säkrar att processen för ersättning föregås av tillståndsprövning enligt kulturmiljölagen. Regeringen bedömer vidare att kompetensen inom Svenska kyrkan i frågor som rör förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena har utvecklats positivt sedan den förra kontrollstationen.

Herr talman! Den kyrkoantikvariska ersättningen är betydelsefull för vården av det kyrkliga kulturarvet. Staten och Svenska kyrkan bör även i fortsättningen ta ansvar för att det kyrkliga kulturarvet bevaras, används och utvecklas.

(Applåder)

Anf. 116 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Herr talman! En byggnad kan vara så mycket och betyda många olika saker för oss människor. Ibland är en byggnad bara en konstruktion med väggar och ett tak. Men en byggnad kan också vara någons hem eller en plats där man känner sig hemma, en plats där man kan få landa och vara sig själv.

En religiös byggnad kan vara en plats där man får stöd och vägledning för att söka efter sig själv. För många människor är den religiösa samlingslokalen en plats för meningsskapande och gemenskap. Där kan tanken ta höjd, och man kan reflektera över livets stora frågor.

I dag debatterar vi den tredje kontrollstationen för den kyrkoantikvariska ersättningen sedan skiljandet av Svenska kyrkan från staten. Det är lätt att fastna i siffror, nivåer och detaljer i underhållsplaner. Men vi får inte glömma att grunden till att det finns en bred uppslutning kring en särskild ersättning till Svenska kyrkan för underhåll av kyrkobeståndet handlar om att dessa byggnader är mer än tak och väggar.

De har spelat en viktig roll i människors liv i vårt land under en mycket lång tid. Det har inte alltid handlat om positiva upplevelser av det slag som jag beskrev inledningsvis. Religiösa påbud har bidragit till mycket skam och skuld känslor för dem som inte har passat in i den kristna normen, en norm som har varit rådande i hela vårt samhälle och som även genomsyrat politiska beslut. Det handlar om fördömanden av homosexualitet och sex utanför äktenskapet och om skambeläggande av så kallade oäkta barn – för att nämna några exempel.

Vår brokiga kyrkohistoria är förstas alldeles för omfattande och komplex för att på ett rättvisande sätt sammanfattas i denna debatt. Men allt detta är vårt kulturarv. Det behöver bevaras och åskådliggöras för att vi ska förstå hur vårt samhälle utvecklats och varför det ser ut som det gör i dag.

På gott och ont har kyrkan under en mycket lång tid varit en fast punkt i människors liv och en institution som har genomsyrat människors vardag oavsett trosuppfattning. Det är därför, herr talman, som Svenska kyrkan har fått en särställning med ett eget bidrag för att underhålla och kunna öppethålla sina kyrkolokaler även för framtida generationer. De förvaltar ett betydande kulturarv.

Intresset för att vara med i en av Svenska kyrkans församlingar minskar. Utan ett statligt stöd skulle man inte kunna bära kostnaderna som är förknippade med underhåll och renoveringar av de över 2 900 kyrkor som i dag ingår i konceptet. Det är mot den bakgrunden som vi från Vänsterpartiet ser behovet av att stärka den kyrkoantikvariska ersättningen.

Sedan den förra kontrollstationen har arbetssätt både inom ansvariga myndigheter och inom stiftet och församlingarna förändrats och förfinats. Nya strukturer har skapats inom Svenska kyrkan, och kunskapen om kulturmiljöfrågorna har höjts och säkrats upp i många delar av organisationen.

Övergången till en fördelning utifrån bestånd i stället för efterfrågan känns angelägen. Det i kombination med en gemensam handbok för stift och länsstyrelser kan förhoppningsvis jämna ut de oskäligena skillnader mellan regionerna som finns i dag.

Herr talman! Från Vänsterpartiets sida ser vi att systemet för att arbeta med den kyrkoantikvariska ersättningen har blivit allt bättre men att resurserna har blivit knappare. De krympande församlingarna får bära en allt större andel av kostnaderna om denna utveckling tillåts fortsätta. Jag beklagar att så få partier har hörsammat Svenska kyrkans behov och dess önskan om att i högre grad kunna bevara, utveckla och använda kulturarvet. Den uteblivna uppräkningsen innebär i praktiken att ersättningen har urholkats sedan år 2010. Arbetskostnaderna ökar när människor vill ha högre löner än år 2010. Materialkostnader ökar också. I Vänsterpartiets budget finns det därför 40 miljoner mer än i regeringens förslag. Vi föreslår att den nya nivån därmed ska vara 500 miljoner.

I detta sammanhang vill jag passa på att lyfta fram kyrkan som en viktig kulturaktör ur två aspekter. Den ena handlar om kyrkan som mötesplats för eget kulturutövande och publika kulturarrangemang. På många orter är kyrkans kör, konstutställningar och konserter en väsentlig andel av det tillgängliga kulturutbudet. Den andra aspekten lyfts inte fram lika ofta. Den handlar om att arbetet med att bevara det kyrkliga kulturarvet också innebär en insats för bevarandet av hantverkstraditioner och till viss del även utvecklandet av nya innovativa angreppssätt inom kulturhantverket. Kyrkans efterfrågan på insatser skapar en arbetsmarknad och därmed också en efterfrågan på utbildningar på detta område. Jag anser att det är viktigt att vi fortsätter med det.

Herr talman! Jag vill avsluta med att förtydliga att Vänsterpartiet ställer sig bakom utskottets förslag till beslut, det vill säga att lägga skrivelsen till handlingarna, men vi har ett särskilt yttrande i betänkandet.

Anf. 117 ANNA SIBINSKA (MP):

Herr talman! Människan har i alla tider sökt meningen med livet. De otaliga kyrkorum som finns runt om i landet vittnar om vår längtan efter att förstå och hitta svar på existensens stora frågor: Finns Gud? Hur finner man lycka? Är det okej att avsluta sitt liv om man inte vill leva längre?

Vi har samma frågor i dag som vi hade för 500 år sedan. Men den som söker sig till kyrkan i dag är kanske inte ens medlem i Svenska kyrkan utan går in bara för att tända ett ljus eller sätta sig i en kyrkbänk för att få perspektiv på sin tillvaro. Kyrkorummen med sin tusenåriga historia är i dag både uttryck för kristendomens innersta och en plats för det allmänmänniskliga, som ärkebiskop Antje Jackelén har uttryckt det.

Kyrkan har under sekler varit den självklara mötesplatsen för människor i en bygd. Där träffade man släkt och vänner och till och med sin tilltänkta. På kyrkbacken gjorde man ibland upp affärer. När en ny kyrka skulle byggas var det lokalbefolkningen som finansierade bygget i stort, och man bidrog även med arbetskraft. Lokalsamhället stod för det fortsatta underhållet och utsmyckningen av kyrkan samt prästens lön och bostad.

Över hela vårt land står kyrkorna där och förmedlar kontinuitet och något allmänmänskligt som sätter oss själva i ett större sammanhang. I tider av oro och kris är kyrkan en självklar mötesplats för oss även i dag. Jag minns särskilt den stora Backabranden i Göteborg när så många unga människor miste livet för 21 år sedan. Då sökte sig många till de öppna kyrkorumen för att finna tröst och gemenskap.

Herr talman! Med sin närvaro i hela landet ger det kyrkliga kulturarvet unika möjligheter till möten mellan människor i tid och rum. Här får man också möta olika konstnärliga och arkitektoniska uttryck. Det kyrkliga arvet har en mängd olika berättelser som binder ihop dåtid med nutid.

När kyrkan skildes från staten år 2000 föregicks det av ett principbeslut i riksdagen i december 1995 som fastställde att relationsändringen inte borde leda till försämrade förutsättningar för vård och underhåll av de kulturhistoriska värdena inom kyrkan. Kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser ska skyddas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Det handlar faktiskt om nästan 3 000 kyrkor, tusentals andra byggnader på kyrkotomter och drygt 3 000 kyrkogårdar.

Att bevara de kyrkliga kulturminnena är en angelägenhet för hela samhället. Därför är det rimligt att en kyrkoantikvarisk ersättning lämnas av staten till Svenska kyrkan. I överenskommelsen som ingicks mellan staten och Svenska kyrkan år 2000 ska så kallade kontrollstationer för den kyrkoantikvariska ersättningen infalla vart femte år.

År 2019 är en sådan kontrollstation, och därför behandlar vi i dag kulturutskottets betänkande om det kyrkliga kulturarvet i kammaren.

Den kyrkoantikvariska ersättningen har stor betydelse för vården och bevarandet av det kyrkliga kulturarvet. Regeringen bedömer att den kyrkoantikvariska ersättningen har fördelats och använts i enlighet med de principer som slogs fast i samband med relationsändringen mellan staten och Svenska kyrkan. De kyrkliga kulturminnena är sammantaget väl bevarade.

Omfattningen av Svenska kyrkans ansvar för det kyrkliga kulturarvet är oförändrad sedan relationsändringen. Under tiden har Svenska kyrkan förlorat många av sina medlemmar. Det finns dock ett starkt lokalt engagemang och ett proaktivt arbete för att möta dessa utmaningar.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag återigen betona att det kyrkliga kulturarvet är allas och dess rikedom sådan att det har potential att intressera alla, oavsett bakgrund eller egen trosuppfattning. Det ska underhållas och vårdas, inte bara för oss i dag utan även för att kommande generationer ska kunna förstå sin historia.

Utskottet delar regeringens bedömning att staten även fortsättningsvis, tillsammans med Svenska kyrkan, bör ta ansvar för att det kyrkliga kulturarvet bevaras, används och utvecklas. Villkoren för den kyrkoantikvariska ersättningen bör präglas av långsiktighet och förutsägbarhet.

Jag yrkar bifall till förslaget i kulturutskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Prot. 2019/20:35
20 november
-----

*Det kyrkliga
kulturarvet*

Anf. 118 ARON EMILSSON (SD):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att somliga eftermiddagar är anden villig men tungan trött.

Jag yrkar med emfas bifall till Sverigedemokraternas reservation 4.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 16.)

§ 15 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2018

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU2
Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2018 (skr. 2018/19:146)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 16.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU18 Ändringar i kostnadsutjämningen för kommuner och landsting

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (L)

Votering:

211 för utskottet

17 för res. 1

78 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2019/20:35
20 november

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 53 SD, 30 C, 22 V, 1 KD, 14 MP, 1 -

För res. 1: 16 L, 1 -

Avstod: 63 M, 15 KD

Frånvarande: 10 S, 7 M, 9 SD, 1 C, 5 V, 6 KD, 3 L, 2 MP

Ludvig Aspling och Michael Rubbestad (båda SD) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Kjell-Arne Ottosson (KD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Ändringar i kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting)

1. utskottet

2. res. 2 (M)

Votering:

229 för utskottet

63 för res. 2

17 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 56 SD, 30 C, 22 V, 15 L, 14 MP, 2 -

För res. 2: 63 M

Avstod: 16 KD, 1 L

Frånvarande: 10 S, 7 M, 6 SD, 1 C, 5 V, 6 KD, 3 L, 2 MP

Punkt 3 (Framtida utformning av det kommunala utjämningsystemet)

1. utskottet

2. res. 3 (M, KD)

3. res. 4 (V)

Förberedande votering:

79 för res. 3

23 för res. 4

205 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

207 för utskottet

79 för res. 3

23 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 56 SD, 30 C, 16 L, 14 MP, 1 -

För res. 3: 63 M, 16 KD

Avstod: 22 V, 1 -

Frånvarande: 10 S, 7 M, 6 SD, 1 C, 5 V, 6 KD, 3 L, 2 MP

JuU8 Ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och myndighetsutövning

Punkt 1 (Livstidsstraff för grovt sabotage mot blåljusverksamhet)

1. utskottet
2. res. 1 (V)

Votering:

286 för utskottet
23 för res. 1
40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 63 M, 56 SD, 30 C, 16 KD, 16 L, 14 MP, 1 -
För res. 1: 22 V, 1 -
Frånvarande: 10 S, 7 M, 6 SD, 1 C, 5 V, 6 KD, 3 L, 2 MP

Punkt 3 (Straffskalan för sabotage mot blåljusverksamhet)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:

252 för utskottet
56 för res. 2
41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 63 M, 30 C, 22 V, 16 KD, 16 L, 14 MP, 2 -
För res. 2: 56 SD
Frånvarande: 11 S, 7 M, 6 SD, 1 C, 5 V, 6 KD, 3 L, 2 MP

Hanna Westerén (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 9 (En särskild brottsrubricering för brott som innebär våld mot personal inom räddningstjänsten och hälso- och sjukvården)

1. utskottet
2. res. 8 (M, KD)

Votering:

229 för utskottet
80 för res. 8
40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 56 SD, 30 C, 22 V, 16 L, 14 MP, 2 -
För res. 8: 1 S, 63 M, 16 KD
Frånvarande: 10 S, 7 M, 6 SD, 1 C, 5 V, 6 KD, 3 L, 2 MP

Kenneth G Forslund (S) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU9 Ny lag om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU10 Skärpta straffrättsliga sanktioner mot företag
Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU5 Skatteregler för tjänstepensionsföretag
Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU6 Rätt till utbildning i förskoleklass för barn till beskickningsmedlemmar från tredjeländ
Kammaren biföll utskottets förslag.

KU3 En ny beteckning för kommuner på regional nivå och vissa frågor om regionindelning

Punkt 1 (Att inhämta och beakta synpunkter vid ändringar i regionindelningen)

1. utskottet
2. res. (S, V, MP)

Votering:

181 för utskottet

128 för res.

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 M, 55 SD, 30 C, 16 KD, 16 L, 1 -

För res.: 90 S, 1 SD, 22 V, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 10 S, 7 M, 6 SD, 1 C, 5 V, 6 KD, 3 L, 2 MP

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

CU4 Digitaliserade hyresförhandlingar
Kammaren biföll utskottets förslag.

UU3 Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan

1. utskottet
2. res. (SD, C, KD, L)

Votering:

190 för utskottet

118 för res.

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 63 M, 1 SD, 21 V, 14 MP, 1 -

För res.: 55 SD, 30 C, 16 KD, 16 L, 1 -

Frånvarande: 10 S, 7 M, 6 SD, 1 C, 6 V, 6 KD, 3 L, 2 MP

Mikael Strandman (SD) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Håkan Svenneling (V) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

SfU9 Riksrevisionens rapport om bostadsbidrag och trångboddhet

1. utskottet

2. res. (SD, C, L)

Votering:

206 för utskottet

103 för res.

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 63 M, 22 V, 16 KD, 14 MP, 1 -

För res.: 56 SD, 30 C, 16 L, 1 -

Frånvarande: 10 S, 7 M, 6 SD, 1 C, 5 V, 6 KD, 3 L, 2 MP

KrU3 Det kyrkliga kulturarvet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Den kyrkoantikvariska ersättningens fördelning och användning)

1. utskottet

2. res. 1 (M, KD)

Votering:

145 för utskottet

80 för res. 1

84 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 1 C, 22 V, 16 L, 14 MP, 2 -

För res. 1: 63 M, 1 SD, 16 KD

Avstod: 55 SD, 29 C

Frånvarande: 10 S, 7 M, 6 SD, 1 C, 5 V, 6 KD, 3 L, 2 MP

Punkt 3 (Det kyrkliga kulturarvets roll i samhället)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

3. res. 5 (C)

Förberedande votering:

57 för res. 4

30 för res. 5

222 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Prot. 2019/20:35
20 november

Huvudvotering:
223 för utskottet
56 för res. 4
30 avstod
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 90 S, 63 M, 22 V, 16 KD, 16 L, 14 MP, 2 -
För res. 4: 56 SD
Avstod: 30 C
Frånvarande: 10 S, 7 M, 6 SD, 1 C, 5 V, 6 KD, 3 L, 2 MP

SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2018

Kammaren biföll utskottets förslag.

Meddelande om inställd votering

Anf. 119 TALMANNEN:

Därmed var dagens votering avslutad, och här kommer ett tillkännagivande: Jag kallade in kammaren till förtroendeomröstning i fredags. För att kompensera kammaren för det har jag beslutat att ställa in morgondagens votering.

(Applåder)

§ 17 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 19 november

2019/20:150 Medinflytande för totalförsvarspiktiga

av *Hanna Gunnarsson* (V)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

§ 18 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 19 november

2019/20:437 Diplomatisk representation

av *Hans Rothenberg* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 20 november

2019/20:329 Familjeveckan

av *Linda Lindberg* (SD)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:344 Preskriptionstiden för sexualbrott mot barn

av *Adnan Dibrani* (S)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:359 Tillsyn över spelverksamhet och penningtvätt i Casino Cosmopol

av *Rasmus Ling* (MP)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:370 Lång väntetid för säsongsarbetare

av *Katarina Brännström* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 20 Kammaren åtskildes kl. 16.11.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 4 anf. 32 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 12 anf. 47 (delvis),

av ålderspresidenten därefter till och med § 12 anf. 80 (delvis),

av tjänstgörande ålderspresidenten Tuve Skånberg därefter till och med § 13 anf. 108 (delvis) och

av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 2 Ärenden för bordläggning	1
§ 3 Ändringar i kostnadsutjämnningen för kommuner och landsting	2
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU18	2
Anf. 1 JAN ERICSON (M)	2
Anf. 2 HÅKAN SVENNELING (V)	5
Anf. 3 JAKOB FORSSMED (KD)	7
Anf. 4 JOAR FORSSELL (L)	9
Anf. 5 HÅKAN SVENNELING (V) replik	11
Anf. 6 JOAR FORSSELL (L) replik	12
Anf. 7 HÅKAN SVENNELING (V) replik	12
Anf. 8 JOAR FORSSELL (L) replik	13
Anf. 9 INGEMAR NILSSON (S)	13
Anf. 10 JAN ERICSON (M) replik	15
Anf. 11 INGEMAR NILSSON (S) replik	16
Anf. 12 JAN ERICSON (M) replik	16
Anf. 13 INGEMAR NILSSON (S) replik	17
Anf. 14 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	18
Anf. 15 KAROLINA SKOG (MP)	20
Anf. 16 JAN ERICSON (M) replik	21
Anf. 17 TREDJE VICE TALMANNEN	22
Anf. 18 KAROLINA SKOG (MP) replik	22
Anf. 19 JAN ERICSON (M) replik	22
Anf. 20 KAROLINA SKOG (MP) replik	23
Anf. 21 JOAR FORSSELL (L) replik	23
Anf. 22 KAROLINA SKOG (MP) replik	23
Anf. 23 JOAR FORSSELL (L) replik	24
Anf. 24 KAROLINA SKOG (MP) replik	24
Anf. 25 LARS THOMSSON (C)	25
(Beslut fattades under § 16.)	26
§ 4 Brott mot förtroendevalda	26
Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU6	26
Anf. 26 JOAKIM SANDELL (S)	26
Anf. 27 MAGDALENA SCHRÖDER (M)	27
Anf. 28 ADAM MARTTINEN (SD)	28
Anf. 29 HELENA VILHELMSSON (C)	29
Anf. 30 LINDA WESTERLUND SNECKER (V)	30
Anf. 31 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	31
Anf. 32 JOHAN PEHRSON (L)	32
Anf. 33 RASMUS LING (MP)	33
(Beslut fattades under § 16.)	34
§ 5 Ett stärkt straffrättsligt skydd för blåjusverksamhet och myndighetsutövning	34
Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU8	34
Anf. 34 CARINA ÖDEBRINK (S)	34
Anf. 35 JOHAN FORSSELL (M)	36

Anf. 36 KATJA NYBERG (SD)	37
Anf. 37 LINDA WESTERLUND SNECKER (V)	39
Anf. 38 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	40
Anf. 39 JOHAN HEDIN (C)	41
Anf. 40 JOHAN PEHRSON (L)	43
(Beslut fattades under § 16.)	44
§ 6 Ny lag om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter	44
Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU9	44
(Beslut fattades under § 16.)	44
§ 7 Skärpta straffrättsliga sanktioner mot företag	45
Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU10	45
Anf. 41 LINDA WESTERLUND SNECKER (V)	45
Anf. 42 JOHAN PEHRSON (L)	45
(Beslut fattades under § 16.)	45
§ 8 Skatteregler för tjänstepensionsföretag	46
Skatteutskottets betänkande 2019/20:SkU5	46
(Beslut fattades under § 16.)	46
§ 9 Rätt till utbildning i förskoleklass för barn till beskickningsmedlemmar från tredjeländ	46
Utbildningsutskottets betänkande 2019/20:UbU6	46
(Beslut fattades under § 16.)	46
§ 10 En ny beteckning för kommuner på regional nivå och vissa frågor om regionindelning	46
Konstitutionsutskottets betänkande 2019/20:KU3	46
Anf. 43 PER-ARNE HÅKANSSON (S)	46
Anf. 44 ERIK OTTOSON (M)	48
Anf. 45 PER SÖDERLUND (SD)	50
(Beslut fattades under § 16.)	51
§ 11 Digitaliserade hyresförhandlingar	51
Civilutskottets betänkande 2019/20:CU4	51
(Beslut fattades under § 16.)	51
§ 12 Avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kuba, å andra sidan	51
Utrikesutskottets betänkande 2019/20:UU3	51
Anf. 46 MARKUS WIECHEL (SD)	51
Anf. 47 KERSTIN LUNDGREN (C)	53
Anf. 48 LARS ADAKTUSSON (KD)	54
Anf. 49 FREDRIK MALM (L)	55
Anf. 50 PYRY NIEMI (S)	58
Anf. 51 FREDRIK MALM (L) replik	60
Anf. 52 PYRY NIEMI (S) replik	60
Anf. 53 FREDRIK MALM (L) replik	61
Anf. 54 PYRY NIEMI (S) replik	61
Anf. 55 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	62
Anf. 56 PYRY NIEMI (S) replik	62
Anf. 57 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	63
Anf. 58 PYRY NIEMI (S) replik	63
Anf. 59 MARKUS WIECHEL (SD) replik	64

Anf. 60	PYRY NIEMI (S) replik	64
Anf. 61	MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	64
Anf. 62	PYRY NIEMI (S) replik	64
Anf. 63	LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	64
Anf. 64	PYRY NIEMI (S) replik	65
Anf. 65	LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	65
Anf. 66	PYRY NIEMI (S) replik	66
Anf. 67	HANS ROTHENBERG (M).....	66
Anf. 68	FREDRIK MALM (L) replik.....	68
Anf. 69	HANS ROTHENBERG (M) replik.....	68
Anf. 70	FREDRIK MALM (L) replik.....	69
Anf. 71	HANS ROTHENBERG (M) replik.....	70
Anf. 72	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	70
Anf. 73	HANS ROTHENBERG (M) replik.....	70
Anf. 74	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	71
Anf. 75	HANS ROTHENBERG (M) replik.....	71
Anf. 76	HÅKAN SVENNELING (V)	72
Anf. 77	LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	73
Anf. 78	HÅKAN SVENNELING (V) replik	74
Anf. 79	LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	74
Anf. 80	HÅKAN SVENNELING (V) replik	74
Anf. 81	FREDRIK MALM (L) replik.....	75
Anf. 82	HÅKAN SVENNELING (V) replik	75
Anf. 83	FREDRIK MALM (L) replik.....	76
Anf. 84	HÅKAN SVENNELING (V) replik	77
Anf. 85	HANS ROTHENBERG (M) replik.....	77
Anf. 86	HÅKAN SVENNELING (V) replik	78
Anf. 87	TJÄNSTGÖRANDE ÅLDERSPRESIDENTEN.....	79
Anf. 88	HANS ROTHENBERG (M) replik.....	79
Anf. 89	HÅKAN SVENNELING (V) replik	79
Anf. 90	JANINE ALM ERICSON (MP)	80
Anf. 91	FREDRIK MALM (L) replik.....	81
Anf. 92	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	81
Anf. 93	FREDRIK MALM (L) replik.....	81
Anf. 94	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	82
Anf. 95	MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	82
Anf. 96	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	82
Anf. 97	MARKUS WIECHEL (SD) replik.....	83
Anf. 98	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	83
Anf. 99	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	83
Anf. 100	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	84
Anf. 101	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	84
Anf. 102	JANINE ALM ERICSON (MP) replik	84
Anf. 103	JAKOB FORSSMED (KD)	85
Anf. 104	PYRY NIEMI (S) replik	88
Anf. 105	JAKOB FORSSMED (KD) replik	88
Anf. 106	PYRY NIEMI (S) replik	89
Anf. 107	JAKOB FORSSMED (KD) replik	89
	(Beslut fattades under § 16.)	90
§ 13	Riksrevisionens rapport om bostadsbidrag och trångboddhet.....	90

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU9	90	Prot. 2019/20:35
Anf. 108 LINDA LINDBERG (SD).....	90	20 november
Anf. 109 MARTINA JOHANSSON (C).....	91	-----
Anf. 110 KADIR KASIRGA (S).....	92	
(Beslut fattades under § 16.).....	94	
§ 14 Det kyrkliga kulturarvet	94	
Kulturutskottets betänkande 2019/20:KrU3	94	
Anf. 111 JOHN WEINERHALL (M)	94	
Anf. 112 ARON EMILSSON (SD).....	96	
Anf. 113 PER LODENIUS (C)	98	
Anf. 114 ROLAND UTBULT (KD)	99	
Anf. 115 ÅSA KARLSSON (S)	100	
Anf. 116 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	102	
Anf. 117 ANNA SIBINSKA (MP).....	103	
Anf. 118 ARON EMILSSON (SD).....	105	
(Beslut fattades under § 16.).....	105	
§ 15 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna		
arvsfonden under budgetåret 2018.....	105	
Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU2	105	
(Beslut fattades under § 16.).....	105	
Ajournering.....	105	
Återupptaget sammanträde	105	
§ 16 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens		
sammanträde	105	
FiU18 Ändringar i kostnadsutjämningen för kommuner		
och landsting.....	105	
JuU6 Brott mot förtroendevalda	107	
JuU8 Ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet		
och myndighetsutövning	107	
JuU9 Ny lag om Säkerhetspolisens behandling av		
personuppgifter	108	
JuU10 Skärpta straffrättsliga sanktioner mot företag	108	
SkU5 Skatteregler för tjänstepensionsföretag.....	108	
UbU6 Rätt till utbildning i förskoleklass för barn till		
beskickningsmedlemmar från tredjeländ.....	108	
KU3 En ny beteckning för kommuner på regional nivå och		
vissa frågor om regionindelning	108	
CU4 Digitaliserade hyresförhandlingar	108	
UU3 Avtal om politisk dialog och samarbete mellan		
Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan,		
och Republiken Kuba, å andra sidan	108	
SfU9 Riksrevisionens rapport om bostadsbidrag och		
trångboddhet	109	
KrU3 Det kyrkliga kulturarvet	109	
SoU2 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna		
arvsfonden under budgetåret 2018	110	
Meddelande om inställd votering	110	
Anf. 119 TALMANNEN.....	110	
§ 17 Anmälan om interpellation	110	
§ 18 Anmälan om fråga för skriftligt svar	110	

Prot. 2019/20:35
20 november
-----

§ 19 Anmälan om skriftliga svar på frågor 111
§ 20 Kammaren åtskildes kl. 16.11. 111